

Jaarverslag 2018

Colofon

© 2019

Stichting Primenius

Postbus 12 | 9665 ZG | Oude Pekela

Bezoekadres

Scholtenswijk 10 | Oude Pekela

Tel. 0597 676 955

Inhoudsopgave

Inhoud

Jaarverslag 2018.....	1
Voorwoord.....	5
1. Profiel van de organisatie	6
1.1 Algemene identificatiegegevens	6
1.2 Missie en visie van de organisatie	6
1.3 Kerngegevens.....	8
1.3.1 Kernactiviteiten en nadere typering.....	8
1.3.2 Werkgebied.....	8
1.3.3 Belanghebbenden.....	8
1.4 Structuur van de organisatie	8
1.4.1 Juridische structuur	8
1.4.2 Besturingsmodel	8
1.4.3 Organogram van Primenius.....	9
1.4.4 College van bestuur	9
1.4.5 Staf & administratieve ondersteuning.....	9
1.4.6 Directeurenberaad, clusters & managementoverleg	10
1.4.7 Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad Primenius	11
1.4.8 Klachtenrecht.....	15
1.4.9 Scholen	15
1.4.10 Samenwerking	17
2. Beleid, inspanning & prestaties.....	18
2.1 Identiteit.....	18
2.1.2 Waargenomen trends naar inhoud.....	19

2.1.3 Over de organisatie	21
2.1.4 Horizontale verantwoording	22
2.1.5 Identiteitsbegeleiding in beeld	22
2.2 Onderwijskundig beleid & kwaliteit.....	25
2.2.1 Kwaliteit van de zorg	26
2.2.2 Eindtoetsscores schooljaar 2016-2017	29
2.2.3 Inspectie van het Onderwijs.....	29
2.2.4 Inzet middelen prestatiebox.....	32
2.2.5 ICT	33
2.2.6 Resultaten cluster Onderwijs.....	36
2.2.7 Resultaten cluster Identiteit	37
2.3 Personele zaken	38
2.3.1 Resultaten cluster Personeel & Organisatie.....	39
2.3.2 Verzuim	40
2.3.3 Personele bezetting.....	41
2.4 Materieel beleid.....	42
2.4.1 Bestuurlijke overleggen met gemeenten (OOGO en zogenaamde transitietafels)	42
2.4.2 Ontwikkelingen op het gebied van nieuwbouw (het Kindcentrum), uitbreidingen en aanpassingen.....	43
2.4.3 Kinderopvang.....	47
2.4.4 Regulier onderhoud	48
2.4.5 Resultaten cluster FMH	49
2.5 Financieel beleid	50
2.5.1 Algemene ontwikkeling	50
2.5.2 Vermogenspositie	52
2.5.3 Exploitatieresultaat	53
2.5.4 Baten	53

2.5.5 Lasten.....	55
2.5.6 Treasurybeleid.....	60
3. Continuïteitsparagraaf.....	62
3.1 Verslag raad van toezicht	68
3.2 Risicoparagraaf & aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem	75
Personele risico's.....	77
Financiële risico's Door de terugloop	77
Huisvesting.....	77
Bijlage	79

Voorwoord

Stichting Primenius geeft met dit jaarverslag een indruk van de ontwikkelingen in het jaar 2018. Dit jaarverslag is bedoeld om verantwoording af te leggen aan externen - onder wie ouders, GMR, collega besturen, gemeenten, overheden en inspectie - over de door ons gemaakte keuzes en onze ontwikkeling op het gebied van onderwijs, personeel, huisvesting en financiën.

Voor de scholen van Primenius is het verzorgen van kwalitatief goed en gepersonaliseerd onderwijs een groot punt van aandacht en continue ontwikkeling. Gepersonaliseerd leren betekent binnen Primenius dat leerlingen meer eigenaarschap over hun leerproces krijgen. Dit gebeurt door elk kind op zijn eigen niveau en in zijn eigen tempo de leerstof te laten doorlopen. De rol van de leerkracht verandert hierdoor van sturend naar coachend. We zetten in op welbevinden en betrokkenheid van iedereen in de organisatie. Ook ICT speelt als middel in de ontwikkeling van gepersonaliseerd leren een grote rol.

Onze scholen maken geen onderscheid in godsdienst of levensbeschouwing: iedereen is bij ons welkom. Het onderwijs is afgestemd op de ontwikkeling van de kinderen, waarbij veel aandacht is voor verstandelijke, sociale, creatieve, culturele en lichamelijke vaardigheden en voor het aanleren van de noodzakelijke kennis. Op deze manier wordt mede de basis gelegd voor het volgen van passend aansluitend voortgezet onderwijs voor elk kind. We vinden het belangrijk dat kinderen elkaar respecteren, met elkaar leren samenwerken en elkaar helpen. Ook het werken met ICT - bijvoorbeeld op iPads krijgt veel aandacht, om kinderen vaardigheden aan te leren op ICT-gebied en oefenstof te kunnen laten maken op de computer. Wij willen dat kinderen zich goed kunnen voorbereiden op de wereld van morgen.

Al onze schoolleiders hebben de opleiding Pedagogisch Leiderschap gevolgd. Aansluitend hierop hebben we al onze medewerkers de opleiding Pedagogische Tact aangeboden. Wij vinden de professionalisering van onze medewerkers essentieel en dit heeft een grote uitstraling op de kwaliteit van ons werk. Groei en ontwikkeling van ieder kind staat bij ons voorop.

Mevrouw L.J.M. Hobert,

Voorzitter college van bestuur

Mevrouw M.H.M. de Jong,

Voorzitter raad van toezicht

1. Profiel van de organisatie

1.1 Algemene identificatiegegevens

Verslaglegend rechtspersoon van Stichting Primenius

Postadres:	Postbus 12
Postcode:	9665 ZG
Plaats:	Oude Pekela
Bezoekadres:	Scholtenswijk 10, Oude Pekela
Telefoonnummer:	0597 – 676 955
Identificatienummer KVK:	41015441
Bestuursnummer:	45000
BRIN-nummer:	AH14
E-mailadres:	info@primenius.nl
Website:	www.primenius.nl

1.2 Missie en visie van de organisatie

De missie en visie van Primenius vormen de basis voor alle activiteiten binnen de stichting. In de missie geeft de stichting aan wat zij wil bereiken en op welke manier zij dat denkt te doen. Alvorens aandacht te besteden aan de brede visie van Primenius wordt stilgestaan bij de algehele kaders, die zijn vastgesteld binnen de stichting en verwoord in het volgende *mission statement*:

“Primenius staat voor hoog gekwalificeerd, meetbaar en eigentijds onderwijs en opvoeding, sterk gericht op de katholieke identiteit.”

Deze missie vormt het bestaansrecht van de stichting en onderscheidt haar in het onderwijsveld.

Kernaspecten van de visie

Op basis van de missie formuleert Primenius onderstaande kernaspecten van de visie.

1. Katholiciteit en opvoeding

De stichting geeft aan wat zij waardevol en belangrijk vindt voor de opvoeding en vorming van de kinderen op haar scholen, en hoe dit normatief kader binnen haar scholen gestalte

krijgt. In een open dialoog met de katholieke geloofsgemeenschap ondersteunen we elkaar om de identiteit van kinderen te ontwikkelen.

2. Zorg

De organisatie van de stichting geeft de scholen een sfeer van veiligheid en geborgenheid. Daarmee kan onderwijs geboden worden aan kinderen in diverse onderwijskundige richtingen en stromingen, afgestemd op hun behoeften, talenten en mogelijkheden.

3. Kwaliteit en deskundigheid

In alle geledingen van de stichting zijn gekwalificeerde mensen aanwezig die de organisatie vormgeven vanuit hun taken en verantwoordelijkheden.

4. Vrijheid in gebondenheid

De stichting kenmerkt zich door samenhang en daadkracht, waar iedereen op eigen niveau verantwoordelijkheid draagt binnen de gestelde kaders.

5. Participatie

Binnen de stichting ondersteunen school en ouders elkaar om de ontwikkeling van de school en de kinderen te bevorderen. De gedeelde opvoedings- en vormingsdoelen zijn daarbij het uitgangspunt. Deze vorm van participatie wordt educatief partnerschap genoemd en heeft betrekking op de ouderbetrokkenheid. Daarnaast hecht de stichting veel waarde aan de leerlingenparticipatie, waarbij kinderen worden betrokken bij de ontwikkeling van de school.

6. Openheid en transparantie

Transparantie, zowel intern als extern, is kenmerkend voor de organisatie.

7. Proactief en innovatief

De stichting heeft zicht op ontwikkelingen in de samenleving. Vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid zet zij op actieve wijze (onderwijskundige) vernieuwingen in gang, waarbij samenwerking met andere partijen niet wordt uitgesloten.

8. Integrale benadering en afstemming

Integraal beleid wordt ontwikkeld door de gehele organisatie. Afstemming tussen de diverse organisatielagen is een voorwaarde. Vanuit het principe 'decentraal wat kan, centraal wat moet' worden taken en bevoegdheden zo laag mogelijk in de organisatie neergelegd.

9. Slagvaardig

De stichting heeft een structuur waarin beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering maximaal worden gerealiseerd. De besluitvorming is doelmatig en slagvaardig.

10. Strategisch beleid

De missie en visie van Primenius zijn vertaald in het stichtingsondernemingsplan, inclusief het strategisch meerjarenbeleid. De uitgangspunten zijn meetbaar en doelgericht.

1.3 Kerngegevens

1.3.1 Kernactiviteiten en nadere typering

Primenius staat voor hoog gekwalificeerd, meetbaar en eigentijds onderwijs en opvoeding, sterk gericht op de katholieke identiteit. De stichting stelt zich ten doel om onderwijs en opvoeding van een kwalitatief hoog niveau te bieden aan alle kinderen die haar zijn toevertrouwd. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de visie van de stichting (zie 1.2).

1.3.2 Werkgebied

Het werkgebied van Primenius omvat 33 scholen in de provincies Groningen en Drenthe. De scholen zijn gevestigd in veertien gemeenten.

1.3.3 Belanghebbenden

De kinderen en hun ouders zijn de belangrijkste belanghebbenden van Primenius. Zij vormen het bestaansrecht van de organisatie. Andere belanghebbenden zijn het Ministerie van Onderwijs Cultuur & Wetenschap (OC&W), de Inspectie van het Onderwijs, ouderverenigingen van de scholen, diverse pabo's en lokale en provinciale overheden in het werkgebied van Primenius.

1.4 Structuur van de organisatie

Historie van de Stichting

Primenius is op 1 januari 2016 ontstaan uit een fusie tussen Fidarda en de Stichting Katholiek Onderwijs Drenthe (SKOD). Sinds 2010 is er sprake van een raad van toezicht-model.

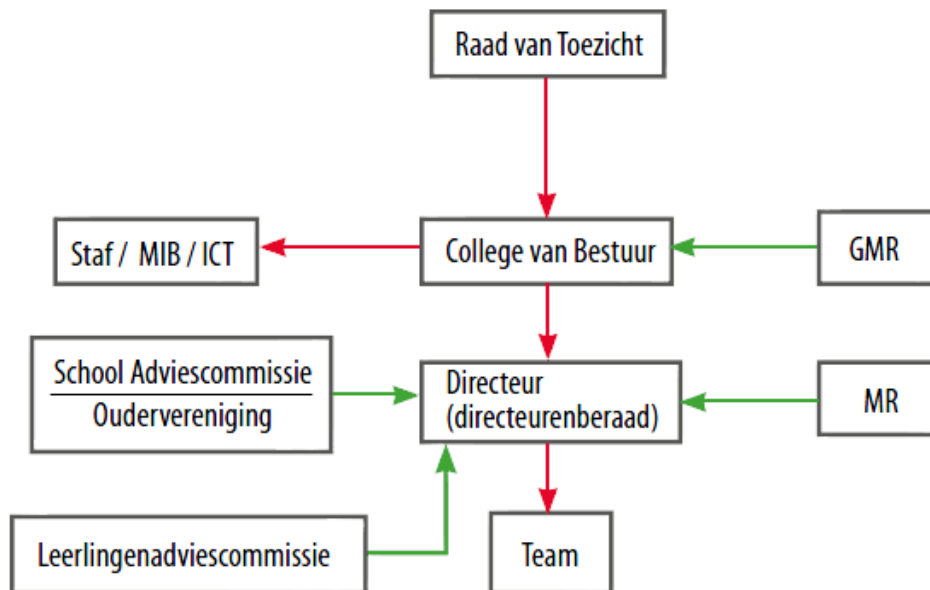
1.4.1 Juridische structuur

De vestigingsplaats van Primenius is Hoogezand maar is kantoor houdend te Oude Pekela. De stichting wordt aangestuurd door de voorzitter van het College van Bestuur.

1.4.2 Besturingsmodel

De directeuren zijn integraal verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken op de scholen. Samen vormen zij het directeurenberaad dat met de voorzitter van het college van bestuur eens per zes weken bijeenkomt. De directeuren zijn verdeeld over vier clusters, te weten Onderwijs, Identiteit, Personeel & Organisatie en Financiën, Materiële zaken & Huisvesting. De vier clustervoorzitters houden samen met de voorzitter van het college van bestuur, de directeur kwaliteit & onderwijsondersteuning en de beleidsadviseur iedere zes weken een managementoverleg (MO) ter voorbereiding op het directieberaad.

1.4.3 Organogram van Primenius

De rode lijnen in het organogram geven de hiërarchie binnen de stichting weer. De groene lijnen staan voor de ondersteuning en de adviezen die worden gegeven.

1.4.4 College van bestuur

Het college van bestuur (CvB) bestaat uit:

De heer J.A.C.H. van Meekeren (voorzitter). Bezoldiging in 2018 was € 133.248,- (conform de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen).

Het CvB wordt ondersteund door een stafbureau. De loonkosten voor bestuur en management bedragen 2,20% van de totale loonkosten in de organisatie. Het gemiddelde percentage loonkosten voor besturen die zijn aangesloten bij het Onderwijsbureau Meppel (zie 1.4.5) ligt op 3,13%.

Schoolbezoeken

Dit jaar bezochten de bestuurder en de directeur kwaliteit & onderwijsondersteuning en de personeelsadviseurs de scholen van Primenius om de ontwikkeling en voortgang op alle beleidsniveaus te bespreken. Vaste agendapunten tijdens deze bezoeken waren onder andere de actiepunten uit het vorige schoolbezoek en personele ontwikkelingen. Voor de schoolontwikkeling zijn de jaarplanning van de Schoolmonitor, onze sociaal-emotionele ontwikkeling/veiligheid en de resultaten van de stichting aan de orde gekomen.

1.4.5 Staf & administratieve ondersteuning

Verantwoordelijk voor de dagelijkse bestuurlijke werkzaamheden en contacten zijn onderstaande personen.

Mevrouw T.A. van der Kraan	Beleidsadviseur
Mevrouw S.M.A. Schippers	Personeelsadviseur
Mevrouw Y.F. de Bruin	Personeelsadviseur
Mevrouw M. Heidema	Medewerker P&O
Mevrouw A.M. Hamar de la Brethonière	Bestuurssecretaresse (tot 1 april 2018)
Mevrouw M. Doek	Bestuurssecretaresse (per 1 april 2018)
Mevrouw A.D. Tuin	Medewerker secretariaat

Het Onderwijsbureau Meppel verzorgt de personele en financiële administratie.

Onderwijsbureau Meppel

In 1987 is door de katholieke schoolbesturen in Noord-Nederland een eigen ondersteunend en adviserend bureau opgezet: Onderwijsbureau Meppel. De voorzitter van het college van bestuur van Primenius heeft tevens zitting in het bestuur van het A cluster van de coöperatie Onderwijsbureau Meppel.

Onderwijsbureau Meppel werkt met ruim 90 medewerkers voor ruim 500 scholen en 65 (school)besturen en is daarmee specialist op het gebied van onderwijsdienstverlening. Het bureau ondersteunt de bestuurders, bovenschoolse managers en schooldirecties op het gebied van administratie, beheer en beleid.

1.4.6 Directeurenberaad, clusters & managementoverleg

Om samenwerking en samenhang tussen de diverse geledingen in het onderwijs te versterken, werken de directeuren samen in vier clusters. Ieder clusterlid is verantwoordelijk voor één van de beleidsterreinen. Gezamenlijk behandelen zij de gestelde doelen en resultaten van het stichtingsondernemingsplan. In het managementoverleg (MO) laat het cluster zich vertegenwoordigen door de clustervoorzitters.

Deze vier voorzitters vormen samen met de directeur kwaliteit & onderwijsondersteuning, beleidsadviseur en een adviseur afd. P&O het college van bestuur het managementoverleg (MO). Daarnaast hebben alle directeuren elke zes weken overleg in het directeurenberaad.

Samenstelling clusters

Cluster Identiteit

Mevrouw A. Alers, clustervoorzitter/lid MO

Mevrouw A. Voss

Mevrouw A. Reckers

Mevrouw M. Tolboom

Mevrouw H. Bakker

De heer E. Manning

Cluster Onderwijs

De heer A. Otten, clustervoorzitter/lid MO tot 01/08/2019
Mevrouw M. Wielage, clustervoorzitter/lid MO
Mevrouw C. van der Veen
De heer N. Schutte
Mevrouw R. van der Velde
Mevrouw J. Smit
Mevrouw S. Wolken
Mevrouw H. Rispens
Mevrouw M. Setz

Cluster Financiën, Materieel & Huisvesting

Mevrouw M. Sijmons, clustervoorzitter/lid MO
Mevrouw M. van der Wal
Mevrouw M. de Boer
De heer P. Muter
Mevrouw J. Wilthof
De heer H. Setz
De heer H. Pijfers
Mevrouw J. Sinot

Cluster Personeel & Organisatie

Mevrouw A. Boels, clustervoorzitter/lid MO
De heer H.J. Meijer
De heer W. Pentinga
Mevrouw E. Frelink
Mevrouw M. Kraai
Mevrouw W. Tieben
Mevrouw M. Rocks
Mevrouw Y. de Bruin
Mevrouw S. Schippers

1.4.7 Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad Primenius

Jaarverslag 2018 gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR)

De GMR is gehouden jaarlijks een verslag te presenteren. Het bevoegd gezag, de medezeggenschapsraden van de bij de stichting aangesloten scholen en overige belangstellenden krijgen zo een beeld van de zaken die in het afgelopen jaar aan de orde zijn geweest. Het jaarverslag loopt parallel met het kalenderjaar.

Wij hebben als GMR onze missie geformuleerd. Deze is van belang om onze richting te bepalen. Bij alles wat we doen moet deze missie doorklinken. Het is onze leidraad. Onze missie luidt:

Missie: *"Waar staan we voor"*

De GMR draagt bij aan goed onderbouwde en gedragen besluiten die de stichting neemt en ziet toe op de naleving hiervan.

Behalve een missie heeft de GMR ook een visie. Dit wil zeggen dat we hebben bepaald op welke wijze we ons in de toekomst zien acteren. Onze visie is:

Visie: *"Waar gaan we voor"*

De GMR is een volwaardige gesprekspartner met een kritische houding, die formeel en informeel nauwe contacten onderhoudt met belanghebbenden. Dit in een sfeer van vertrouwen en vanuit een proactieve werkwijze gebaseerd op passende kennis en transparantie.

Samenstelling van de GMR

In de GMR kunnen maximaal vier ouders en vier personeelsleden zitting hebben. De GMR bestaat daarom uit maximaal acht leden. Op dit moment bestaat de GMR uit vier ouders en drie personeelsleden. Er is één tussentijdse vacature in de personeelsgeleding. De GMR wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris. Naast de GMR heeft iedere basisschool een eigen medezeggenschapsraad met vertegenwoordigers vanuit het personeel en de ouders.

GMR-overleg

De GMR is in het kalenderjaar 2018 zes keer in vergadering bijeengekomen: op 29 januari, 18 april, 7 mei, 9 juli, 17 september en 26 november. Indien mogelijk is de voorzitter van het college van bestuur aanwezig geweest bij behandeling van agendapunten waarbij de GMR dat wenselijk achtte.

De GMR bestaat uit personeelsleden en ouders van verschillende scholen. Dit maakt de inbreng divers, waardoor er een representatief beeld ontstaat van wat er speelt binnen de stichting. De samenwerking binnen de GMR wordt als positief en coöperatief ervaren. Ook de aanwezigheid van de voorzitter van het college van bestuur wordt als waardevol beschouwd.

De GMR buigt zich over zaken die voor alle scholen van stichting Primenius van belang zijn en het schoolniveau overstijgen. Het gaat om stichtingsbeleid, met name op het gebied van financiën/beheer, personeel en onderwijsinhoud. De GMR is niet betrokken bij de beleidsontwikkeling, maar beoordeelt de consequenties van het beleid voor de scholen voordat het wordt ingevoerd. De GMR toetst het beleid aan de wettelijke kaders, verleent advies of instemming en fungeert als klankbord. Het kind staat centraal en is daarbij de factor om rekening mee te houden bij het beoordelen van instemmings- en adviesaanvragen. De leerkracht vormt daarbij de meest cruciale factor om de kinderen vervolgens goed te faciliteren. Vanuit deze uitgangspunten stelt de GMR prioriteiten en geeft zij invulling aan de dossiers die op haar pad komen.

Verschillende conceptbeleidsstukken zijn in de vergadering gepasseerd. Dit heeft geresulteerd in instemming aangaande:

- gewijzigd reglement GMR en medezeggenschapsstatuut;

- concept documenten voor de invoering van de AVG;
- Arbo-beleidsplan, als gevolg van de wijzigingen in de Arbowet, door de personeelsgeleding;
- benoemingsprocedure van de voorzitter college van bestuur;
- lief en leed beleid;
- managementstatuut, de integriteitscode en de code goed bestuur;
- eenduidig de functietitel van directeur te hanteren voor de schoolleiders om deze beter te kunnen positioneren als gevolg van nieuwe cao 2018-2019.

Verder zijn onder andere de volgende onderwerpen behandeld:

- uitslag GMR verkiezing;
- rapport onderzoek door KPC naar organisatiestructuur Primenius;
- beleid bestuur m.b.t. staking in het basisonderwijs 14-02-2018;
- evaluatie gesprek RvT en GMR;
- scholing GMR;
- SLOB gelden;
- rooster van aftreden met daaraan gekoppeld de volgende reguliere GMR verkiezingen en te hanteren termijn reservelijst;
- contacten MR'en en informeren achterban van de GMR;
- ontmoetingsavonden GMR – MR'en;
- bewerkers- en verwerkersovereenkomsten;
- begroting stichting Primenius 2019;
- STOP 2019-2023.

De GMR vindt het organiseren van een voorzittersoverleg en een ontmoetingsavond met leden van de medezeggenschapsraden een geschikt middel om te weten wat er speelt binnen de raden.

In 2018 zijn deze bijeenkomsten echter niet georganiseerd wegens onvoldoende belangstelling. Er waren twee MR'en die hebben aangegeven belangstelling te hebben voor een MR-ontmoetingsavond. De GMR heeft besloten om de contacten met de MR'en anders te gaan invullen. De GMR leden zullen de MR'en in 2019 persoonlijk bezoeken tijdens één van hun vergaderingen.

De raad van toezicht (RvT) wil graag jaarlijks tweemaal een overleg met de GMR. Deze informele gesprekken met een delegatie van de RvT hebben plaatsgevonden op 18 april en op 3 oktober 2018. De GMR heeft deze gesprekken, die gericht waren op informatie-uitwisseling, als positief ervaren.

Activiteiten en doelstellingen GMR

De GMR is over het algemeen volgend in ontwikkelingen en kan weinig proactief sturen, maar kan wel voorbereidend werken. De activiteiten en het bereiken van de doelstellingen zijn dus mede afhankelijk van de bedrijfsvoering.

De GMR werkt met een jaarplan, afgestemd op de jaarplanning van de stichting, om beter voorbereid te zijn op belangrijke zaken die aan bod komen. Hieronder wordt ingegaan op de onderwerpen die in het jaarplan van 2018 centraal stonden. Bij ieder onderwerp is aangegeven wat de insteek was in het jaarplan en wat de status nu is.

- **Een professionele houding**

“Inzicht geven in plannen, resultaten en bijsturing (PDCA-cyclus) van de GMR.”

De GMR heeft voor 2018 een jaarplan met een planning opgesteld. Dit jaarplan is afgestemd op de jaarplanning van de stichting zodat de GMR tijdig kon inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

- **Een financieel gezonde stichting**

“Het beoordelen van de (beleids)voorstellen met als uitgangspunt een financieel gezonde status van de stichting.”

De GMR heeft samen met de voorzitter van het college van bestuur de managementrapportages en de begroting besproken. Door aan te sturen op regelmatige rapportage en deze te bespreken met het college van bestuur, wordt gezorgd dat de stichting deze doelstelling zo goed mogelijk realiseert.

- **Transparant & benaderbaar**

“De GMR handelt transparant en is benaderbaar.”

De GMR werkt vanuit de visie en de missie die is verwoord in het jaarplan.

- **Gepersonaliseerd leren en leergesprekken (beleidsmatig)**

“Het volgen van de ontwikkeling van het beleid van Primenius omtrent gepersonaliseerd leren en leergesprekken.”

- o Het onderwijs op de scholen is afgestemd op het niveau van het individuele kind. Hierbij maken de kinderen ter ondersteuning van dit leerproces gebruik van een iPad.
- o Ieder kind is eigenaar van zijn eigen ontwikkel- en leerproces. Hiertoe worden leergesprekken met de kinderen gevoerd.
- o Een veranderde rol van de leerkracht. Dit vergt de nodige training, ondersteuning en budget.

De invoering van gepersonaliseerd leren wordt gezien als een ontwikkelproces, waarvoor het college van bestuur vier jaar heeft uitgetrokken. Alle scholen zijn – op hun eigen manier en in hun eigen tempo – bezig met de invoering van gepersonaliseerd leren. Het doel is dat dit in 2019 op alle scholen volledig is ingevoerd. Binnen de stichting is een

werkgroep gevormd die zich bezighoudt met de ontwikkeling van gepersonaliseerd leren.

- **Een positief kritische blik op goed werkgeverschap**

“Gezamenlijk met de bestuurder proberen zorg te dragen voor een gezonde en positieve werksetting voor werkgever en werknemer.”

Twee GMR-leden hebben zitting gehad in de benoemingsadviescommissie met betrekking tot de procedure werving en selectie voorzitter college van bestuur.

De doelstellingen voor 2019 zijn gelijk aan de bovenstaande punten.

Deskundigheid GMR

Om de deskundigheid verder te bevorderen heeft de GMR in december een scholingsavond gehad met betrekking tot het punt financiën, zodat nieuwe GMR-leden de begroting van Primenius begrijpen en weten hoe ze deze moeten lezen. Daarnaast is er voor januari 2019 een scholingsavond voor de GMR leden georganiseerd met als onderwerp: het communicatieplan. Wanneer de GMR daar behoefte aan heeft, is het mogelijk om een externe deskundige te raadplegen.

Communicatie met de achterban

De onderwerpen die tijdens de GMR-vergaderingen aan de orde komen, worden vastgelegd in de notulen. De vastgestelde notulen worden per e-mail verstuurd naar de medezeggenschapsraden van Primenius. Ook worden zij via e-mail op de hoogte gehouden van de onderwerpen die binnen de GMR spelen en kan er onderling contact worden gezocht.

1.4.8 Klachtenrecht

Voor het klachtenrecht is Primenius aangesloten bij de Landelijke Klachtencommissie van Katholiek Onderwijs in Den Haag. De vertrouwenspersonen voor Primenius zijn de heer Willem Hulshof en mevrouw Annie Wemer. De heer Hulshof heeft met ingang van augustus 2018 de heer Hans Becherer opgevolgd.

De vertrouwenspersonen hebben in 2018 in totaal zeventien klachten behandeld. Deze zijn allen afgehandeld en opgelost.

Daarnaast is er drie keer advies gevraagd vanuit het leidinggevend kader voor een mogelijke interventie door een vertrouwenspersoon. Eén melding ging over de samenwerking met de MR. Dit betekende voor de vertrouwenspersoon intensief contact om te komen tot kennis over en functionele houding ten gevolge van lidmaatschap MR en open communicatie.

Centrale thema's waarbij de hulp van de vertrouwenspersoon is ingezet, zijn het pestbeleid, communicatie en het nakomen van afspraken.

1.4.9 Scholen

De volgende 34 scholen behoren tot de stichting:

Naam	Plaats	Directeur	BRIN-nummer
SWBS Pork	Ter Apel	Mevrouw R. van der Velde	00FI
SBO Toermalijn	Emmen	Mevrouw L. van de Ven tot 30-11-2018 De heer P. Stuienvolt per 01-12-2018	01BO
R.K. Gerardus Majellaschool	Hoogezand	Mevrouw M. van der Wal	03ON
R.K. Willibrordschool	Stadskanaal	De heer P. Muter	03RX
St. Gerardusschool	Emmen	Mevrouw M. Sijmons	03RY
R.K. Bonifatiuschool	Ter Apel	Mevrouw R. van der Velde	03SL
't Sterrenpad	Nuis	De heer A. Otten	04OE
NBS Het Blokland	Noordscheschut	De heer P. Möhlmann tot 30-09-2018 Mevrouw M. Setz per 01-10-2018	04PT
St. Fransschool	Emmen	Mevrouw A. Reckers	04SK
Hoogholtje	Wehe den Hoorn	Mevrouw M. de Boer	05CJ
St. Josephschool	Zandberg	Mevrouw A. Boels	05DB
R.K.B. De Schelp	Uithuizen	De heer H. Pijfers per 01-12-2018	05DQ
St. Vitusschool	Winschoten	Mevrouw M. Tolboom	05KB
St. Walfridusschool	Bedum	Mevrouw M. de Boer	06CI
H. Gerardusschool	Ter Apel	Mevrouw R. van der Velde	06LH
St. Theresiaschool	Barger-Compascuum	Mevrouw M. Wielage	06SI
St. Willibrordusschool	Oude Pekela	De heer A. Otten tot 30-09-2018 Mevrouw M. Setz per 01-10-2018	06SQ
RKBS De Banier	Zwartemeer	Mevrouw M. Wielage	06QH
RKBS De Hoeksteen	Emmer-Compascuum	Mevrouw A. Reckers	06YD
R.K. Vredevelschool	Assen	Mevrouw C. van der Veen	07PA
R.K. Mariaschool	Eelde/Paterswolde	Mevrouw M. van der Wal	07QR
St. Antoniuschool	Sappemeer	Mevrouw M. van der Wal	07QM

O.L.V. Sterre der Zee	Delfzijl	Mevrouw M. Tolboom	07UC
R.K. Heilig Hartschool	Mussel	De heer P. Muter	08PK
St. Antoniuschool	Musselkanaal	Mevrouw A. Boels	08PM
De Brummelbos	Erica	De heer E. Manning	08VC
R.K. Maria in Campisschool	Assen	Mevrouw C. van der Veen	08XL
Kardinaal Alfrinkschool	Emmen	Mevrouw I. Waterloo	09OB
St. Henricusschool	Klazienaveen	De heer Nils Schutte	10YR
RK/PC Jenaplanbasisschool Kristalla	Emmen	De heer P. Möhlmann tot 30-09-2018 De heer A. Otten per 01-10-2018	11CB
Pastoor Middelkoopschool	Klazienaveen	De heer N. Schutte	11MD
Mgr. Bekkersschool	Veendam	Mevrouw A. Alers	15DL
De Diedeldoorn	Emmen	De heer Piet Stuivenvolt	21PU
In de Manne	Veendam	De heer A. Otten	23DM

1.4.10 Samenwerking

Primenius is alleen bestuurlijk verbonden aan stichting Tamariki, de stichting voor kinderopvang. Dit houdt in dat zij beide door dezelfde bestuurder en RvT bestuurd worden.

Beide stichtingen zijn financieel onafhankelijk van elkaar maar werken net zoals met andere kinderopvangorganisaties nauw met elkaar samen.

Verder maakt Primenius onderdeel uit van de Samenwerkingsverbanden PO 20.01 Groningen, Noord Drenthe 22.01, Emmen, Borger Odoorn 22.02 en Hoogeveen, Meppel, Steenwijk en omstreken PO 22.03.

Bestuurlijk wordt er samengewerkt met Coöperatie Regionaal Transfercentrum Primair Onderwijs Groningen U.A., voor het behartigen van de belangen van haar leden op het terrein van werkgelegenheid, arbeidsmobiliteit en voorziening in tijdelijke vervanging en (tijdelijke) vacatures.

Tenslotte is Primenius bestuurlijk verbonden met het Onderwijsbureau Meppel.

2. Beleid, inspanning & prestaties

Om de resultaten beter te kunnen monitoren en evalueren, zijn alle doelstellingen in het ondernemingsplan van de stichting SMART geformuleerd. Jaarlijks wordt daarmee het jaarplan van de stichting gemaakt. Dit is onder meer de basis voor de werkzaamheden in de clusters (zie 1.5.6.).

2.1 Identiteit

De identiteitsbegeleiding van Primenius wordt verzorgd vanuit Onderwijsbureau Meppel en uitgevoerd door de heer Knippers en mevrouw Wachter.

2.1.1 Waargenomen trends op de scholen en voor Primenius algemeen¹

De volgende algemene aandachtspunten mogen genoemd worden:

- De identiteitsbegeleiding is en blijft vooral gericht op de begeleiding van de 31 scholen.
- Daarnaast is er voor de integrale benadering van de identiteitsontwikkeling regelmatig contact met het college van bestuur in de persoon van John van Meekeren.
- Opnieuw is er voor de grote groep nieuwe leerkrachten binnen de stichting scholing verzorgd voor de akte Godsdienst/Levensbeschouwing. Deze bestond dit jaar uit twee cursussen: één door Tom Knippers in Meppel en één door Agda Wachter in Bedum. Alle 23 nieuwe leerkrachten van Primenius (twaalf in Meppel en elf in Bedum) hebben dankzij deze scholing de akte behaald.
Sterre der Zee en De Dieldoorn zijn in het afgelopen schooljaar gestart met de nascholing in teamverband. Beide trajecten zijn aan het eind van het afgelopen schooljaar afgerond en daarmee hebben respectievelijk twee leerkrachten plus twee onderwijsassistenten en vier leerkrachten de akte behaald (voor specifieke informatie per school, zie de beschrijving verderop in dit jaarverslag).
Op Sterre der Zee merkte Agda dat de onderwijswijsassistenten een andere benadering nodig hadden dan de leerkrachten. Hier is een goede modus voor gevonden. Bij het uitreiken van de aktes bleek dat deze eigenlijk niet aan onderwijsassistenten uitgereikt mogen worden, omdat de akte een diploma van de PABO veronderstelt. Ze hebben hem toch ontvangen met een begeleidende brief waarin de geldigheid van deze akte staat beschreven. Voor de toekomst moet worden nagedacht over hoe onderwijsassistenten geschoold mogen worden en welk certificaat aan hen kan worden uitgereikt.
- Voor het eerst hebben twee scholen (in Klazienaveen) besloten om de identiteitsbegeleiding samen in te vullen, dit jaar rond het onderwerp 'Kerkelijke feesten in lessen'. Dit is deze scholen heel goed bevallen en dat wil men in 2018-2019 voortzetten.
- Voor de coördinatoren identiteit is in dit eerste jaar na de scholing extra aandacht geweest.
 - o Zo worden ze bij de zogenaamde 'evaluatie- en planningsgesprekken' betrokken bij het maken van de plannen voor een schooljaar.

¹ Uit: School & identiteit: identiteitsbegeleiding voor katholiek/christelijke scholen - zingeving voor team, directie en bestuur – Inspirators voor betekenisvol onderwijs - Jaarverslag 2017-2018, blz. 3-5

- o Gedurende het jaar ontvangen zij en de directeur/teamleider de agenda voor de vergadering met de identiteitsbegeleider om mee te denken over de concrete invulling ervan. Soms zijn ze lid van een 'werkgroep identiteit'; dat is alleen op grote scholen het geval.
- o Ook voor andere mailingen vanuit de identiteitsbegeleiding zijn zij nu geadresseerde, naast de directeur/teamleider (ouderbrieven, aankondigingen, adventsproject, etc.).
- o Daarnaast zijn er enkele ontmoetingen voor de coördinatoren onderling georganiseerd.
 - De eerste bijeenkomst was voor henzelf, de tweede samen met directeuren en teamleiders. In de bijeenkomst voor coördinatoren onderling op de Vredeveldschool in Assen is in kleinere groepen per regio uitgewisseld hoe hun plannen van aanpak zijn uitgewerkt en hoe ze hun rol in de school kunnen uitvoeren. Hier is positief op gereageerd, ook al kon niet iedereen erbij zijn.
 - In de tweede bijeenkomst op de identiteitsdag in Zeegse met directeuren en teamleiders sloten zij aan bij de lunch en het middagprogramma, waarin zij vanuit een presentatie door Titus Frankemölle, voorzitter NKSR, aan het denken werden gezet over wat er in hun school mag gebeuren. Dit is nadien in overleg met hun directeur/teamleider uitgewerkt tot een nieuw plan voor een volgende stap binnen de school (wijsvinger: daar willen we naar toe) en daarna in regiogroepen uitgewisseld, opdat scholen in dezelfde regio elkaars plannen kennen en van elkaar kunnen leren. Op tafels zijn deze wijsvingers getoond aan de aanwezigen van andere scholen buiten de regio, weer met het doel om elkaars plannen te kennen en waar gewenst contact met elkaar te zoeken over de uitwerking van dat plan.
 - Het is niet gelukt om de coördinatoren identiteit per regio bij elkaar te laten komen o.l.v. hun contactpersoon vanuit het cluster Identiteit. Men heeft ontdekt dat dit in de jaarplanning al moet zijn vastgelegd, anders is het niet mogelijk om een geschikt tijdstip te vinden voor een dergelijke ontmoeting. Voor het schooljaar 2018-2019 is dit inmiddels ingepland door het cluster Identiteit, naast de identiteitsdag van Primenius, opnieuw voor directeuren/ teamleiders en coördinatoren identiteit.

2.1.2 Waargenomen trends naar inhoud

Naast de hierboven genoemde punten was er het werk op de scholen, waarbij in de maanden voor de zomervakantie van het voorafgaande jaar per school de begeleidingsonderwerpen worden bepaald. Dit jaar is, zoals geschreven, de keuze mede gemaakt door de coördinatoren identiteit vanuit hun plan van aanpak. Al die keuzes leiden tot een grote diversiteit. Dit is terug te lezen in de algemene tabellen op de bladzijden direct

hierna en in de beschrijvingen en schema's per school verderop in dit jaarverslag.

Enkele punten springen er uit:

- Het totaal aan begeleidingsmomenten is ietwat lager dan in 2016-2017 (zeven minder). Dit is grotendeels te verklaren doordat er dit jaar geen Scholing Coördinator Identiteit was.
- Twee grote verschuivingen zijn waarneembaar. Allereerst was er geringere aandacht voor 'Identiteit algemeen', voor 'Gemeenschap' en voor 'Dienen'. De aandacht voor 'Vieren' en 'Leren' is juist sterk toegenomen.
- Identiteit algemeen
De afgenomen aandacht voor 'Identiteit algemeen' is bijna geheel te verklaren doordat er dit jaar geen Scholing Coördinator Identiteit was. Twee scholen hadden afgelopen jaar opnieuw de nascholing voor de akte Godsdienst/ Levensbeschouwing in teamverband georganiseerd. Belangrijk element binnen 'Identiteit algemeen' was dit jaar de ontmoeting met coördinatoren Identiteit en de identiteitsdag voor leidinggevenden en coördinatoren Identiteit in Zeegse (zie beschrijving hiervoor). De ontmoetingen met het cluster Identiteit zijn toegenomen. Een gelijk aantal scholen heeft gesproken over de 'Ontwikkeling gezamenlijke visie'.
- Gemeenschap
Bij 'Gemeenschap' of 'Gemeenschapsvorming' valt op dat dit jaar de grootste belangstelling uitging naar de 'Relatie school-kerk' en daarmee samenhangend '1e Communie en Vormsel'. Het onderwerp 'School-Ouders-Partnerschap' komt daarna, maar kreeg veel minder aandacht dan in voorgaande jaren, hetgeen te begrijpen is doordat veel scholen dat al besproken hebben.
- Vieren
De aandacht voor 'Vieren' is sterk gestegen, met daarbinnen vooral aandacht voor een algemene gedachtegang over 'Vieren met het kerkelijk jaar' (m.n. in Klazienaveen), naast het uitwerken van specifieke vieringen uit dat kerkelijk jaar. De 'Viertafel' is dit jaar op meerdere scholen besproken en (opnieuw) ingericht. Los van de besprekingen over de vieringen weten we dat scholen veel aandacht hebben voor vieringen. Er is opnieuw volop gebruik gemaakt van het door de identiteitsbegeleiders ontwikkelde advents- en kerstproject "Ebenezer Scrooge en de drie geesten", waarmee ze zelf eenvoudig de adventsvieringen en kerstviering kunnen opbouwen.
- Leren
Ten aanzien van 'Leren' is de aandacht enigszins gedaald. De gekozen aspecten van 'Leren' liggen ook heel anders: nu springt de aandacht voor 'Wereldreligies' eruit, terwijl hier vorig jaar geen school mee bezig was in de identiteitsbegeleiding. Grotere aandacht was er ook voor werken met een kinderbijbel, in aanvulling op de methode die men gebruikt. Tot slot hebben veel scholen gesproken over hoe je 'Kerkelijke feesten in lessen' kunt bespreken, bijvoorbeeld door boxen in te richten met ideeën voor deze feesten.

- **Dienen**

De geringere aandacht voor 'Dienen' richtte zich op 'Goede doelen/Vastenactie' en 'Kind en rouw' (en niet meer op 'Kind en scheiding' en 'Kind en pesten', zoals vorig jaar op sommige scholen). Hier geldt zoals bij meer onderwerpen: ook al heeft men er niet in de identiteitsbegeleiding bij stil gestaan, toch zijn de Vastenactie en vele andere goede doelen op de scholen uitgewerkt. Dit jaar hebben weer meerdere scholen een musical tijdens de Vastenactie-periode gehouden, georganiseerd door de landelijke Vastenactie-organisatie. Andere scholen nodigden gastsprekers rond het thema van de Vastenactie uit, onder wie onze bisschop Van den Hout.

2.1.3 Over de organisatie

- Voor elke school staan per jaar vijf bijeenkomsten gepland. Dit zijn er meestal vier met het team en één met de directeur.
- De oorspronkelijke zesde bijeenkomst bij volledige begeleiding is in overleg met het college van bestuur vrijgemaakt voor bovenschoolse begeleiding. Dit jaar stond die in het teken van de ontmoetingsmiddag voor coördinatoren Identiteit (24 jan. 2018), de identiteitsdag van Primenius (22 mrt. 2018) en de begeleiding van het cluster Identiteit.

2.1.4 Horizontale verantwoording

De horizontale verantwoording is een vanzelfsprekendheid binnen de stichting. Openheid en innovatief werken en denken zijn in de gehele stichting geworteld.

De MR'en en SAC's op schoolniveau worden met regelmaat door de directeur geconsulteerd over en betrokken bij de schoolontwikkeling.

Aan de hand van een vergaderrooster vindt met regelmaat overleg plaats tussen het CvB en de directeuren (o.a. managementgesprekken en evaluatie beleid), alsook tussen het CvB en de GMR. Wanneer ad-hoc-situaties daartoe aanleiding geven, wordt er direct een bijeenkomst georganiseerd.

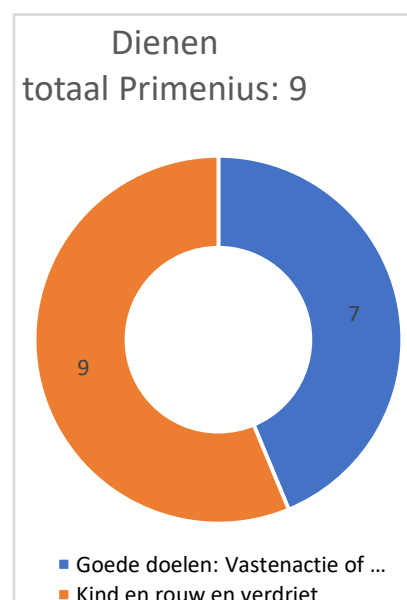
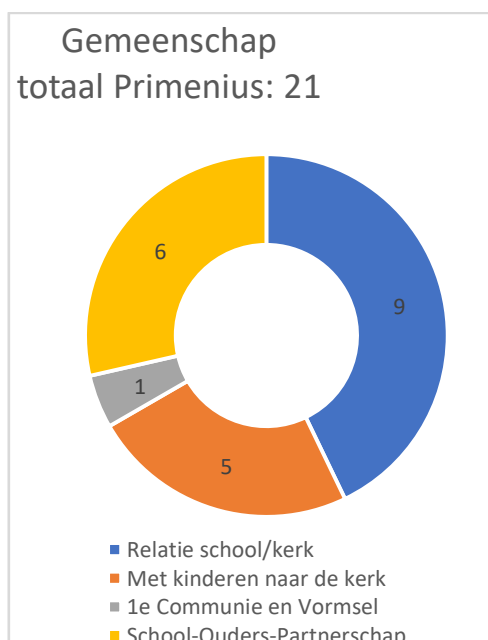
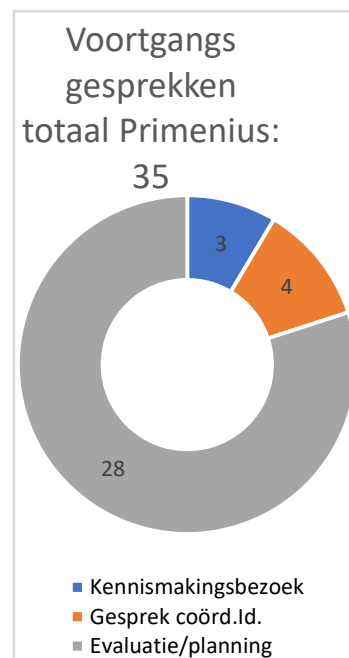
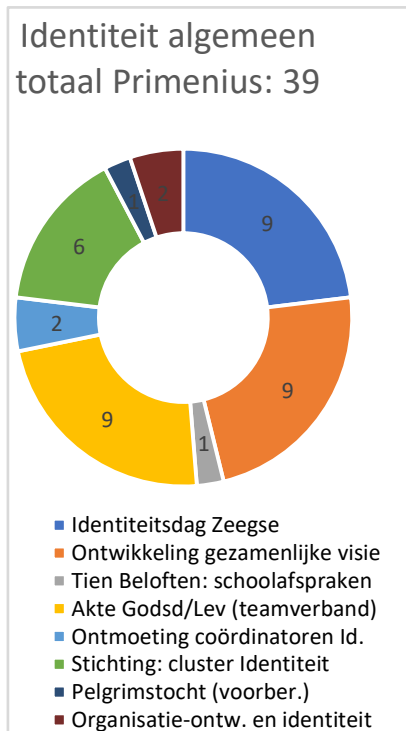
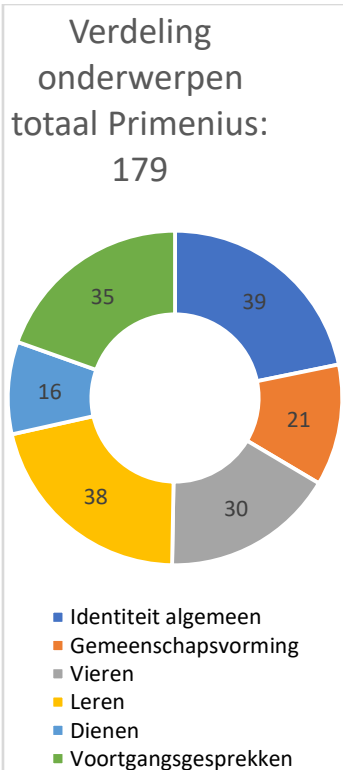
Waar mogelijk – en gelinkt aan de werkzaamheden en missie van de stichting – bieden de medewerkers van Primenius zich aan om interviews te geven aan de landelijke en regionale media over de ontwikkelingen die zich binnen de stichting afspelen. Het boegbeeld wordt gevormd door de voorzitter van het CvB. Laatstgenoemde participeert in diverse branchegerichte netwerken, draagt zijn kennis uit en vergaart de nodige informatie uit diezelfde netwerken om deze te delen met de gehele stichting.

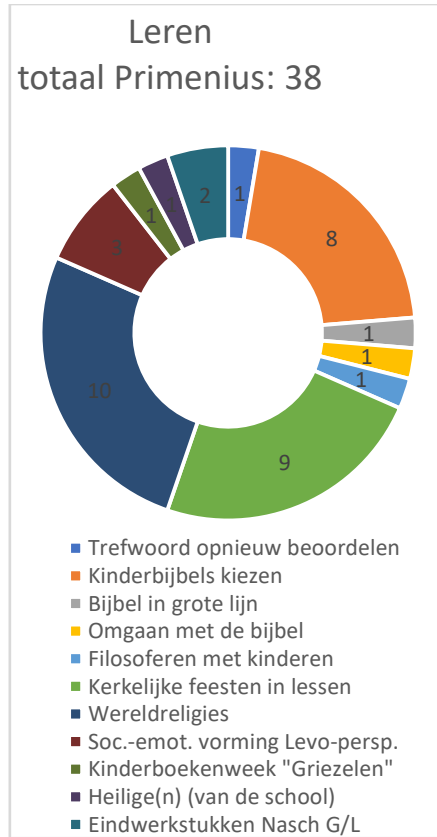
In de schoolgids, in nieuwsbrieven en op de websites van de scholen wordt over diverse onderwerpen gesproken die betrekking hebben op de ontwikkeling van het onderwijs. Op stichtingsniveau worden de ontwikkelingen gerapporteerd via de diverse geledingen en gedeeld in het managementoverleg en het directieberaad. Ook worden diverse communicatiekanalen gevoed, zoals de website, Facebook en LinkedIn.

2.1.5 Identiteitsbegeleiding in beeld

In de tabellen hieronder ziet u hoe Primenius inzicht krijgt in de accenten die in het schooljaar 2017-2018 zijn gelegd in de identiteitsbegeleiding.²

² Uit Jaarverslag Identiteitsbegeleiding 2017-2018, blz. 6-7

2.2 Onderwijskundig beleid & kwaliteit

Op al onze scholen wordt sinds een aantal jaren gewerkt aan de transitie naar gepersonaliseerd onderwijs; op maat gemaakt leren waarbij elk kind een eigen leerroute heeft. Het klassieke jaarstofklassensysteem is inmiddels binnen de hele stichting in meer of mindere mate vervangen door groepsdoorbrekend onderwijs.

Met name voor de leerkrachten betekent dit een forse wijziging, omdat ze nu veel meer kindgericht en minder groepsgericht gaan werken. Dit wil overigens niet zeggen dat doelen niet op groepsniveau kunnen worden behandeld of ontwikkeld. Uiteindelijk gaat het erom dat het kind op zijn of haar persoonlijke wijze tot die brede ontwikkeling komt. Hierbij volgen we het uitgangspunt dat we moeten vertrouwen op de nieuwsgierigheid en de natuurlijke leerdrang van ieder kind. Ouders spelen een essentiële rol in de ontwikkeling van kinderen, dus ook op het gebied van onderwijs. Het pedagogisch klimaat op iedere school moet alle kenmerken van veiligheid in zich hebben, zodat kinderen vanuit die veiligheid tot ontwikkeling komen.

De leerkracht begeleidt de kinderen vanuit zijn rol als begeleider, mediator en coach en maakt ze hiermee vaardiger voor een leven lang leren. Tijdens evaluatiemomenten wordt met kinderen en hun ouders gesproken, waarbij het kind voornamelijk de leiding heeft.

Bij deze vorm van onderwijs zijn de mogelijkheden van moderne technologie (digitalisering en het gebruik van internet) essentieel.

Deze vernieuwende vorm van onderwijs maakt dat er veel tijd en inzet wordt besteed aan het begeleiden van leerkrachten. Dit jaar zijn er dan ook veel middelen en uren besteed aan begeleiding, ontwikkeling, training en scholing van leerkrachten. Ook voor de komende jaren verwachten wij dat dit proces op deze punten veel aandacht vraagt.

Hoe bewaken we de kwaliteit?

We vinden het erg belangrijk dat scholen verantwoordelijkheid dragen voor hun ontwikkeling. We leggen de verantwoording voor deze ontwikkeling zoveel mogelijk bij de scholen zelf. De ontwikkeling van de school wordt vastgelegd in een schoolplan en van daaruit volgen de jaarplannen en jaarverslagen. De scholen maken voor hun jaarplannen en jaarverslagen gebruik van 'Schoolmonitor'. Daarnaast maken alle scholen gebruik van 'Mooi', voor het volgen van de ontwikkeling van de medewerkers.

De directeur kwaliteit & onderwijsondersteuning en de P&O adviseur bezoeken de scholen één á twee keer per jaar. Ook komen zij regelmatig op de scholen voor ondersteuning en begeleiding en ze hebben toegang tot de voor hen relevante systemen. De directie en de MIB-er van de school vertellen tijdens de schoolbezoeken waar de school in zijn ontwikkeling staat.

Op alle scholen vinden ook structureel interne audits plaats. Hiermee wordt gemonitord of het onderwijs op iedere school wordt doorontwikkeld op basis van het schoolplan en de eigen onderwijskwaliteit, zoals die is geformuleerd door de directie en het team van de school. Voor deze audits maakt de school eerst zelf een evaluatie, waar de observatie van het auditteam vervolgens naast wordt gelegd. De aandachtspunten die uit de audit komen, worden door de school in het jaarplan verwerkt. Tijdens de schoolbezoeken komen deze punten weer aan de orde.

In de vergadering met de raad van toezicht doet de bestuurder zowel schriftelijk als mondeling verslag van de onderwijsontwikkeling en de daaraan gekoppelde kwaliteit.

2.2.1 Kwaliteit van de zorg

De samenwerkingsverbanden

Op 1 augustus 2014 is de Wet passend onderwijs ingevoerd. De scholen van Primenius maken deel uit van vier verschillende samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs. De indeling is regionaal bepaald. Zestien scholen horen bij het verband dat de hele provincie Groningen beslaat (samenwerkingsverband PO 20-01), drie scholen komen bijeen in het samenwerkingsverband in Noord-Drenthe (samenwerkingsverband PO 22-01), twaalf scholen zitten in het samenwerkingsverband in Zuidoost-Drenthe (samenwerkingsverband PO 22-02) en één school is aangesloten bij het samenwerkingsverband Hoogeveen (samenwerkingsverband PO 22-03). Het schoolbestuur heeft de zorgplicht gekregen om kinderen die extra ondersteuning nodig hebben het best passende onderwijs aan te bieden. Kan dat niet op de eigen school, dan wel op een andere school. Het schoolondersteuningsprofiel beschrijft op welke wijze de scholen de onderwijsondersteuning hebben geregeld.

In de verschillende samenwerkingsverbanden wordt stap voor stap gewerkt aan de uitwerking van passend onderwijs in de regio. Daarbij nemen schoolbesturen beslissingen zoveel mogelijk zelfstandig en hebben zij een grote eigen verantwoordelijkheid. Voor de scholen van Primenius betekent dit dat zij met dezelfde inzet blijven werken aan de uitdaging om steeds beter te worden in het bieden van goed onderwijs aan alle kinderen.

Resultaten van het tot nu toe gevoerde beleid

Professionalisering leerkrachten

Goed onderwijs valt of staat bij vakbekwame leerkrachten. Om de stap naar gepersonaliseerd onderwijs te kunnen maken, vragen we veel van onze leerkrachten. Dit kan alleen worden gerealiseerd met goede begeleiding en coaching. Hier wordt al een aantal jaren extra in geïnvesteerd. In 2018 is er op elke school teamscholing voor de leerkrachten geweest.

Vanuit de doelen van het stichtingsondernemingsplan zijn er meerdere bijeenkomsten georganiseerd op het gebied van gepersonaliseerd leren. Veel teams hebben een scholingstraject gehad op dit gebied. Ook hebben de orthopedagogen van het ondersteuningsteam scholingsbijeenkomsten op teamniveau georganiseerd. Naast het eigen ondersteuningsteam wordt gebruikgemaakt van de expertise van drie externe begeleiders voor gepersonaliseerd leren. Zij stellen samen met de school een scholingsplan op per school. Naast trainingen leggen zij ook klassenbezoeken af met de schoolleiding.

Alle scholen van Primenius volgen het traject Pedagogische Tact (PT). De meeste scholen hebben deze scholing in 2018 afgerond. Een aantal scholen rondt dit traject in de eerste helft van 2019 af. Het traject Pedagogische Tact is een persoonlijk ontwikkelingstraject dat zich

richt op de persoon van de leraar en op de kwaliteit van de interactie tussen de leraar en zijn leerlingen. In een pedagogische relatie staat de kwaliteit van het contact centraal. Contact is de verbinding die nodig is om tactvol te kunnen handelen. Daarbij gaat het niet alleen om het contact met de leerlingen, maar ook om het 'in contact zijn met jezelf' als voorwaarde om beschikbaar te zijn.

In mei zijn er inspiratiesessies georganiseerd. Hiervoor zijn gesprekstafels ingericht waar onder begeleiding van een sessieleider over een actueel onderwijsonderwerp kon worden gesproken. Het doel van deze inspiratiesessies was het leren van en met elkaar.

De thema's deze middag waren: gedrag in de groep, betekenisvol rekenen, aanvankelijk lezen, ontdekkend leren, educatieve app's en spelend en ontdekkend leren in de onderbouw. Op twee locaties konden medewerkers met elkaar in gesprek gaan over de thema's. Ongeveer een kwart van de medewerkers heeft deelgenomen aan de inspiratiesessies. De reacties op deze vorm van informatie uitwisselen waren positief.

Het ondersteuningsteam heeft in 2018, naast de lopende zaken, vijftig nieuwe aanvragen voor ondersteuning gehad. De aard van de ondersteuningsvragen is heel divers, van vragen op leerkrachtniveau tot vragen op kindniveau en van preventieve ondersteuning tot curatieve interventies. Wel kan worden gesteld dat er een toename is van vragen op het gebied van preventie. Er wordt vroegtijdig hulp ingeschakeld. Hiermee wordt voorkomen dat er achteraf te laat moet worden gehandeld. Dit is terug te zien in een afname van het aantal psychologische onderzoeken die worden uitgevoerd.

Het afgelopen jaar is er veel geïnvesteerd in het opleiden van een aantal beeldcoaches, die de teams en groepen ingaan om beeldmateriaal vast te leggen dat kan worden gebruikt voor de evaluatie en het versterken van het vakmanschap van de leerkracht. Ook wordt het ingezet om gedrag van kinderen en de reactie van de leerkracht te observeren. Op deze manier kan worden aangegeven hoe het soms ook op een andere manier kan.

Professionalisering van het ondersteuningsteam

Het ondersteuningsteam van de stichting bestaat uit MIB'ers, orthopedagogen, specialisten en ICT'ers. Aansturing vindt per 1 januari 2016 plaats door de directeur kwaliteit & onderwijsondersteuning. Het MIB-team wordt aangestuurd door de adjunct-directeur kwaliteit & onderwijsondersteuning. Het team wordt ondersteund door een managementassistent.

Professionalisering Meerschools Intern Begeleiders (MIB'ers)

Op elke school is een tot *master* opgeleide Meerschools Intern Begeleider werkzaam. Deze MIB'ers werken in teamverband en zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de scholen binnen de stichting, waarbij wordt gewerkt vanuit 'vaste' scholen. De taakinvoering richt zich met name op de ondersteuning van de leerkracht. Bij startend MIB'ers wordt standaard een ontwikkelassessment afgenomen. Van hieruit wordt een ontwikkeltraject opgezet om de MIB'er een goede start te geven met begeleiding op maat.

Regelmatig vinden MIB-vergaderingen plaats waarbij er ruim gelegenheid is om te leren van en met elkaar. Daarnaast worden er intervisiegroepen georganiseerd waarbij de MIB'ers casussen kunnen inbrengen ten aanzien van hun persoonlijke ontwikkeling of de

schoolontwikkeling. Ook zijn er werkgroepen (projectgroepen) voor specifieke onderwerpen om deze verder uit te diepen met een adviesfunctie naar het directeursberaad. Het ondersteuningsteam heeft eigen doelen opgesteld naar aanleiding van de stichtingsdoelen. Op schoolniveau werken de MIB'ers aan de doelen zoals deze zijn beschreven in de schooljaarplannen.

Enkele MIB'ers zijn in 2018 geschoold tot beeldcoach. Ongeveer de helft van alle MIB'ers heeft deze opleiding inmiddels afgerond. Het traject Pedagogische Tact voor MIB'ers is in februari afgerond. De MIB'ers hebben vervolgens ook deelgenomen aan de trajecten van de scholen.

De orthopedagogen bezochten in 2018 elke school minimaal vier keer voor consultatief overleg. Om het rendement van dit overleg te vergroten, is besloten om de werkwijze van de consultatieve leerlingbespreking (CLB) toe te gaan passen. Hiervoor sluit de leerkracht aan bij het overleg. Op die manier zijn de lijntjes korter en kunnen adviezen sneller worden uitgevoerd. De werkwijze van de CLB's is dit jaar verder uitgediept en ingezet.

Daarnaast hebben de medewerkers van het OOT scholen en MIB'ers ondersteund door teamscholing, deelname aan werkgroepen en een 'verdiepende' bijdrage aan de netwerkbijeenkomsten.

Professionalisering Onderwijsondersteuningsteam

Eén orthopedagoog heeft de studie Orthopedagoog-Generalist dit jaar afgerond. Zij neemt de taken over van de GZ-psycholoog die dit jaar met pensioen is gegaan. Een andere orthopedagoog is bezig met de opleiding met betrekking tot rekendiagnostiek. De directeur Kwaliteit & Onderwijsondersteuning heeft de leergang Onderwijsrecht afgerond.

De orthopedagogen en specialisten nemen regelmatig deel aan congressen, trainingen en netwerkbijeenkomsten om hun kennis actueel te houden. Belangrijke thema's voor 2018 waren: executieve functies, rekendidactiek en gedrag.

De taalspecialist is in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen gestart met een project Graphogame. Dit is een digitale omgeving om leerlingen te begeleiden bij het aanvankelijke lezen. Dit project loopt door tot de zomer van 2019.

Twee specialisten hebben de training Lansbrekers afgerond. Alle medewerkers van het Onderwijsondersteuningsteam nemen deel aan de trajecten van Pedagogische Tact. Dit doen zij binnen de trajecten die de schoolteams volgen.

Professionalisering op bestuursniveau

Binnen Primenius geloven we in het principe van leren van en met elkaar. We hebben veel kennis en expertise in huis en delen die graag met elkaar. Om die reden organiseren we inspiratiesessies en stimuleren we dat medewerkers bij elkaar gaan kijken. Zowel op schoolniveau als op stichtingsniveau maar ook buiten de stichting en zelfs buiten de eigen beroepsgroep.

Bijna alle scholen maken gebruik van de drie externe schoolbegeleiders voor gepersonaliseerd leren. Aan de hand van een vierjarenplan kan de school kijken hoe ver ze

zijn op het gebied van gepersonaliseerd leren en van daaruit een volgende stap maken. Per school wordt een scholingsplan gemaakt.

Na de training Pedagogisch Leiderschap voor schoolleiders zijn de scholen in 2018 gestart met een traject Pedagogische Tact voor alle leerkrachten. Ruim de helft van alle scholen hebben dit traject afgerond, de andere scholen ronden dit in 2019 af.

2.2.2 Eindtoetsscores schooljaar 2016-2017

Eindtoets

Alle scholen hebben zelf bepaald welke eindtoets ze afnemen. Hierbij is gekeken naar welke toets het best past bij de populatie van de school. Veertien scholen kozen voor de Centrale Eindtoets van Cito, zeventien scholen kozen voor Route 8. SBO Toermalijn heeft geen eindtoets afgenomen. Vanwege de verschillende toetsen is het niet mogelijk om een gemiddelde van de eindtoets te berekenen.

	Aantal scholen onder de ondergrens (onvoldoende)	Aantal scholen op of boven het landelijk gemiddelde of op of boven de ondergrens (voldoende)	Aantal scholen op of boven de bovengrens (goed)
2016	12	18	1
2017	9	23	n.v.t.
2018	12	21	n.v.t.

In 2018 hebben twaalf scholen onder de ondergrens gescoord. Dit is meer dan in 2017. De inspectie hanteert de norm 'boven de bovengrens' niet meer. Om die reden is dit aantal niet meer vermeld in het bovenstaande schema. Voor de eindtoetsgegevens hebben de scholen gebruikgemaakt van vier verschillende eindtoetsen: de CET (vijf scholen), Route 8 (veertien scholen), de IEP (vijf scholen) en de AMN (negen scholen). Scholen die onder de ondergrens scoren, stellen standaard een plan van aanpak op en worden door het bestuur extra gemonitord. Opvallend is dat scholen met relatief veel leerlingen met een leerlinggewicht (> 25%) vaker onder de ondergrens scoren dan scholen met relatief weinig leerlingen met een leerlinggewicht (< 10%). De stichting kijkt momenteel hoe het onderwijsaanbod beter kan worden afgestemd op de leerlingen met extra leerlinggewicht. Personalisering van het onderwijs speelt hierbij een grote rol.

2.2.3 Inspectie van het Onderwijs

De Inspectie van het onderwijs is verplicht om scholen voor primair onderwijs tenminste eenmaal per vier jaar te bezoeken. Dan beoordeelt zij de kwaliteit van het onderwijs en gaat zij na of de school voldoet aan de Wet op het onderwijstoezicht (WOT). De inspectie

beoordeelt de resultaten en de ontwikkeling van leerlingen, de zorg en begeleiding en de kwaliteitszorg. Ook controleert de inspectie enkele verplichtingen van de school in het kader van de naleving van wet- en regelgeving, waaronder de onderwijstijd. Het bestuur van Primenius heeft ervoor gekozen om naast het standaard inspectiebezoek ook structureel een auditteam de scholen te laten bezoeken. In de praktijk betekent dit dat alle scholen elke twee jaar worden bezocht: om de vier jaar een inspectiebezoek en tussendoor een auditvisite.

De bevindingen uit het onderzoek van het vierjaarlijkse bezoek worden gebruikt om te bezien of het reeds aan de school toegekende basisarrangement kan worden gehandhaafd.

Eventueel geconstateerde tekortkomingen worden betrokken bij de eerstvolgende risicoanalyse. Indien tijdens het onderzoek echter blijkt dat er mogelijk sprake is van een zwakke of zeer zwakke onderwijskwaliteit, zet de inspectie – na overleg met het bevoegd gezag – het vierjarige onderzoek om in een kwaliteitsonderzoek.

De Inspectie van het onderwijs heeft voor onderstaande scholen in 2018 het basisarrangement vastgesteld. Dit houdt in dat zij geen aanwijzingen heeft ten aanzien van belangrijke tekortkomingen in de kwaliteit van het onderwijs. Het basisarrangement is in principe geldig voor één jaar. Het basistoezicht bestaat uit een jaarlijkse risicoanalyse en eventuele themaonderzoeken, een vierjaarlijks bezoek, een onderzoek naar de kwaliteit van de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) of een onderzoek in het kader van het Onderwijsverslag.

Scholen met basisarrangement

<i>BRIN</i>	<i>Schoolnaam</i>
00FI	SWBS Pork
03ON	R.K. Gerardus Majellaschool
04PT	Het Blokland
04 OE	Jenaplanschool "t Sterrenpad
03RY	St. Gerardus
03RX	R.K. Willibrordschool
03SL	R.K. Bonifatiusschool
04SK	St. Fransschool
05CJ	Hoogholtje
06CI	St. Walfridusschool
05DB	St. Josephschool
05DQ	R.K.B. de Schelp
05KB	St. Vitusschool
06LH	H. Gerardusschool
06SI	St. Theresia
06YD	De Hoeksteen
06QH	De Banier
06SQ	St. Willibrordusschool
07PA	R.K. Vredeveltschool
07QK	R.K. Mariaschool
07QM	St. Antoniuschool

07UC	O.L.V. Sterre der Zee
08PK	R.K. Heilig Hartschool
08XL	R.K. Maria in Campisschool
08VC	De Brummelbos
09OB	Kardinaal Alfrinkschool
10YR	St. Henricus
11CB	RK/PC Jenaplanbasisschool Kristalla
11MD	Pastoor Middelkoopschool
15DL	Mgr. Bekkersschool
21PU	De Diedeldoorn
23DM	In de Manne

School met een aangepast arrangement zeer zwak

01BO SBO Toermalijn

SBO Toermalijn heeft in oktober voor de tweede keer het oordeel 'zeer zwak' van de inspectie gekregen. Met name de onderdelen 'didactisch handelen' en 'zicht op ontwikkeling' waren nog onvoldoende verbeterd. In het voorjaar van 2019 zal dit opnieuw worden bekeken. Er is een plan van aanpak opgesteld maar dit heeft onvoldoende geleid tot verbetering. Het plan is daarom bijgesteld. Daarnaast heeft de school veel te maken gehad met langdurige uitval van leerkrachten. De ontstane vacatures zijn lange tijd onvervuld gebleven omdat er geen geschikte leerkrachten waren. Dit heeft veel onrust in de groepen opgeleverd. Ook is er daardoor een extra grote belasting ontstaan op alle medewerkers. Vanuit het bestuur is extra ingezet op ondersteuning van het team. Ook het samenwerkingsverband is hierbij betrokken.

School met een aangepast arrangement onvoldoende

08PM Antoniuschool Musselkanaal

De inspectie van het onderwijs heeft de Antoniuschool in november bezocht. De inspectie heeft geoordeeld dat de school op alle aspecten voldoende/goed scoort, behalve de eindtoetsresultaten. Om die reden is de school als onvoldoende beoordeeld. Uit de resultaten van de tussentoetsen kan worden geconcludeerd dat de huidige groep acht de eindtoets voldoende gaat maken. De verwachting is dat de school weer als voldoende beoordeeld wordt als de eindtoetsresultaten bekend zijn.

Overige onderzoeken

Naast de bovenstaande onderzoeken heeft er ook een regulier onderzoek plaatsgevonden op:

06SQ St. Willibrordusschool Oude Pekela

De inspectie heeft alle standaarden op de St. Willibrordusschool beoordeeld als voldoende/goed. De school behoudt daarmee het basisarrangement.

Naast de reguliere inspectiebezoeken heeft er dit jaar een aantal stelselonderzoeken plaatsgevonden. De uitkomsten van deze onderzoeken worden niet naar de scholen teruggekoppeld maar opgenomen in het algemene rapport van de inspectie met betrekking tot het onderzochte onderwerp.

Stelselonderzoek Didactisch handelen:

04 PT Het Blokland Noordscheschut

08VC De Brummelbos Erica

03RY St Gerardus Emmen

Stelselonderzoek Rekenen:

05DQ De Schelp Uithuizen

11MD Pastoor Middelkoopschool Klazienaveen

Stelselonderzoek Dyslexie:

03RX Willibrordschool Stadskanaal

2.2.4 Inzet middelen prestatiebox

Wat is de regeling prestatiebox?

Schoolbesturen hebben deze kabinetsperiode, naast de reguliere lumpsumbekostiging, ook een bedrag ontvangen via de zogenaamde prestatiebox. Het budget in de prestatiebox is grotendeels afkomstig uit het regeerakkoord. Tevens zijn twee bestaande budgetten toegevoegd aan de prestatiebox. Voorheen werd dit geld via een aparte regeling verstrekt. Over deze budgetten hoeven de besturen zich sinds augustus 2012 niet meer apart te verantwoorden. Het gaat om de budgetten voor taal, rekenen en cultuureducatie. Via de prestatiebox is voor de hele sector primair onderwijs in 2014 in totaal 132,5 miljoen euro beschikbaar gesteld.

Bedrag per leerling en per school

Het budget van de prestatiebox is bedoeld voor opbrengstgericht werken, voor cultuureducatie en voor professionalisering van leraren en schoolleiders. Het budget in de prestatiebox bestaat uit een bedrag per leerling.

Het doel: waarom onderwijs verbeteren?

Primenius heeft dit geld ontvangen vanwege het bestuursakkoord primair onderwijs dat het ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap met de besturen sloot. Hierin staan landelijke ambities omtrent de kwaliteit van het onderwijs. Het is de bedoeling dat Primenius

met dit geld het onderwijs verbetert. De scholen hanteren hun eigen prioriteiten. Het bestuursakkoord bevat de volgende ambities voor het primair onderwijs:

1. Scholen werken opbrengstgericht.
2. Schoolbesturen formuleren meetbare doelen voor het beoordelen van de eigen leerlingenprestaties.
3. Scholen met leerlingen met een leerlinggewicht meten de opbrengsten van de leerlingen in de groepen één en twee door observaties of in de vorm van een toets of checklist.
4. Scholen bieden een gericht onderwijsaanbod voor cognitief talentvolle en hoogbegaafde leerlingen.
5. Scholen betrekken ouders actief bij de ontwikkeling en leerprestaties van hun leerlingen.
6. Er zijn geen zeer zwakke scholen meer.
7. Leraren volgen en analyseren systematisch de voortgang in de ontwikkeling van hun leerlingen en stemmen instructie, verwerking en onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling van deze leerlingen.
8. Leraren en schoolleiders werken voortdurend aan hun professionalisering en registreren zich als zodanig in het beroepsregister voor leraren en voor schoolleiders.
9. Scholen voeren een goed en effectief HRM-beleid. In dit kader houden zij voor leraren een bekwaamheidsdossier bij. Daarnaast vindt jaarlijks minimaal één formeel beoordelings- of functioneringsgesprek plaats en is de kwaliteit van de begeleiding en ondersteuning van beginnende leraren verbeterd.
10. Schoolbesturen geven hun onderwijsopbrengsten transparant weer via het te ontwikkelen informatiesysteem 'Vensters PO'. Scholen gebruiken dit systeem voor de evaluatie van hun eigen opbrengsten en kwaliteit.

Verantwoording inzet middelen prestatiebox

Primenius heeft de bedragen voor opbrengstgericht werken, voor professionalisering van leraren in het basisonderwijs en voor cultuureducatie (128,79 euro per leerling) verwerkt in de huidige begroting. Deze bedragen zijn niet meer geoormerkt. De scholen zijn vrij in de besteding van het budget en mogen zelf de accenten kiezen binnen de verdeling. Wel moet er verantwoording worden afgelegd aan het bestuurskantoor voor de keuzes van de besteding. De totale verantwoording van de prestatiebox is door Primenius in het jaarverslag en de jaarrekening opgenomen.

2.2.5 ICT

We leven in een digitale wereld. Informatie en communicatie spelen hierin een grote rol. Onze leerlingen worden voorbereid op beroepen die op dit moment nog niet bestaan. Om

onze leerlingen op een goede manier te kunnen voorbereiden op hun toekomst, investeren we veel in de ICT-kennis van onze leerkrachten.

Uitgangspunt was en blijft echter dat ICT een hulpmiddel is om gepersonaliseerd onderwijs op een goede manier te kunnen aanbieden en zo de kwaliteit van het onderwijs binnen Primenius te verhogen. ICT is binnen alle beleidsvelden noodzakelijk voor zowel de interne als externe communicatie, administratie, management, het volgen van leerlingen, enzovoorts.

In 2018 is het gebruik van onderstaande pakketten gecontinueerd:

- Digitale leerlijnen
- Math
- Kurzweil
- Klasseplan
- Oefenen
- Snappet
- Gynzy
- 3D-kanjers
- Schoolmonitor
- Zuludesk
- Social Schools
- Parnassys

Hardware

- Vervanging pc's volgens afschrijving
- Upgrade dekkend wifi-netwerk
- Upgrade bekabeling scholen
- Computerreiniging volgens schema
- Gedeeltelijke vervanging van de digiborden door touchscreens met een verrijdbaar onderstel
- Vervanging werkplekken van de medewerkers

Social Schools

In 2017 is op alle scholen Social Schools geïntroduceerd. Social Schools is een platform voor communicatie met ouders en verzorgers. Tevens heeft Social Schools een digitaal portfolio voor Primenius ontwikkeld.

Alle scholen hebben de train-de-trainersessies gevolgd en maken sinds oktober 2018 gebruik van Social Schools als communicatiemedium naar ouders. In 2019 worden alle Social School-omgevingen gemigreerd naar versie 3.0.

Zuludesk

In 2018 is het gebruik van Zuludesk geoptimaliseerd. Zo is er zowel klassikaal als online uitleg gegeven aan de collega's die ermee werken.

De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Zoals al aangeven in het jaarverslag van 2017 is er een begin gemaakt met de invoering van de AVG. Hierbij maken wij gebruik van het programma Yoursafetynet. In 2018 zijn wij begonnen met invullen van alle benodigde documenten. Ook is er een start gemaakt met het versturen van nieuwsbrieven naar alle collega's om hen te informeren over de AVG en de maatregelen die daarbij horen. In 2019 hopen wij dit te kunnen afronden.

ICT-dag (scholing)

In oktober 2018 is er weer een ICT-dag voor school-ICT'ers georganiseerd, met de volgende onderwerpen:

- Uitleg invoering programmeerboxen
- Motiverende gespreksvoering
- Ontwikkelen van digitaal lesmateriaal

Tijdens de ICT-dagen worden de school-ICT'ers meegenomen in de plannen en projecten die de komende jaren gepland staan. Zij zullen meer worden betrokken bij projecten en onderdeel worden van de projectteams.

We hebben gemerkt dat er behoefte is om elk schooljaar meerdere bijeenkomsten te plannen. In 2019 krijgen de bijeenkomsten een vervolg.

Tablets

Digitale middelen, zoals digitale leerlijnen en de iPad, ondersteunen het basisonderwijs in toenemende mate. Wat betekenen deze ontwikkelingen? De scholen en stichting Primenius hebben hierover nagedacht en plannen gemaakt.

De stichting wil alle kinderen in groep drie tot en met acht van de scholen die onder de stichting vallen de kans geven om in het bezit te komen van een iPad die ook mee naar huis mag. Omdat de stichting de kinderen hiermee meer aanbiedt dan waarvoor het ministerie een vergoeding geeft, vraagt zij de ouders om een bijdrage voor de iPad. Die wordt dan, als de ouders dat willen, eigendom van de ouders.

Onderwijs en ICT

De leerlijn MATH is binnen Primenius gecontinueerd in de scholen. Alle klassen maken binnen de school gebruik van MATH. Intensieve scholing en begeleiding is bij dit traject inbegrepen.

Een aantal scholen maakt gebruik van Snappet. Snappet is een online omgeving waarin gepersonaliseerd leren mogelijk is op basis van leerlijnen. Scholen die Snappet gebruiken krijgen ook een intensieve begeleiding.

Narrowcasting

In januari 2018 is het project Narrowcasting als pilot gestart op vier scholen binnen de stichting. Deze vier scholen hebben de beschikking gekregen over twee schermen per school waarop nieuwsberichten worden getoond. In november 2018 is dit project uitvoerig geëvalueerd. Omdat de gestelde doelen niet zijn behaald, is besloten om dit project niet verder uit te rollen op alle scholen.

Bestuursportaal

In 2018 is er een doorstart gemaakt met een nieuw bestuursportaal in samenwerking met Onderwijsbureau Meppel. Vooralsnog is de planning dat dit portaal medio 2019 wordt uitgerold op alle scholen en bestuursportaal.

2.2.6 Resultaten cluster Onderwijs

In 2018 heeft het cluster Onderwijs zich bezig gehouden met de volgende punten:

1. Onderzoek naar de mogelijkheden van portfolio's.
2. Opzetten van het traject Pedagogische Tact voor alle leerkrachten en onderwijsassistenten.
3. Verder uitwerken van het cultuurbeleidsplan van de stichting en het ontwikkelen van een *toolkit*.
4. Het realiseren van de leerlijn verkeer Route 21.
5. Edukans World Teacher reizen.
6. Snipperdagen en margedagen, wat is wettelijk mogelijk?
7. Veiligheid binnen de scholen

Ad 1: Binnen het gepersonaliseerde onderwijs waar Primenius voor staat, is - naast het voeren van goede kind ontwikkel gesprekken - een goed werkend portfolio onontbeerlijk. We merken dat cijfers geven niet past bij deze visie en dat feedback geven in de eerder genoemde gesprekken veel belangrijker is. Binnen Social Schools hebben we mee kunnen denken over dit portfolio en hebben we geconcludeerd dat we het portfolio goed op maat kunnen maken en kunnen aanpassen aan de wensen van elke Primeniusschool afzonderlijk.

Het advies om eerst goede kindontwikkelgesprekken te voeren en daarna het portfolio in te voeren, is vanuit het cluster Onderwijs teruggedoppeld aan de directies. In het najaar van 2018 heeft het cluster voor de directies en locatieleiders een korte presentatie verzorgd over verschillende portfolio's. Daarna is hier in kleine groepen verder over gesproken. Dit is vervolgens teruggedoppeld aan de gehele groep.

Ad 2: Er is een plan opgesteld zodat alle leerkrachten van de scholen het traject Pedagogische Tact van het Centrum Pedagogisch Contact (CPC) kunnen doorlopen. Zij doen dit in drie tranches onder leiding van Marcel van Herpen en Simone Mark. Dit was de wens van de directies naar aanleiding van het traject Pedagogisch Leiderschap, dat zij zelf volgden. De directies deden hier mooie inzichten op en gunden deze hun collega's ook. De bestuurder heeft dit vervolgens goedgekeurd. Inmiddels zijn de eerste trajecten naar tevredenheid gestart en zijn we bezig met de laatste tranche. Deze loopt tot zomer 2019.

Ad 3: Dit traject is gecontinueerd, maar het blijkt lastig om een eenduidig plan te maken voor de gehele stichting omdat Drenthe en Groningen te maken hebben met verschillende aanbieders, subsidiemogelijkheden en dergelijke. Ook is er meegedacht over het maken van

een *toolkit* die de scholen kan helpen bij het maken van een goed cultuurplan op schoolniveau. De *toolkit* is helaas om externe financiële redenen niet verder ontwikkeld.

Ad 4: De digitale leerlijn is door de werkgroep uitgewerkt en kan nu door de scholen worden gebruikt. Het programma heeft de naam Route 21 gekregen. Er kan met trots worden gewerkt met dit instrument, dat is gemaakt door mensen die zelf bij Primenius werkzaam zijn. Vanwege de succesvolle ontwikkeling van deze leerlijn en de interesse van externen voor dit programma, wordt er nagedacht of er ook op andere gebieden behoefte is aan dit soort digitale leerlijnen die op dergelijke wijze kunnen worden uitgewerkt.

Ad 5: Het cluster heeft contact gezocht met Edukans met betrekking tot de World Teacher reizen. We willen leerkrachten en schoolleiders de mogelijkheid bieden om zichzelf middels zo'n World Teacher reis verder te professionaliseren. Er worden zowel studenten als ervaren onderwijsprofessionals uit Nederland uitgewisseld met het ontwikkelingsland. Zo werken we samen aan beter onderwijs hier en daar. Primenius biedt jaarlijks de mogelijkheid aan drie leerkrachten of schoolleiders om deel te nemen aan de World Teacher reizen, startend in 2019.

Ad 6: Snipperdagen en margedagen

Ouders vragen op school met regelmaat om extra verlof. Uit onderzoek is gebleken dat er binnen de huidige vakantie- en margedagenregeling te weinig ruimte is om tegemoet te komen aan deze verzoeken. Er zijn teveel obstakels in de wetgeving om ze te kunnen inwilligen.

Ad 7: Verbeteren van de veiligheid op de scholen binnen de stichting: borgingstaak.

2.2.7 Resultaten cluster Identiteit

Identiteitsdag Primenius

In maart hebben we een identiteitsdag georganiseerd voor directie en identiteitscoördinatoren. Titus Frankemölle was deze dag onze gastspreker en heeft samen met ons gekeken naar allerlei kwesties rondom identiteit die in de scholen spelen. De kwesties waren vooraf door de directeuren en identiteitscoördinatoren aangereikt. Ook hebben we op deze dag per school met elkaar gedeeld waar we trots op zijn en waar we naar toe willen werken. Dit ter voorbereiding op de schooljaarplannen.

Identiteitscoördinatoren

Op de meeste scholen zijn vorig schooljaar identiteitscoördinatoren aangesteld en opgeleid. Echter door mutaties zijn er ook weer vacatures ontstaan. Als cluster hebben we een advies opgesteld hoe te handelen, wanneer er een school geen identiteitscoördinator heeft.

Daarnaast hebben we een middag georganiseerd waar de identiteitscoördinatoren elkaar konden ontmoeten en middels intervisie van en met elkaar konden leren hoe ze hun rol nog verder vorm kunnen geven in de scholen.

Week van het katholiek onderwijs

Het cluster heeft gezorgd dat de week van het katholiek onderwijs op alle scholen onder de aandacht werd gebracht. In samenspraak met Tom Knippers zijn de scholen van de broodnodige informatie voorzien.

Opleiding “Leiding geven aan identiteit”

Als cluster hebben we ook input geleverd aan het Onderwijsbureau Meppel die een nieuwe opleiding voor directeuren ontwikkelt. We hebben meegepraat en een aantal punten aangescherpt. Helaas was er nog onvoldoende belangstelling voor deze opleiding en is deze daardoor dit schooljaar nog niet aangeboden.

2.3 Personele zaken

De kwaliteiten van onze medewerkers vormen voor een belangrijk deel de waarde van Primenius. De medewerkers moeten voldoen aan de eisen die worden gesteld in het benoemingsbeleid en ze moeten een adequate opleiding hebben gevolgd. Daarnaast zijn de omstandigheden waarbinnen het werk moet worden verricht, de arbeidsvoorwaarden en de collegiale verhoudingen erg bepalend voor het klimaat waarin de gevraagde arbeidsprestatie kan worden geleverd. Om hier invulling aan te geven, zet de stichting in op zaken als de ontwikkeling van medewerkers, integraal personeelsbeleid, de gesprekkencyclus, intervisie, MIB'ers en mobiliteit.

Trainingen/scholing

Talentedprogramma

Het talentedprogramma heeft in 2018 een vervolg gekregen. We hebben een aantal verbeteringen aangebracht in de begeleiding. Dit programma zal de komende jaren verder worden uitgebreid om zo een deel van de tekorten van leerkrachten die worden verwacht te verminderen. Het gaat hierbij om vooruitstrevende, veelbelovende studenten die zich prettig voelen bij onderwijsvernieuwing. Deze studenten worden in de gelegenheid gesteld om hun stages te lopen op de scholen van Primenius en hebben na afronding van hun opleiding een garantie op een baan bij Primenius.

i-Coach opleiding

De post-HBO opleiding 'i-Coach' heeft tot doel leraren en ICT-coördinatoren toe te rusten met inzichten en vaardigheden op het gebied van multimedia in het onderwijs en het overdragen van deze kennis en vaardigheden op andere leraren.

Onderwijsgeevenden en ICT-coördinatoren krijgen in toenemende mate vragen voorgeschoteld op het gebied van onderwijsinnovatie. Daarbij staat verandering van het onderwijs door gebruik van computers, software, internet en social media centraal. Deze ontwikkeling is afgestemd op de ambitie dat in 2019 het gehele onderwijs in de kernvakken is gepersonaliseerd en wordt uitgevoerd conform de laatste inzichten op het gebied van de *21st century skills*. Met name door de mogelijkheden van ICT ten volle te benutten binnen het onderwijsleerproces. Een tweede groep is voor deze opleiding geslaagd waarmee nu alle (cluster)scholen een opgeleide ICT-coördinator hebben.

Pedagogisch leiderschap

Alle teams volgen het traject Pedagogisch leiderschap als gevolg op het traject van de schoolleiders. Zij zijn actief aan de slag gegaan met drie kernervaringen: zelfonderzoek (het onderkennen en loslaten van (voor)oordelen, cynismen en angsten), de ervaring van authenticiteit of eigenheid die vrijkomt (hier worden vaste voornemens geformuleerd) en het vormgeven aan de voorgenomen praktijk. Pedagogisch leiderschap heeft als doel het verder professionaliseren van onze leerkrachten. In 2018 is een tweede groep scholen gestart met dit traject.

Edukans

Jaarlijks krijgen drie medewerkers van Primenius de mogelijkheid om een reis te maken via Edukans, in het kader van het World Teacher Program.

2.3.1 Resultaten cluster Personeel & Organisatie

Hoe zag de organisatie er in 2018 uit?

1. De vergaderingen vonden plaats in het bestuurskantoor in Pekela.
2. De clustervoorzitter bereidde de agenda voor, stuurde de agenda door en zat de bijeenkomsten voor.
3. Collega-directeuren/locatieleiders waren bij toerbeurt notulist. De notulen werden opgesteld in eenzelfde format dat voor het MO, het directiebestuur (DB) en alle cluster-overleggen wordt gebruikt.
4. Het clusteroverleg vindt op dezelfde dag plaats als het DB. Na het DB sluiten alle leden van het cluster aan om vergaderen. Vanuit het MO worden structuren aangereikt waarbinnen de totale overleg- en aansturingstructuur plaats dient te vinden. Deze concepten worden in het DB besproken en dus ook binnen het cluster P&O.
5. In het tweede halfjaar is er een aantal nieuwe leden in het cluster aangeschoven. De leden van het cluster hebben verschillende functies binnen de stichting.

Zaken waaraan is en/of wordt gewerkt

Aan onderstaande zaken is binnen het cluster in 2018 voornamelijk gewerkt.

- Het beleid 'Lief en Leed is opnieuw onder de loep genomen. Er zijn aanpassingen aangebracht en deze zijn goedgekeurd op bestuursniveau.
- Er is gesproken over de kwaliteit van onze invallers/poolers. Wat zijn de verwachtingen en hoe worden ze begeleid?
- Het werken in schoolmonitor is als aandachtspunt binnen de vergaderingen besproken. Alle scholen hebben de verplichting om binnen dit systeem te werken als het gaat om het jaarplan. Het jaarplan voor schooljaar 2018-2019 is er ingezet.
- Het gebruik van MOOI / Coo7 is besproken. Er worden concrete afspraken gemaakt.
- Er is duidelijkheid gekomen over de verschillende rollen binnen P&O. Dit had te maken met de invulling vanuit het P&O bestuur en dit cluster.
- De doelstellingen vanuit het SOP zijn geëvalueerd en worden opnieuw meegenomen in de planning voor 2018-2019.

2.3.2 Verzuim

Het verzuim van 2018 is 5.09%. Het landelijke gemiddelde ligt hoger: 6,0%. (cijfers DUO 2018).

Ziekte %	Kolomlabels		
Rijlabels	2018		
DIR	8,11%		48%
OOP	3,50%		21%
OP	5,14%		31%
Eindtotaal	5,09%		100%

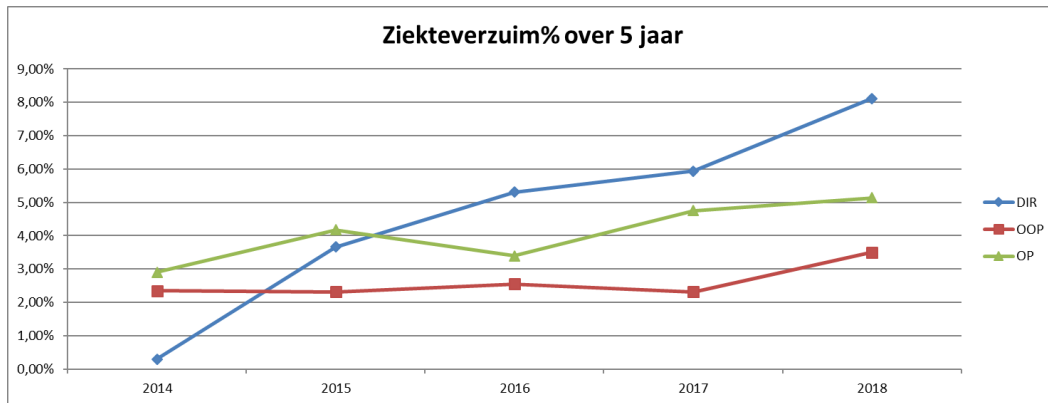
Verzuimpercentages van de afgelopen jaren:

2013 4,15%

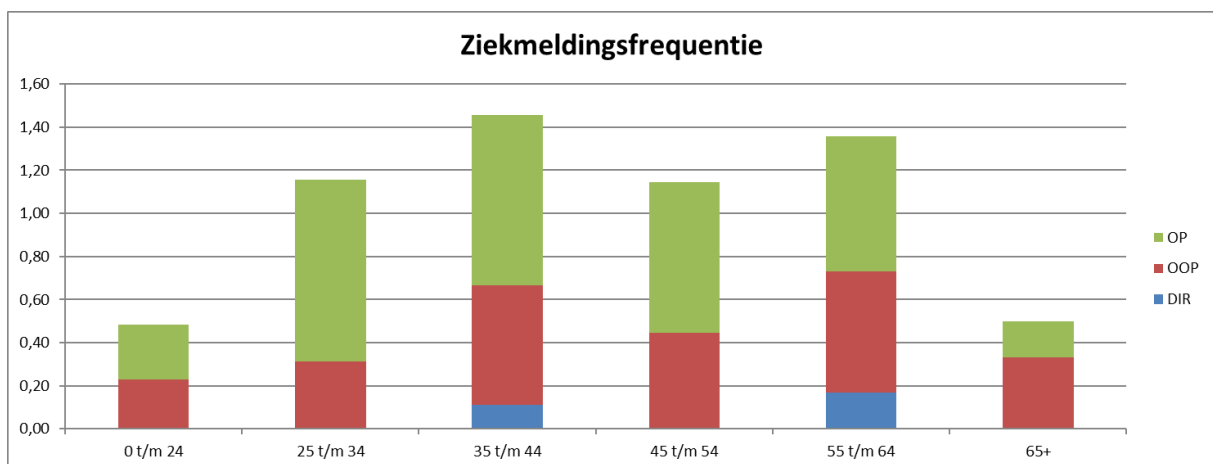
2014 2,58%

2015 3,94%

2016 3.39%
 2017 4.75%

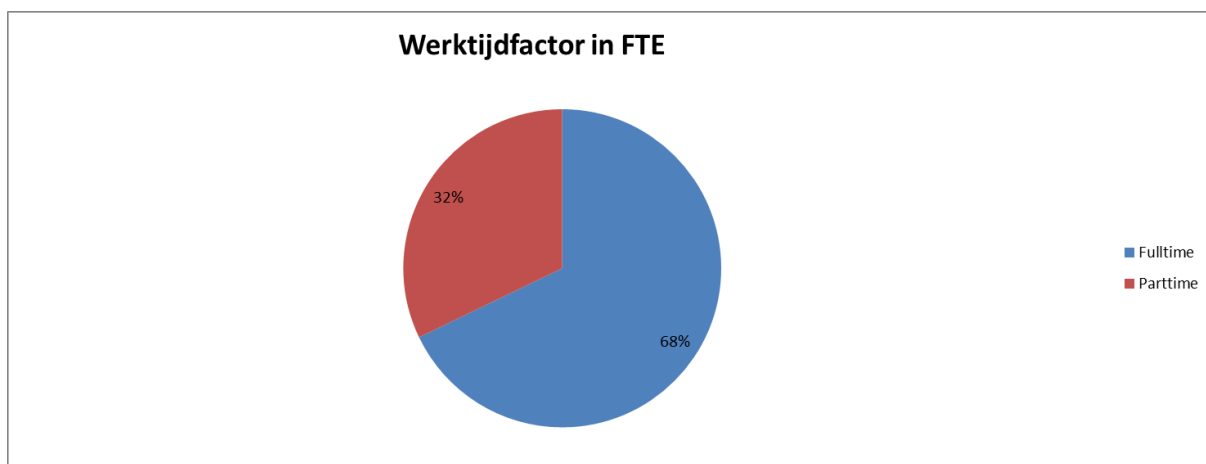
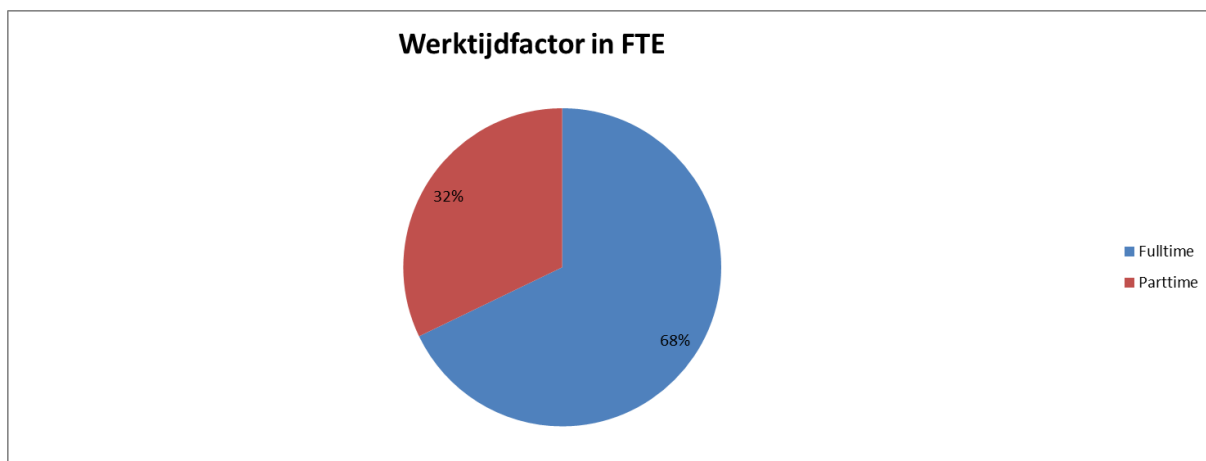
De verzuimfrequentie is 0,79. Deze is licht gestegen ten opzichte van vorig jaar (0.63). Het landelijk gemiddelde is 1,0.

2.3.3 Personele bezetting

In 2018 telde de stichting gemiddeld 370,80 FTE, waarvan 60,11 FTE met een benoeming voor bepaalde tijd en 310,68 FTE met benoeming voor onbepaalde tijd. De 370,80 FTE zijn verdeeld over 640 personeelsleden.

De parttimerratio – ofwel het aantal personeelsleden met een taakomvang van minder dan 0,8 FTE in verhouding tot het aantal personeelsleden – is binnen de stichting ongeveer 32%. In de volgende grafieken is het voorgaande af te lezen.

2.4 Materieel beleid

In 2018 stonden de jaarlijks terugkerende onderwerpen op het gebied van huisvesting op de agenda, namelijk:

- bestuurlijk overleg met gemeenten (OOGO)
- ontwikkelingen op het gebied van nieuwbouw (kindcentra), uitbreidingen en aanpassingen
- regulier onderhoud
- veiligheidsmaatregelen
- buitenschoolse opvang
- peuter- en kinderopvang
- transitie scholen in aardbevingsgebied
- verduurzaming (het project 'Zonnescholen')

2.4.1 Bestuurlijke overleggen met gemeenten (OOGO en zogenaamde transitietafels)

Huisvesting is besproken in de Lokale Educatieve Agenda (LEA). Het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) maakt hier veelal deel vanuit voor overleg met de gemeenten over de huisvesting van de scholen. Net als voorgaande jaren verliepen de besprekingen en het technisch vooroverleg meestal constructief, maar in een enkele gemeente moeizaam. We hebben goede hoop dat het allemaal wat makkelijker wordt nu er plannen zijn om de bekostigingsstarieven met 40% (met daarbovenop de indexering) wettelijk te verhogen.

Er zijn in diverse gemeenten nieuwe IHP-plannen in ontwikkeling. Vanuit integrale huisvestingsplannen en de scholentransitie in het aardbevingsgebied zijn diverse plannen in ontwikkeling:

- R.K. Mariaschool in Kindcentrum Groote Veen te Eelde-Paterswolde
- St. Antoniuschool te Hoogezand-Sappemeer
- R.K.B. De Schelp te Uithuizen
- O.L.V. Sterre der Zee te Delfzijl (in voorbereiding: nieuwbouw Kindcentrum Delfzijl West)
- R.K. Gerardus Majellaschool te Hoogezand-Sappemeer (in voorbereiding: Kindcentrum Hoogezand- West)

Over een deel van de scholen in het werkgebied in de contourenkaart van de aardbevingen, vinden sinds het tweede kwartaal van 2015 overleggen plaats over de toekomstbestendigheid. De aardbevingsbestendigheid van gebouwen is bekeken op grond van inspectierapporten die in opdracht van de NAM in 2015 zijn opgesteld. Naast de kwantiteit van schoolgebouwen in het gebied worden ook zaken als duurzaamheid en een gezonde leeromgeving meegenomen. Door de overheid is hiervoor extra budget vrijgemaakt. Het geheel wordt besproken aan de transitietafels tussen gemeenten, schoolbesturen en de NAM, onder leiding van een externe procesbegeleider. Inmiddels zijn de integrale huisvestingsplannen voor de scholen per gemeente vastgesteld. Het betreft de gemeenten Bedum, Delfzijl, Eemsmond en Hoogezand-Sappemeer. Daarnaast vinden er, in gezamenlijkheid met de elf kerngemeenten, op bestuurlijk niveau brede overleggen plaats in het aardbevingsgebied. Hieraan nemen wethouders, schoolbestuurders en ambtelijk-huisvestingsadviseurs deel. Verderop kunt u de gevolgen lezen van deze transitie.

2.4.2 Ontwikkelingen op het gebied van nieuwbouw (het Kindcentrum), uitbreidingen en aanpassingen

Bij twaalf scholen zijn diverse werkzaamheden voorbereid, in uitvoering, of al opgeleverd. Hieronder volgt een overzicht.

Jenaplanschool In de Manne te Veendam

Vanwege het aantal leerlingen is uitbreiding van het schoolgebouw aangevraagd bij de gemeente. De gemeente verwijst echter naar medegebruik van de leegstand bij een ander school. Gezien het onderwijskarakter van de school is hiertegen bezwaar aangetekend.

R.K. Mariaschool te Eelde/Paterswolde

De schoolbesturen van Primenius en Baasis hebben met bekostiging door de gemeente

gezamenlijk een nieuwe school gebouwd. Voor het bouwmanagement is een extern bureau aangetrokken. De Design & Build opdracht is uitgevoerd door Buursema Bouw in Erm, de architect is Daan Jose van architectenbureau Kristinsson uit Deventer. In het gebouw is ook (huur)ruimte gecreëerd voor de kinderopvang van Kids2B.

Het gebouw is inmiddels opgeleverd maar de speelpleinen nog niet. De openbare ruimte rondom de school is ook nog niet ingericht. Het gebouw zal daarom pas rond de zomervakantie 2019 in gebruik worden genomen. In het gebouw wordt ook een peuterspeelzaal (Kids2B) gevestigd en ernaast wordt een kinderdagverblijf gebouwd. De gemeente Tynaarlo is op de aangrenzende kavel gestart met de bouw van een nieuwe sporthal.

R.K.B. De Schelp te Uithuizen

De overleggen voor de realisatie van het Kindcentrum in zowel de bestuursgroep (wethouder en schoolbestuurders) als de projectgroep (gemeente en de vertegenwoordigers van de scholen) zijn in 2017 voortgezet. Ten gevolge van de ligging binnen de aardbevingscontouren is het ontwerp doorontwikkeld tot een aardbevingsbestendig gebouw. Hierdoor is vertraging opgetreden in de planning. De gemeente heeft eind 2016 opdracht gegeven voor de uitvoering die begin 2017 van start is gegaan. Het gebouw is inmiddels opgeleverd aan de gemeente. De verhuizing van de school laat echter toch nog even op zich wachten in verband met een door het Rijk aan de gemeente gevraagd onderzoek naar de vloerconstructie. De verhuizing wordt nu verwacht medio 2019.

St. Antoniuschool te Hoogezand-Sappemeer

De realisatie van het Kindcentrum Vosholen - waarin ook OBS Theo Thijsenschool, een PSZ, een BSO en een gymzaal worden gehuisvest - heeft forse vertraging opgelopen. In oktober 2014 is met de bouw gestart, maar door onvoorziene invloeden lag het project vanaf de zomer 2015 stil. Als oorzaken hiervoor kunnen worden genoemd:

- Het alsnog aardbevingsbestendig maken van het nieuwe gebouw en van de op het terrein aanwezige monumentale gebouwen, waaronder de fabrieksschoorsteen, waarvoor intensief overleg is gevoerd tussen de NAM en de gemeente.
- Het faillissement van de aannemer en het komen tot overeenstemming met de curator.
- De nieuwe aanbesteding (aan BAM).
- Herberekening van de constructie door de nieuwe aannemer (BAM).
- De inmiddels noodzakelijke uitbreiding van het oorspronkelijke plan, als gevolg van de groei van de beide scholen die in het gebouw worden gehuisvest.

Inmiddels is gestart met de versteviging van de al gerealiseerde bouwdelen en wordt het gebouw verder afgebouwd. Hiervoor is het gebouw eerst weer tot de begane grondvloer gedemonteerd. De versterkte staalconstructie en de verdiepingsvloeren zijn geplaatst. De planning is dat het gebouw nu in de zomervakantie 2019 wordt opgeleverd. Gelijktijdig met de versterking wordt ook de permanente uitbreiding met vier extra groepsruimten gerealiseerd.

Inmiddels blijkt de nieuwbouw op basis van de leerlingaantallen en prognoses inclusief de uitbreiding alweer te klein te zijn op het moment van oplevering. Samen met de gemeente wordt naar een oplossing gezocht. Aangezien de tijdelijke huisvesting van de Theo Thijsenschool op de kavel staat en de aanleg van de omgeving daardoor gedeeltelijk belemmert, zal gefaseerd worden verhuisd. Beide scholen moeten voor 1 januari 2020 over zijn.

R.K. Gerardus Majellaschool te Hoogezand

Deze school valt ook binnen de contourenkaart van het aardbevingsgebied. Het plan is om een Integraal Kindcentrum te bouwen in Hoogezand-West. Er is geld beschikbaar om nieuwbouw te kunnen plegen. Dit is geld vanuit de NAM, aangevuld met een bijdrage van de gemeente. In het nieuwe Kindcentrum, te realiseren op de huidige maatschappelijke kavel aan de Erasmuslaan waar nu nog CSG Rehoboth en CBS De Hoeksteen staan, zullen de volgende scholen worden gehuisvest: CBS De Hoeksteen, OBS De Achtbaan (fusieschool van de Tweemaster en De Schakel) en onze Gerardus Majellaschool. Tevens komt er ruimte voor kinderopvang, wijkcentrum Spokie en één of twee nieuwe gymzalen. De scholen en andere gebruikers hebben voor de nieuwbouw een programma van eisen gemaakt. De architect en adviseurs zijn inmiddels gecontracteerd. Het wordt een aardbevingbestendig, duurzaam, gasloos en (bijna) energieneutraal gebouw met een gezond binnenklimaat.

Tijdens de versterking van het schoolgebouw van de Aletta Jacobs school zal er op dezelfde kavel nieuw gebouwd worden voor de Rehoboth school. De verwachte oplevering is in 2021. Omdat de nieuwbouw nog even op zich laat wachten, is er een doorbraak tussen lokalen gerealiseerd om alvast vorm te kunnen geven aan - en toe te kunnen werken naar - de nieuwe onderwijsvisie.

O.L.V. Sterre der Zee te Delfzijl

Het gebouw van deze school valt eveneens binnen de contourenkaart van het aardbevingsgebied en is in opdracht van de NAM geïnspecteerd op hoge-risico-elementen en aardbevingsbestendigheid. Vanaf de transitietafel is bepaald dat er met meerdere scholen gezamenlijk nieuwbouw wordt gerealiseerd op het terrein bij de bestaande school De Windroos, genaamd Kindcentrum West. Voor de nieuwbouw hebben de scholen en de kinderopvang op basis van hun onderwijsvisie een programma van eisen gemaakt. De voorbereidingen voor de realisatie zijn opgestart: de architect en adviseurs zijn aanbesteed en inmiddels aan het werk. De bouw start naar verwachting begin 2020.

R.K.B.S. St. Walfridus te Bedum

Ook dit gebouw viel binnen de contourenkaart van het aardbevingsgebied en is in opdracht van de NAM inmiddels gedeeltelijk versterkt en gedeeltelijk vernieuwd. Begin januari is het gebouw in gebruik genomen.

S.B.O. de Toermalijn te Emmen

Een paar jaar geleden is hier onderzoek verricht naar de mogelijkheid om dit provinciale

monument zowel qua duurzaamheid als onderwijskundige geschiktheid aan te passen aan de eisen van deze tijd. Stichting Mevrouw Meijer (een ideëel onderzoeksbureau dat verbetering van de schoolarchitectuur en onderwijshuisvesting nastreeft met ontwerpend onderzoek) heeft hiervoor in opdracht van de gemeente drie architectenbureaus plannen laten ontwikkelen. Het heeft hierna enige tijd gekost om middelen van de gemeente beschikbaar te krijgen voor deze renovatie/ aanpassing. Het leek te zijn gelukt en aan de architect met het meest aansprekende plan is de opdracht verstrekt om dit verder uit te werken. De bouwkosten bleken echter ruim boven het beschikbare budget uit te stijgen waardoor voor de uitvoering geen groen licht is gegeven.

Er is dit jaar onderzocht of vervangende nieuwbouw wellicht goedkoper is. Dat bleek het geval en daarvoor heeft de gemeente nu formeel het benodigde budget ter beschikking gesteld. Het huidige monumentale gebouw wordt straks teruggegeven aan de gemeente die er een ander bestemming voor zoekt. De nieuwbouw voor de Toermalijn zal ontwikkeld worden aan de Laan van het Kinholt waar voorheen RK/PC Jenaplanbasisschool Kristalla gevestigd was.

St. Josephschool te Zandberg

In 2017 bleek voor de zomervakantie dat deze school na de kerst een groepsruimte tekort had. De indeling van het schoolgebouw bleek niet geschikt voor herschikking om zo een extra ruimte te realiseren. Omdat de gemeente uitbereiding niet wilde bekostigen (er was formeel geen recht op meer vloeroppervlakte), is met inzet van eigen middelen een tijdelijke uitbreiding met één groepsruimte geplaatst. In januari is de aan de school gekoppelde unit in gebruik genomen.

St. Willibrordus Oude Pekela

Deze Jenaplanschool is samen obs Hendrik Wester en cbs de 7-Sprong gevestigd in brede school De Groenling. Het aantal leerlingen in De Groenling groeit en binnen de huisvesting kan dit niet meer worden opgevangen. Er is (tijdelijke) uitbreiding aangevraagd voor 2019, maar hiervoor is geen draagvlak binnen het college en de raad. Ze verwijzen naar leegstand bij een andere school. Aangezien opsplitsing van scholen niet gewenst is en er naar de vorming van IKC's in de gemeente wordt gestreefd, is bezwaar tegen de verwijzing aangetekend en worden er andere opties onderzocht om tot een duurzame oplossing van het ruimteprobleem te komen.

St. Anthoniusschool Musselkanaal

Aangezien het schoolgebouw inmiddels meer dan 40 jaar oud is, daardoor niet meer aan de eisen van deze tijd voldoet en de onderwijsvorm verandert, is in januari vervangende nieuwbouw aangevraagd. Omdat er met de ontwikkeling van een nieuw IHP voor de gehele gemeente Stadskanaal is gestart, is de aanvraag vooralsnog afgewezen. Uit de inventarisatie van alle scholen in de gemeente is gebleken dat er in de gemeente nog slechtere schoolgebouwen staan dan dat van de St. Anthoniusschool. Omdat we het hierdoor nog een aantal jaren met het bestaande gebouw moeten doen, heeft de school nu

eerst een interne opfrisbeurt gehad. De toiletvloeren zijn vervangen, de grote schuifdeuren tussen de lokalen en de gangen/leerpleinen zijn weer gangbaar gemaakt en er is geschilderd. Ook zijn er akoestische systeemplafonds met geïntegreerde energiezuinige verlichting aangebracht.

S.W.B.S. Pork Ter Apel

Binnen de school is behoefte aan enige aanpassingen om de aanwezige ruimte nuttiger te kunnen gebruiken. Ook is de verlichting in de algemene ruimten aan vervanging toe en kan het kleurgebruik in de oudste bouwdelen worden opgefrist. Om dit te kunnen combineren met een oplossing voor het krappe vloeroppervlak, is in januari op basis van het huidige leerlingenaantal en de prognose voor de toekomst opnieuw budget aangevraagd bij de gemeente voor uitbreiding. Net als vorig jaar is dit door de gemeente afgewezen omdat de gemeente mag verwijzen naar leegstand in een andere school, zolang deze binnen een straal van twee kilometer ligt. In dit geval is dat de Bonifatiuschool, ook van Primenius. Het bestuur heeft aangegeven de school niet te willen opsplitsen en heeft OBM gevraagd in 2019 een plan te maken voor efficiënter gebruik van het beschikbare vloeroppervlak alsmede een upgrading van de afwerkingen en de verlichting.

R.K.B.S. De Hoeksteen Emmer-Compasuum

Voor Emmercompasuum heeft de gemeente extra aanvullend krediet beschikbaar gesteld voor de realisatie van een nieuwe brede school waarin ook De Hoeksteen zal worden gevestigd.

2.4.3 Kinderopvang

De gemeente Emmen heeft gelden beschikbaar gesteld voor de realisatie van een voorschool bij alle scholen in de gemeente. Samen met Peuterwerk (Tintengroep) zijn op de betreffende scholen van Primenius in de afgelopen drie jaar plannen ontwikkeld die dit mogelijk maken. Meestal kon de voorschool binnen de muren van de bestaande scholen worden gerealiseerd, anders werd er bijgebouwd.

De gerealiseerde voorscholen in de gemeente Emmen zijn:

St. Theresiaschool te Bargercompasuum, oktober 2015

St. Henricus te Klazienaveen, 2016

St. Fransschool te Emmen, februari 2017

R.K. Basisschool De Hoeksteen te Emmercompasuum, april 2017

R.K. Basisschool De Banier te Emmen, september 2017

R.K./P.C. Jenaplanbasisschool Kristalla te Emmen, september 2017

Kardinaal Alfrinkschool te Emmen, september 2017

Pastoor Middelkoop te Klazienaveen, december 2017

R.K. Basisschool De Brummelbos te Erica (tevens een kinderdagverblijf), april 2018

St. Gerardusschool te Emmen, maart 2018

Buiten de Peuterwerk voorscholen in alle scholen binnen de gemeente Emmen, is in 2018 in of bij meerdere scholen van Primenius gestart met kinderopvang door de eigen kinderopvangorganisatie Tamariki. Hiervoor is de bestaande ruimte in de school aangepast of een extra ruimte bijgeplaatst.

De in 2018 gerealiseerde kinderopvangvoorzieningen zijn:

St. Vitus te Winschoten, een kinderdagverblijf in een nieuw geplaatste tijdelijke huisvesting.
R.K. Willibrordschool te Stadskanaal, peuteropvangruimte in de school.

2.4.4 Regulier onderhoud

Primenius heeft regulier onderhoud uitgevoerd aan de scholen. Dit gebeurde conform de meerjarenonderhoudsplanning (MOP), zoals te zien via Tobias. Diverse werkzaamheden zijn het gevolg geweest van deze MOP'en, zoals:

- het schilderwerk bij diverse scholen;
- overige, niet specifiek genoemde werkzaamheden in het kader van meerjarig onderhoud.

Soms werden onderhoudswerkzaamheden ten opzichte van de MOP wat naar voren gehaald. Het was dan vaak praktischer en economischer om het tegelijk met voorkomende herstelwerkzaamheden of bijvoorbeeld een verbouwing uit te voeren.

Daarnaast kwam het voor dat onderhoud juist werd uitgesteld omdat op basis van onze regelmatig uitgevoerde gebouwspecties (schouwen) bleek dat vervanging nog niet nodig was. Dit was soms ook het geval als er binnen een afzienbare termijn vervangende nieuwbouw of een gehele renovatie gepland stond.

Er is geconstateerd dat er veel lekkages zijn ontstaan het afgelopen jaar. Veelal ten gevolge van de steeds vaker voorkomende hevige regenbuien in de zomer en vaak in combinatie met sterk vervuilde daken, waardoor de afvoer van regenwater niet snel genoeg plaatsvond. Dit betekende herstel van de gevolgschade en veel overlast. Het regelmatig controleren en vrijmaken van de hemelwaterafvoeren, dan wel het schoonhouden van het dak en de goten (dagelijks onderhoud), kan veel leed voorkomen.

Energiebezuinigingsmaatregelen

In het kader van het terugdringen van de energiekosten heeft voor 21 scholen van Primenius een inventarisatie plaatsgevonden en is de haalbaarheid voor het aanbrengen van zonnepanelen onderzocht. Primenius is samen met andere schoolbesturen door Onderwijsbureau Meppel betrokken bij het project 'Zonnescholen' (www.zonnescholen.nl). Op negentien scholen zijn in 2018 inmiddels zonnepanelen geplaatst. Eén school bleek ongeschikt en bij één school worden zijn eerst enkele bouwkundige aanpassingen gedaan, opdat ook daar zonnepanelen kunnen worden geplaatst.

2.4.5 Resultaten cluster FMH

Het cluster Financiën, Materiële zaken & Huisvesting (FMH) heeft in 2018 zes keer vergaderd, waarbij het stichtingsondernemingsplan richtinggevend is geweest voor de agenda van het cluster FMH. Het cluster FMH bestaat uit zeven leden.

Het cluster FMH heeft in 2018 de volgende onderwerpen behandeld:

- Zonnepanelen
In het voorjaar zijn op een deel van de Primenius scholen zonnepanelen geïnstalleerd.
- Schoonmaak
Het cluster FMH coördineert en evalueert de schoonmaak door CSU samen met Alpha Adviesbureau. Alpha zorgt voor de inspecties van de schoonmaak. Het cluster FMH begeleidt dit proces en ziet toe op naleving van de contractafspraken.
- Tuinonderhoud
BTL onderhoudt het schoolplein en de tuinen van de scholen van Primenius. Het cluster FMH begeleidt dit proces en ziet toe op naleving van de contractafspraken.
- Keuring speeltoestellen en speellokalen
't Faan verzorgt de keuringen en het onderhoud van de speeltoestellen voor alle scholen van Primenius. De logboeken en visuele inspecties worden volgens afspraak door de scholen bijgehouden. Het cluster FMH is hier adviserend.
- RI&E – Arbomeester
In het voorjaar is op alle scholen van Primenius de RI&E afgenomen. Het cluster FMH ziet toe op juiste uitvoer van de RI&E.
- Narrowcasting
De pilot waaraan vier scholen van Primenius deelnamen is geëvalueerd. De pilot heeft als resultaat dat narrowcasting niet op de scholen wordt uitgerold.
- Printen met een passysteem
In 2018 is de uitrol geweest om op alle scholen het printen en kopiëren met pasjes te laten plaatsvinden. De pasjes zijn persoonlijk en op alle locaties binnen Primenius te gebruiken.
- Contractbeheer
In 2018 is er een volgende stap gezet om alle contracten binnen de scholen van Primenius te inventariseren en centraal te beheren. In 2019 wordt dit gerealiseerd.
- Het cluster FMH heeft het college van bestuur geadviseerd met betrekking tot het inkoop- en aanbestedingsbeleid, het ICT-beleidsplan en de BHV-scholing.
- Het cluster FMH heeft onderzocht of er behoefte bestaat om op elke school een AED te installeren. Dit wordt in 2019 verder uitgewerkt.

2.5 Financieel beleid

2.5.1 Algemene ontwikkeling

Teldatum	Aantal leerlingen	% onderbouw	Personele bekostiging ministerie
01-10-2015	4676	52,9%	Schooljaar 2016-2017
01-10-2016	4858	50,6%	Schooljaar 2017-2018
01-10-2017 **	5021	47,8%	Schooljaar 2018-2019
01-10-2018	4961	49,1%	Schooljaar 2019-2020
Prognose 01-10-2019	5018	47,1%	Schooljaar 2020-2021
Prognose 01-10-2020	4955	46,6%	Schooljaar 2021-2022
Prognose 01-10-2021	4900	47,2%	Schooljaar 2022-2023
Prognose 01-10-2022	4883	47,2%	Schooljaar 2023-2024
Prognose 01-10-2023	4805	47,8%	Schooljaar 2025-2025

** Bij de leerlingen per 01-10-2017 is rekening gehouden met het leerlingenaantal van Jenaplanbasisschool 't Sterrenpad, aangezien deze school vanaf 01-01-2018 deel uitmaakt van Primenius.

De personele bekostiging vanuit het ministerie is gebaseerd op de teldatum per 1 oktober en geldt voor het daaropvolgende schooljaar. Verder geldt dat de vergoeding voor leerlingen in de onderbouw hoger ligt dan die voor leerlingen in de bovenbouw.

Wat betreft de personele inzet heeft de stichting ervoor gekozen om de zogenaamde T-systematiek te hanteren. Dit houdt in dat de personele inzet wordt gebaseerd op het aantal leerlingen op 1 oktober van het betreffende schooljaar. Deze systematiek wijkt af van de bekostiging van het ministerie, die is gebaseerd op de T-1-systematiek. Hierbij wordt de personele bekostiging van het ministerie gebaseerd op het aantal leerlingen op 1 oktober van het voorgaande kalenderjaar.

Binnen de stichting is gekozen voor de T-systematiek om de inzet van het personeel te baseren op basis van het aantal leerlingen dat daadwerkelijk in het betreffende kalenderjaar op school aanwezig is. Dit, om de kwaliteit van het onderwijs op peil te kunnen houden.

Verder hanteert de organisatie voor de verdeling van de middelen een beleidsrijke begroting.

Het model 'beleidsrijke begroting' heeft als doel:

1. Het verkrijgen van een verbeterd inzicht in de toedeling van de personele middelen.
2. Meer grip krijgen op personele inzet, zowel voor de directeur als het college van bestuur.
3. Beheersing van de schoolbudgetten voor personeel en direct zicht hebben op de gevolgen van personele inzet.

Uitgangspunten van het nieuwe model:

4. Het bestuur ontvangt de financiële middelen en is hiervoor uiteindelijk ook verantwoordelijk.
5. De verdeling van de middelen vindt plaats volgens duidelijke criteria, die zijn geënt op het organisatiebeleid.
6. Het allocatiemodel is eenvoudig en overzichtelijk.
7. Binnen de kaders van het organisatiebeleid wordt gewerkt met autonome, zelfverantwoordelijke scholen.
8. Zaken die een school niet kan beïnvloeden, worden centraal geregeld.
9. Budgetbewustzijn wordt bevorderd.
10. Ondernemerschap wordt bevorderd en beloond.
11. De ontwikkeling van de scholen en de organisatie wordt financieel ondersteund op basis van duidelijke plannen.
12. Achteraf wordt verantwoording afgelegd over de besteding van middelen en de daarmee behaalde resultaten.

Voorgaande betekent dat het college van bestuur de middelen vanuit het ministerie zal verdelen op basis van de telling van het aantal leerlingen per 1 oktober 2017 voor het kalenderjaar 2018. De verdeling van de budgetten is daarmee onveranderd de verantwoordelijkheid van het college van bestuur. Een gevolg hiervan is dat, in geval van een groeiend aantal leerlingen, meer middelen ter beschikking worden gesteld aan de scholen door het college van bestuur dan het ministerie op dat moment bekostigt. Op dat moment is er sprake van voorfinanciering door het college van bestuur aan de scholen.

De begroting is opgesteld op basis van de ontwikkelingspunten binnen het beleid, zoals opgemaakt in het jaarplan van de stichting.

Uit de gegevens van het leerlingenaantal blijkt dat de komende jaren een daling wordt verwacht, hetgeen van invloed zal zijn op de bekostiging van het aantal leerlingen.

Financiële Doelmatigheid

De financiële doelmatigheid van de beschikbare middelen vanuit het Rijk worden jaarlijks getoetst aan de gehanteerde beleidsuitgangspunten op basis van de doelen die zijn beschreven in het strategisch plan. Monitoring vindt plaats door de Raad van Toezicht en wordt jaarlijks gerapporteerd aan de stakeholders middels het jaarverslag.

2.5.2 Vermogenspositie

De kengetallen die iets zeggen over de financiële positie van de stichting zijn: liquiditeit, solvabiliteit en het weerstandsvermogen. De kengetallen worden enerzijds beïnvloed door het exploitatieresultaat en anderzijds door de gerealiseerde investeringen.

Liquiditeit en solvabiliteit

De liquiditeit geeft aan in hoeverre de stichting in staat is om op tijd haar schulden te betalen en de solvabiliteit geeft aan in hoeverre de stichting in staat is om in geval van liquidatie aan haar verplichtingen te voldoen. De onderneming is liquide bij een ratio van 1,50 of meer en de onderneming is solvabel wanneer het percentage hoger dan - of gelijk is aan - 30%.

Dat de liquiditeit en de solvabiliteit ten opzichte van kalenderjaar 2017 iets zijn gedaald, wordt onder andere veroorzaakt door de gerealiseerde investeringen en het resultaat over kalenderjaar 2018. De rentabiliteit zegt iets over de winstgevendheid van (het vermogen van) de stichting.

Weerstandvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de financiële reservepositie. Dit wordt gedefinieerd als het eigen vermogen, gedeeld door de totale baten uit de bedrijfsvoering. Dit kengetal is in de plaats gekomen van de kapitalisatiefactor. Hierbij geldt een ondergrens van 5%. Ten opzichte van kalenderjaar 2017 is het weerstandsvermogen iets gedaald door het resultaat 2018. Indien bij het weerstandsvermogen rekening wordt gehouden met de materiele vaste activa is het weerstandsvermogen als gevolg van de investeringen iets gedaald.

Samenvatting vermogenspositie

Het resultaat over 2018 is negatief, te weten 126.987 euro. Hierbij is, net zoals in voorgaande jaren, rekening gehouden met de personeelsvoorziening 'Jubilea' en met de onderhoudsvoorziening. Ten opzichte van kalenderjaar 2017 is de vermogenspositie, ondanks de iets lagere liquiditeit en solvabiliteit, nog steeds goed.

Gelet op de weergegeven kengetallen kan worden gesteld dat de stichting er financieel gezien goed voor staat. De stichting is in staat haar schulden op korte en op lange termijn te voldoen. Ook is de organisatie in staat om eventuele tegenvallers op te vangen. De meerjarenbegroting laat voor de komende jaren een positief exploitatieresultaat zien.

Vermogenspositie

2014 2015 2016 2017 2018

Liquiditeit	1,33	1,11	1,80	1,52	1,26
Solvabiliteit	69,2%	61,5%	67,7%	66,36%	64,55%
Rentabiliteit	-1,70%	-2,43%	6,42%	1,96 %	-0,39%
Weerstandsvermogen	0,37	0,33	0,37	0,39	0,36
Weerstandsvermogen exclusief privaatvermogen	0,39	0,26	0,31	0,32	0,30
Weerstandsvermogen exclusief Materiele Vaste Activa	0,12	0,09	0,12	0,13	0,09

2.5.3 Exploitatieresultaat

	Begroting 2018 €	Realisatie 2018 €	Realisatie 2017 €
3. BATEN			
3.1 Rijksbijdrage OCW	29.207.881	31.224.032	28.562.774
3.2 Overige overheidsbedragen en subsidies	111.389	244.681	542.716
3.5 Overige Baten	413.268	795.626	744.603
Totaal Baten	29.732.538	32.264.339	29.850.093
4. LASTEN			
4.1 Personele Lasten	23.135.376	25.836.279	23.199.533
4.2 Afschrijvingslasten	1.485.378	1.491.595	1.443.663
4.3 Huisvestingslasten	2.381.110	2.198.544	2.194.871
4.4 Overige Lasten	2.613.653	2.869.398	2.549.344
Totale lasten	29.615.517	32.395.816	29.387.411
RESULTAAT	117.021	-131.477	462.682
5. Financiële baten en lasten			
5.0 Financiële baten/lasten	10.000	4.490	123.375
Totaal financiële baten en lasten	10.000	4.490	123.375
NETTO RESULTAAT	127.021	-126.987	586.057

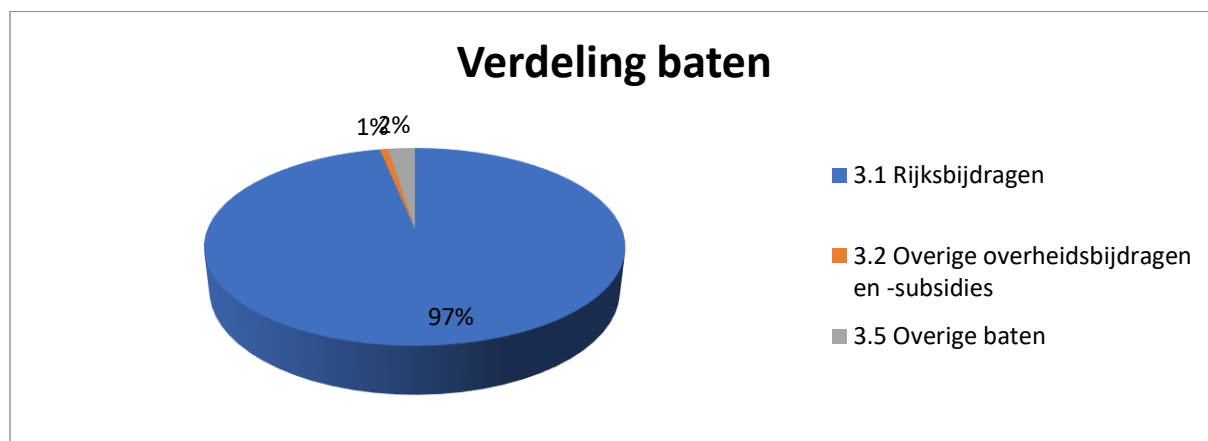
Dat het resultaat negatief is uitgevallen, wordt in belangrijke mate veroorzaakt de hogere personele lasten en de hogere overige lasten.

2.5.4 Baten

De baten zijn ten opzichte van de begroting 8,7% hoger uitgevallen en 8,1% hoger dan in 2017. Uit de grafiek blijkt dat de stichting in belangrijke mate (98%) afhankelijk is van de overheid (ministerie en gemeente) en in mindere mate van andere inkomsten. Deze

opbrengsten bestaan grotendeels uit de rijksbijdragen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (97%). Bij deze speelt het aantal leerlingen een belangrijke rol.

Verdeling baten

Het positieve verschil met de begroting wordt vooral veroorzaakt door de hogere rijksbijdragen, maar ook de overheidsbijdragen- en subsidies en de overige baten zijn hoger uitgevallen.

De rijksbijdragen van het ministerie zijn hoger uitgevallen door de normaanpassingen, de hogere bijdragen vanuit het samenwerkingsverband en een subsidie voor het volgen van een masteropleiding. Hier staan overigens ook hogere kosten tegenover. Daarnaast zijn de begrote groeitellingen niet volledig gerealiseerd.

De normaanpassingen van het ministerie hebben betrekking op de verwerking van de kabinetsbijdrage voor de loonbijstelling, de verwerking van de oploop in het functiemixbudget en de middelen voor de uitvoering van enkele onderwerpen uit het regeerakkoord 'Vertrouwen in de toekomst'. Voor wat betreft dat laatste gaat het specifiek om de gereserveerde middelen voor de verbetering van de arbeidsvoorwaarden van het onderwijzend personeel, de extra middelen voor de kleine scholen toeslag, de extra middelen in verband met de werkdruk en de extra middelen voor het mogelijk maken van een bezoek aan het Rijksmuseum. Het bedrag per leerling voor personeel en arbeidsmarktbeleid is verhoogd met 155,55 euro in verband met de afspraken over de werkdruk. Voor het schooljaar 2018-2019 gaat het om 781.017 euro en 325.424 euro heeft betrekking op kalenderjaar 2018. Daarnaast zijn de bedragen in het P&A-budget voor scholen tot 145 leerlingen aangepast in verband met het extra budget dat beschikbaar is voor de kleine scholen toeslag.

De bijdragen vanuit het samenwerkingsverband (SWV) zijn hoger door de niet begrote arrangementen en doordat het SWV Emmen heeft besloten om bij de groei van het Speciaal Basis Onderwijs (SBO) ook de basisbekostiging te vergoeden. Daarnaast heeft zowel het SWV Assen als het SWV Groningen besloten een extra dotatie uit te betalen over kalenderjaar 2018, in verband met de normaanpassingen van het ministerie. De groeitellingen zijn lager aangezien deze te hoog waren begroot. De subsidie voor het volgen van een masteropleiding was niet begroot, aangezien deze tijdens het maken van de begroting niet bekend was.

Het verschil met de rijksbijdragen van kalenderjaar 2017 wordt in belangrijke mate veroorzaakt door de eerdergenoemde normaanpassingen, de lagere groeitellingen in 2018 en de gelden vanuit het samenwerkingsverband. Dat de overige overheidsbijdragen hoger zijn, wordt veroorzaakt door een aantal gerealiseerde subsidies die niet waren begroot, zoals de vervoerssubsidie, de VVE-gelden, vierslagleren, cultuur en studiereizen. Hier staan wel ook hogere kosten tegenover. Het verschil met kalenderjaar 2017 wordt vooral veroorzaakt door de in 2017 gerealiseerde overschrijdingsuitkering van de gemeente.

De hogere overige baten worden veroorzaakt doordat een aantal baten, zoals de gebruikersvergoedingen voor iPads, de private baten, de detacheringen en de huuropbrengsten hoger zijn uitvallen en doordat een aantal niet begrote baten zijn gerealiseerd. De niet begrote baten hebben onder andere betrekking op de bijdragen van Visio, de schadevergoeding via de Letselschaderegelaar en de huurbaten via Peuterwerk. Deze baten waren tijdens het maken van de begroting niet bekend. De detachingsvergoedingen vallen hoger uit door de stijging van de loonkosten, maar ook doordat meer personeel is gedetacheerd. Het gaat hierbij onder anderen om de detachering van de poolers via Slim bij andere schoolbesturen.

Het verschil met kalenderjaar 2017 wordt in belangrijke mate veroorzaakt door de eerder genoemde hogere huurbaten en detacheringen van personeel.

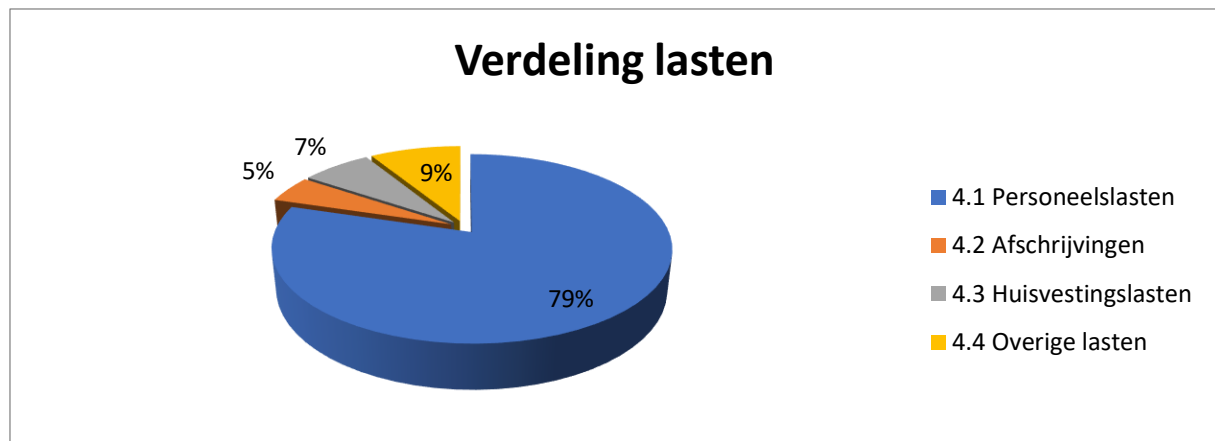
2.5.5 Lasten

De realisatie van de totale lasten is 9,4% hoger dan de begroting en is 10,2% hoger dan de realisatie van 2017. Het verschil met de begroting wordt vooral veroorzaakt door de hogere personele lasten en de hogere overige lasten.

Door de invloed van het aantal leerlingen op de opbrengsten en doordat de kosten op korte termijn voor een groot deel niet zijn te beïnvloeden, is het belangrijk om de ontwikkeling van het aantal leerlingen in de gaten te houden. Zo kunnen noodzakelijke maatregelen tijdig worden genomen.

Zoals uit de grafiek met de lasten blijkt, bestaan de kosten in belangrijke mate uit personele lasten, te weten 80%. Andere belangrijke kosten zijn de huisvestingslasten met een aandeel van 7% en de overige lasten met een aandeel van 9%.

Verdeling lasten

De personele lasten zijn 11,7% hoger dan begroot en 11,4% hoger dan in het kalenderjaar 2017. Het verschil met de begroting wordt vooral veroorzaakt door de hogere salariskosten, de kosten van inhuur, de overige personele lasten en de scholingskosten.

De salariskosten inclusief de uitkeringen zijn 6,4% hoger dan begroot. Deze bestaan uit de salariskosten van de directie, het onderwijzend personeel, het onderwijsondersteunend personeel, de salariskosten voor vervanging en de uitkeringen.

De salariskosten van het onderwijzend personeel, de directie en het onderwijsondersteunend personeel zijn 7,5% hoger uitgevallen doordat meer personeel is ingezet en door de stijging van de gemiddelde personeelslast. Er is meer personeel ingezet in verband met de tussentijdse groei van het aantal leerlingen en met overige knelpunten. De stijging van de gemiddelde personeelslast wordt vooral veroorzaakt door de nieuwe CAO Primair Onderwijs per 1 september 2018. Hierdoor zijn de lonen per 1 september met 2,5% verhoogd en daarnaast hebben de leraren per 1 september een hogere salarisschaal gekregen. Het verschilt overigens per leraar wat dit voor het salaris betekent. Verder hebben alle leraren in het primair onderwijs in oktober een eenmalige uitkering van 42% van hun nieuwe maandsalaris (naar rato van de aanstelling en aanstellingsduur) ontvangen en hebben alle medewerkers in het primair onderwijs (dus ook de leraren) een eenmalige uitkering van 750 euro (naar rato van de aanstelling en aanstellingsduur) ontvangen. Daarnaast wordt het verschil veroorzaakt door de premie-aanpassingen en personele mutaties. Hierdoor is de gemiddelde personeelslast ten opzichte van de begroting met 4% gestegen.

Hier staan overigens hogere inkomsten zoals de normaanpassingen, detachingsvergoedingen en groeitellingen tegenover. De salariskosten voor vervanging en

overige kosten inclusief de uitkeringen zijn 8,5% lager dan begroot. Hierbij moet worden opgemerkt dat ook personeel is ingehuurd voor vervanging.

De kosten van inhuur hebben betrekking op de inzet van de ondersteuning van het college van bestuur, projectmanagement, ondersteuning van het debiteurenbeheer, de interim schooldirecteuren en inhuur voor vervanging via Slim. De kosten van inhuur zijn hoger uitgevallen aangezien een deel van deze kosten niet was begroot.

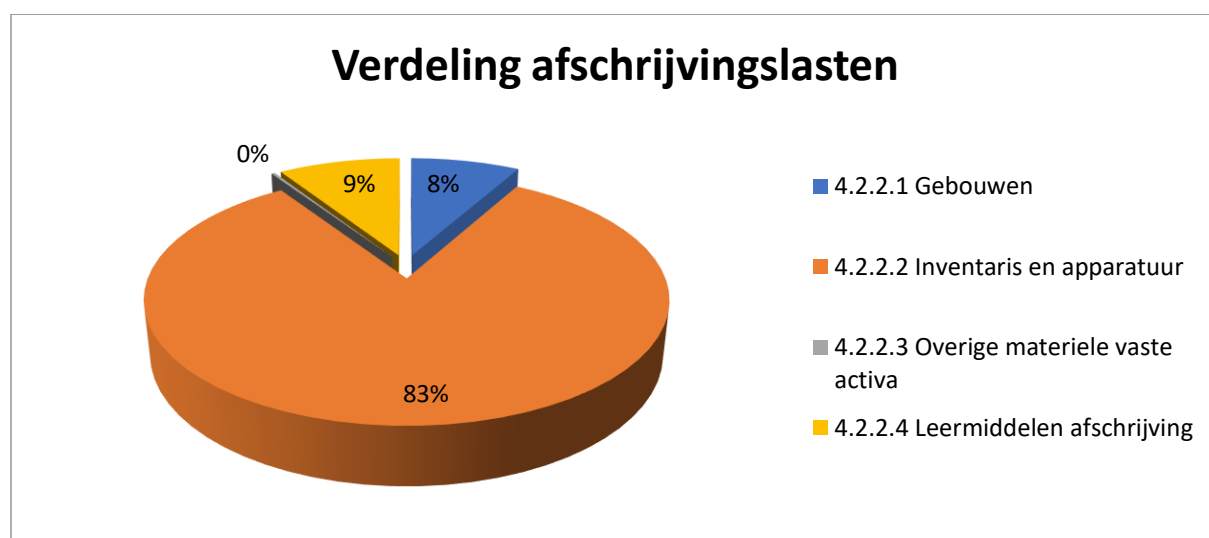
De kosten van scholing vallen hoger uit, aangezien meer aan scholing is gedaan dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. Het gaat hierbij om de kosten van bijvoorbeeld schoolbegeleiding, gepersonaliseerd leren, Jenaplan, Kiva, klassenwijzer, Kunstbeweging, teamtrainingen etc. Deze hogere scholingskosten worden onder andere veroorzaakt doordat in 2017 veel nieuwe personeelsleden in dienst zijn genomen.

Dat de overige personele lasten hoger zijn uitgevallen, wordt met name veroorzaakt door de het terugbetalen van uitkeringen, de begeleidingstrajecten Arbo, de kosten van de verzekering WGA/eigen risico en een hogere dotatie van personeel. De terugbetalingen aan het ministerie waren niet begroot doordat deze niet waren bekend.

Dat de salariskosten in 2018 hoger zijn uitgevallen dan in 2017, wordt naast het verschil in de inzet van personeel (onder andere door de extra inzet ten laste van de werkdrukmiddelen) veroorzaakt door de stijging van de gemiddelde personeelslast. Ten opzichte van kalenderjaar 2017 zijn deze 5,4% gestegen en dit wordt enerzijds veroorzaakt door de nieuwe CAO PO per 1 september 2018 (4,49%) en door de premieontwikkelingen (0,86%).

De afschrijvingskosten zijn 0,4% hoger dan begroot en 3,3% hoger dan kalenderjaar 2017.

Verdeling afschrijvingslasten

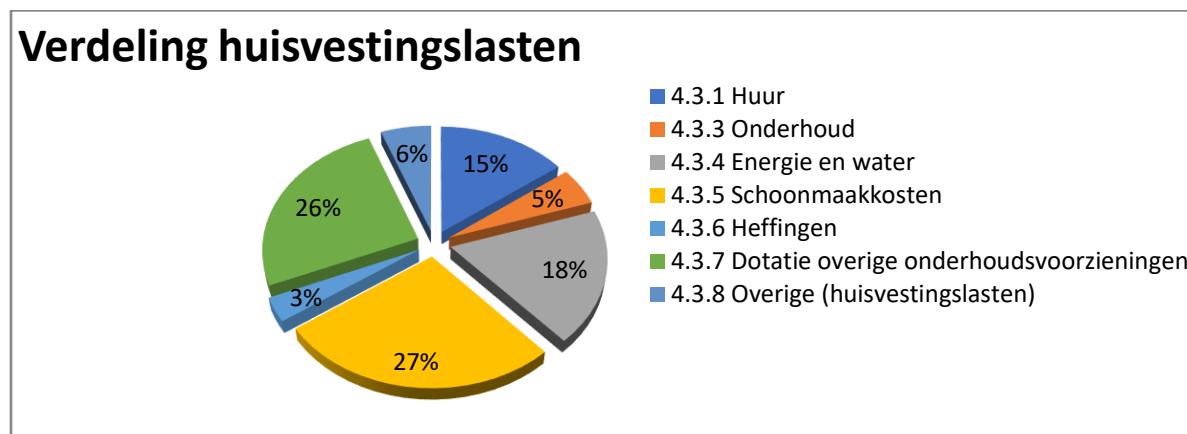
Zoals uit de grafiek met afschrijvingslasten blijkt, hebben de afschrijvingslasten grotendeels betrekking op de kosten van inventaris en apparatuur. Het gaat hier voornamelijk om afschrijvingen binnen de ICT.

Het verschil met de begroting wordt veroorzaakt doordat het boekverlies niet volledig is gerealiseerd, aangezien de nieuwbouw van de Schelp vertraging heeft opgelopen. Ook blijkt het boekverlies van de Walfridus niet noodzakelijk te zijn geweest. Indien geen rekening wordt gehouden met het boekverlies, zouden de afschrijvingen hoger zijn uitgevallen doordat meer is geïnvesteerd dan was gepland. Dit heeft onder andere betrekking op de investering in zonnepanelen en in ICT. De investering in zonnepanelen was voor 2019 gepland maar is in 2018 gerealiseerd en dit was ten tijde van de begroting niet bekend. De investeringen in ICT betreft vooral de digiborden, gelet op het functioneren van deze borden.

Het verschil met kalenderjaar 2017 is minimaal en wordt onder andere veroorzaakt door het verschil in boekverlies. Deze was in 2017 namelijk fors hoger en indien hier geen rekening mee wordt gehouden, zijn de afschrijvingslasten in 2018 hoger uitgevallen door de eerder genoemde hogere investeringen.

De huisvestingslasten zijn 7,7% lager dan begroot en 0,2% hoger dan kalenderjaar 2017. Zoals uit de grafiek met huisvestingslasten blijkt, bestaan de huisvestingslasten voornamelijk uit schoonmaakkosten (27%), energiekosten (18%), onderhoudskosten (5%) en dotatie voor het onderhoud (26%).

Verdeling Huisvestingslasten

Het verschil met de begroting wordt vooral veroorzaakt door de lagere dotatie van de onderhoudsvoorziening, waardoor de overschrijding op de onderhoudskosten, heffingen en overige huisvestingslasten volledig wordt gecompenseerd.

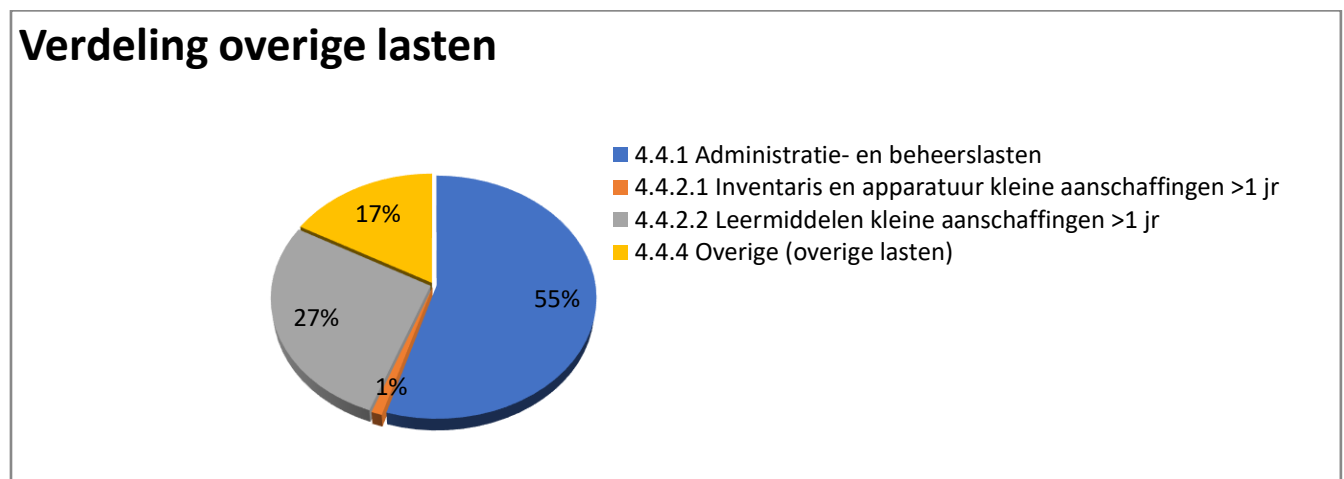
De dotatie van de onderhoudsvoorziening wordt op twee momenten beoordeeld, namelijk tijdens het begrotingstraject en aan het einde van het jaar in verband met de jaarrekening.

De beoordeling vindt plaats op basis van een looptijd van 25 jaar. Gelet op de planning en de stand van de voorziening is de dotatie naar beneden bijgesteld vanaf kalenderjaar 2018. Dat deze naar beneden is bijgesteld, komt doordat wegens ver- of nieuwbouw van de scholen terughoudend wordt omgegaan met de investeringen in de gebouwen. De kosten van onderhoud vallen hoger uit, aangezien een aantal kosten is gerealiseerd die niet zijn begroot. Het gaat hierbij onder andere om noodreparaties, lekkage, reparatie zonwering, etc.

De overige huisvestingskosten hebben betrekking op de beveiliging en het tuinonderhoud en overschrijding wordt vooral veroorzaakt door de hogere kosten van het tuinonderhoud.

Het verschil met kalenderjaar 2017 wordt vooral veroorzaakt door de lagere energielasten en de lagere dotatie van het onderhoud in 2018. Daarentegen zijn de kosten van de huur en het onderhoud in 2018 hoger.

Verdeling overige lasten

Uit de grafiek met de verdeling van de lasten blijkt dat de overige lasten voornamelijk bestaan uit de kosten van administratie en beheer (55%), kosten van leermiddelen (27%) en uit overige kosten (17%).

De overige lasten zijn 9,8% hoger dan begroot en 12,6% hoger dan de realisatie van kalenderjaar 2017.

Het verschil met de begroting wordt veroorzaakt door de hogere ICT-gerelateerde kosten, leermiddelen, kosten van het administratiekantoor en door een aantal niet begrote kosten. Deze hogere kosten worden grotendeels gecompenseerd door de lagere kosten van passend onderwijs, doordat deze kosten elders in de administratie zijn verwerkt. Het gaat hierbij vooral om de salariskosten.

De ICT-gerelateerde kosten hebben betrekking op de kosten van licenties en onderhoudscontracten. Dat deze kosten hoger uitvallen, wordt vooral veroorzaakt door de verdergaande digitalisering van het onderwijs. De kosten van leermiddelen vallen hoger uit doordat de geplande bezuiniging niet volledig is gerealiseerd. Dat de kosten van het administratiekantoor lager uitvallen, wordt veroorzaakt doordat de korting lager is uitgevallen.

De niet begrote kosten waren ten tijde van het maken van de begroting niet bekend en hebben onder andere betrekking op hogere kosten van advies, de Bijdrage Govak, promotieartikelen.

Het verschil met kalenderjaar 2017 wordt onder anderen veroorzaakt door de eerdergenoemde advieskosten, de kosten van leermiddelen, administratiekosten en de ICT-gerelateerde kosten in verband met de digitalisering van het onderwijs.

2.5.6 Treasurybeleid

Het treasurybeleid van de stichting is primair gericht op het beheren van de financiële risico's en secundair op het reduceren van financieringskosten. De primaire doelstelling van de stichting is het werkzaam zijn op het gebied van primair onderwijs, met als gevolg dat het financieren en beleggen ondergeschikt en dienend is aan deze doelstelling. Het treasurybeleid is conform het financiële beleidsplan van de stichting en het voorschrift beleggen en belenen van het ministerie uitgevoerd.

Primenius heeft, in verband met de opheffing van de depositorekening, in 2012 de keuze gemaakt om de beschikbare middelen in het Onderwijsbureau Liquiditeiten Fonds bij ASR te storten. Dit fonds is gelijk aan de waardering van obligaties. De looptijd van de participaties staat niet vast en de beheerder beperkt dit risico door de beleggingsportefeuille te spreiden en de gemiddelde looptijd van de beleggingen aan te passen. Het bestuur wenst de beleggingen voor langere tijd aan te houden. Het gemiddeld gerealiseerde rendement bedraagt 0,1% in 2018.

Participaties Onderwijsbureau Liquiditeiten Fonds 2018

Intrinsieke waarde per participatie	€ 1,15
Aantal participaties	43.672.787.179
Waarde van de participaties	€ 5.025.393

Middels de kwartaalrapportages van het ASR Financial Fonds wordt verslag gedaan van de performanceverantwoording en het portefeuillebeleid.

Daarnaast zijn leningen verstrekt aan twee steunstichtingen en aan Tamariki. Deze steunstichtingen nemen een aantal investeringen in de scholen voor hun rekening. Primenius heeft deze investeringen voorgefinancierd met privaat vermogen. De steunstichtingen zullen deze lening terugbetalen conform de gemaakte afspraken. De leningen hebben een looptijd

van twintig of dertig jaar. De lening aan Tamariki kent geen looptijd en geen rente. Deze lening moet worden gezien als een rekening-courantverhouding en is gefinancierd met privaat vermogen.

3. Continuïteitsparagraaf

Het leerlingenaantal van de scholen van Primenius laat in de komende jaren een licht dalende curve zien. Het bestuur houdt hier rekening mee in zijn meerjarig bezettings- en begrotingsbeleid. Zo komt het bestuur niet voor verrassingen te staan en kan tijdig worden geanticipeerd op ontwikkelingen.

Door de stichting is ingezet op kwaliteitsverhoging van het onderwijs. Op die manier probeert de stichting haar scholen zodanig aantrekkelijk te maken dat de krimp wel waarneembaar is, maar niet in ernstige mate. Hiermee is de continuïteit van de organisatie gewaarborgd.

De stichting ontwikkelt zich conform het in 2015 vastgestelde ondernemingsplan. Extra investeringen zijn gedaan om het tempo van de digitale ondersteuning van het onderwijs verder te ontwikkelen en te implementeren. De licentiekosten zullen stijgen en er zullen extra investeringen in hardware moeten worden gedaan. Dit zal verder in een onderwijskundig plan worden omschreven.

Zoals in onderstaande tabel 'Kengetallen' en in de meerjarenbegroting van 2019 is aangegeven, wordt rekening gehouden met de toename van onderwijzend personeel en overige medewerkers, mede als gevolg van de toekenning van de werkdrummiddelen. Tevens zal kritisch worden bekeken of de managementlaag in de huidige vorm kan blijven bestaan, of dat daarin een aanpassing noodzakelijk is om tot minder overhead te komen. De middelen die daardoor vrijkomen kunnen weer ten gunste van het onderwijs worden aangewend door de groepsgrootte op een aanvaardbaar niveau te houden.

Kengetallen

Kengetal	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personele bezetting						
Directie (in FTE)	23,34	27,41	27,30	27,30	27,30	27,00
Onderwijzend personeel (in FTE)	293,89	300,57	293,41	292,20	291,70	287,00
Onderwijsondersteunend personeel (in FTE)	53,63	46,65	45,33	45,03	44,60	45,00
Leerlingenaantal 1-10	4.944	5.018	4.955	4.900	4.883	4.805

De ontwikkeling van het aantal leerlingen heeft te maken met de innovatie van het onderwijs, waardoor het aantal leerlingen in de afgelopen jaren is toegenomen. Dat het aantal leerlingen vanaf 2020 zal dalen wordt veroorzaakt door de krimp in de diverse regio's. De personele inzet wordt afgestemd op deze ontwikkeling en dit is terug te zien in verloop van onderwijzend en onderwijsondersteunend personeel.

Meerjarenbegroting 2019

BATEN	Realisatie 2018 (€)	Begr. 2019 (€)	Begr. 2020 (€)	Begr. 2021 (€)	Begr. 2022 (€)
Rijksbijdrage OCW	31.224.032	31.508.386	31.453.105	31.550.414	31.548.156
Overige overheidsbedragen	244.681	98.537	68.582	63.884	58.884
Overige Baten	795.626	531.354	516.715	519.856	520.011

Totaal Baten	32.264.339	32.138.277	32.038.402	32.134.154	32.127.051
LASTEN					
Personele Lasten	25.836.279	26.041.206	26.163.952	26.253.118	26.477.570
Afschrijvingslasten	1.491.595	1.426.141	1.245.137	1.324.478	994.935
Huisvestingslasten	2.198.544	2.206.472	2.171.982	2.183.334	2.181.334
Overige Lasten	2.869.398	2.364.560	2.386.887	2.362.436	2.373.806
Totale lasten	32.395.816	32.038.379	31.967.958	32.123.366	32.027.645
RESULTAAT					
Financiële baten/lasten	4.490	10.000	10.000	10.000	10.000
NETTO RESULTAAT	-126.987	109.898	80.444	20.788	109.406

De begrote rijksbijdrage voor 2019 liggen hoger dan de gerealiseerde rijksbijdrage van 2018 door de toegekende werkdrankmiddelen, de ophoging van de kleine scholentoeslag en de prijsaanpassingen van het ministerie door de aanpassingen in de CAO PO per 1 september 2019. Ook is er rekening gehouden met de ontwikkeling van het aantal leerlingen.

Daarnaast zijn de overige overheidsbijdragen en de overige baten in 2019 lager door de daling van diverse subsidies en overige vergoedingen en verder wordt het verschil veroorzaakt door eenmalige toekenningen.

De begrote lasten voor 2019 liggen lager: dit wordt veroorzaakt door de lagere overige lasten. Het gaat hierbij vooral om de onderhoudscontracten ICT, ICT-licenties, advieskosten en de kosten van leermiddelen. De verwachting is dat een aantal bezuinigingen wordt gerealiseerd.

Op basis van de meerjarenbegroting volgt hier de geprognosticeerde balans voor de komende vier jaren.

Meerjarenbalans

Activa	Realisatie 2018 (€)	Begr. 2019 (€)	Begr. 2020 (€)	Begr. 2021 (€)	Begr. 2022 (€)
Immateriële vaste activa					
Materiële vaste activa	8.636.036	9.625.990	9.284.661	8.405.045	7.757.263
Financiële vaste activa	5.277.898	5.277.898	5.277.898	5.277.898	5.277.898
<i>Totale vaste activa</i>	<i>13.913.934</i>	<i>14.903.888</i>	<i>14.562.559</i>	<i>13.682.943</i>	<i>13.035.161</i>
Vorderingen	3.087.338	2.111.491	2.121.891	2.117.706	2.120.610
Liquide middelen	883.332	1.054.781	955.141	1.863.106	2.179.580
<i>Totale vlottende activa</i>	<i>3.970.670</i>	<i>3.166.272</i>	<i>3.077.032</i>	<i>3.980.812</i>	<i>4.300.190</i>
TOTALE ACTIVA	17.884.604	18.070.160	17.639.591	17.663.755	17.335.351

Passiva	Realisatie 2018 (€)	Begr. 2019 (€)	Begr. 2020 (€)	Begr. 2021 (€)	Begr. 2022 (€)
Algemene reserve	9.612.024	9.721.923	9.802.367	9.823.157	9.932.562
Bestemmingsreserve privaat	1.932.561	1.932.561	1.932.561	1.932.561	1.932.561
<i>Eigen Vermogen</i>	<i>11.544.585</i>	<i>11.654.484</i>	<i>11.734.928</i>	<i>11.755.718</i>	<i>11.865.123</i>
Voorzieningen	3.187.762	3.337.189	2.840.391	2.834.328	2.422.043
Langlopende schulden					
Kortlopende schulden	3.152.257	3.078.487	3.064.272	3.073.709	3.048.185
TOTAAL PASSIVA	17.884.604	18.070.160	17.639.591	17.663.755	17.335.351

Financiële kengetallen	2018	2019	2020	2021	2022
Solvabiliteit (excl. voorzieningen)	64,55%	64,50%	66,53%	66,55%	68,44%
Solvabiliteit 2 (incl. voorzieningen)	82,37%	82,96%	82,63%	82,60%	82,42%
Liquiditeit: Current Ratio	1,26	1,03	1,00	1,30	1,41
Liquiditeit: Cash Ratio	0,28	0,34	0,31	0,61	0,72
Rentabiliteit	-0,39%	0,34%	0,25%	0,06%	0,34%
Weerstandsvermogen Ministerie	35,78%	36,26%	36,63%	36,58%	36,93%
Weerstandsvermogen Ministerie exclusief privaat vermogen	29,79%	30,25%	30,60%	30,57%	30,92%
Weerstandsvermogen exclusief de Materiele Vaste Activa	9,01%	6,31%	7,65%	10,43%	12,79%

Zoals uit bovenstaande meerjarenbalans blijkt, heeft Primenius voldoende eigen vermogen om de toekomstige ontwikkelingen te kunnen financieren. Dit blijkt ook uit de hierboven weergegeven financiële kentallen. Ook wat betreft de liquiditeit heeft de organisatie voldoende armslag, wat blijkt uit het onderstaande kasstroomoverzicht. De mutatie van het eigen vermogen betreft het exploitatieresultaat. De mutatie van de voorziening is gebaseerd op het verwachte onderhoud voor de komende jaren. Dus de mutatie is de dotatie aan de voorziening en de geplande onttrekkingen, voor zowel binnen-, als buitenonderhoud.

Zie hiervoor ook hoofdstuk 2.4 Materieel beleid, waarin de huisvestingsplannen voor de komende jaren worden beschreven.

Op basis van de meerjarenbegroting volgt hier het geprognosticeerde kasstroomoverzicht voor de komende vier jaar.

Kasstroom	2018	2019	2020	2021	2022
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Kasstroom uit bedrijfsoperaties					
- Resultaat voor financiële baten en lasten	€ -131.477	€ 99.899	€ 70.444	€ 10.790	€ 99.405
- Aanpassingen voor					
- - afschrijvingen	€ 1.486.263	€ 1.426.141	€ 1.245.137	€ 1.324.478	€ 994.935
- - mutaties voorzieningen	€ 389.325	€ 149.427	€ -496.798	€ -6.063	€ -412.285

- - overige mutaties EV	€ 11.850	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
- Veranderingen in vlottende middelen					
- - vorderingen	€ -1.074.234	€ 975.847	€ -10.400	€ 4.185	€ -2.904
- - kortlopende schulden	€ 137.455	€ -73.770	€ -14.215	€ 9.437	€ -25.524
Ontvangen interest	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Betaalde interest	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Buitengewoon resultaat	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal Kasstroom uit operationele act.	€ 819.182	€ 2.587.544	€ 804.168	€ 1.352.827	€ 663.627
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
(Des)investerings immateriële vaste activa	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
(Des)investerings materiële vaste activa	€ -2.335.772	€ -2.416.095	€ -903.808	€ -444.862	€ -347.153
(Des)investerings financiële vaste activa	€ -100.689	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal Kasstroom uit investeringsact.	€ -2.436.461	€ -2.416.095	€ -903.808	€ -444.862	€ -347.153
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Mutatie langlopende schulden	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal Kasstroom uit financieringsact.	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie liquide middelen					
Beginstand liquide middelen	€ 2.500.612	€ 883.332	€ 1.054.781	€ 955.141	€ 1.863.106
Mutaties liquide middelen	€ -1.617.280	€ 171.449	€ -99.640	€ 907.965	€ 316.474
Eindstand liquide middelen	€ 883.332	€ 1.054.781	€ 955.141	€ 1.863.106	€ 2.179.580

Verwachtingen aantal leerlingen

De scholen van Primenius zijn gesitueerd in de provincies Groningen en Drenthe. Deze provincies worden getypeerd als een krimpgebied. De ontwikkeling van ons leerlingenaantal als zodanig sluit hierop aan en zal de komende jaren licht dalen.

Personele bezetting

Sinds een aantal jaren voert Primenius een heel actief personeelsbeleid, waarbij de digitale gesprekscyclus heel opportuun is. Met dit systeem ligt de verantwoordelijkheid voor continue ontwikkeling geheel in eigen hand van de werknemer. Daar waar de ontwikkeling van de medewerker ontoereikend is, spant de werkgever zich in door het aanbod van coaching, begeleiding en ondersteuning. Dat betekent ook, dat we helaas moeten constateren dat een aantal werknemers er ondanks die inspanningen niet in slaagt datgene te doen wat van de medewerker heden ten dage gevraagd moet en mag worden. Dit houdt dan ook in, dat wij van een aantal medewerkers afscheid hebben genomen. Dit, in goed overleg met de betreffende werknemers. Dit betekent, dat de meeste werknemers in een WW-situatie komen, waarbij het Participatiefonds de uitkering voor haar rekening neemt en ook de re-integratie verplichtingen met deze medewerkers verzorgt. Dit is geen verantwoordelijkheid meer van de stichting.

Beleid beheersing uitgaven inzake uitkering na ontslag

Primenius werkt conform de wet en reglementen van het Participatiefonds. Dat betekent dat alle uitkeringen na ontslag voor rekening komen van het Participatiefonds. Derhalve ziet de

bestuurder van Primenius hierin geen risico's.

Herbenoemingsverplichtingen

Schoolbesturen zijn conform de regelgeving in de Wet op het primair onderwijs (WPO) verplicht om hun vacatures met voorrang aan te bieden aan (ex)werknemers, die zijn aangemerkt als eigen wachtgelders. Eigen wachtgelders zijn (ex)werknemers, die vanuit de afloop van een dienstverband bij Primenius een ontslaguitkering ontvangen. Primenius monitort twee keer jaar via het inlog van het Participatiefonds de eigen wachtgelders. Op dit moment heeft Primenius één eigen wachtgelder aan wie Primenius bij voorrang vacatures moet aanbieden.

Verder zet Primenius al haar vacatures ook uit bij het Participatiefonds.

Besteding werkdrukkiddelen

Binnen alle scholen van Primenius is de procedure gevolgd conform de aanwijzingsbrief van de minister, wat inhoudt dat alle scholen een plan hebben gemaakt, dit hebben voorgelegd en besproken met de (P)MR en dat alle betrokkenen hiermee hebben ingestemd.

De werkdrukkiddelen zijn voor 95% ingezet op personeel. Dit heeft in heel wat scholen geleid tot onderwijs vernieuwde activiteiten, zoals ieder dag gym.

De overige 5% is inzet op vrijwilligers en de training Pedagogische Tact, gegeven door CPC te Uitgeest. Dit, omdat er veel kinderen met gedragsstoornissen op onze scholen zitten. Het uitgangspunt hierbij was dat als leerkrachten hierin vaardiger worden, dit een werkdruk verlagende werking heeft.

Bestedingscategorie	Besteed bedrag (kalenderjaar)	Eventuele Toelichting
Personeel	325.424	
Materieel		
Professionalisering		
Overig		

Niet financiële maatregelen om werkdruk te verminderen zijn er niet genomen.

Zaken met een politieke of maatschappelijke impact

De aardbevingsproblematiek heeft maatschappelijke impact op een deel van ons werkgebied. Primenius zit door de herindeling van diverse gemeenten nu in drie gemeenten met in totaal vijf scholen met deze problematiek, te weten: gemeente Hogeland met de Walfridusschool en De Schelp, gemeente Delfzijl met de O.L.V. Sterre der Zeeschool, en gemeente Midden Groningen met de St. Gerardus Majellaschool en de Sint Antoniuschool.

De maatschappelijke impact is dat Primenius veel tijd, energie en geld kwijt is om deze problemen het hoofd te bieden. De rijksoverheid, lokale gemeenten en de NAM komen niet geheel tegemoet aan de kosten die het schoolbestuur moet maken om nieuwe scholen te bouwen of scholen te versterken. Dit heeft de stichting op diverse niveaus aangekaart: bij het

ministerie, de PO-raad, de Nationaal Coördinator Groningen en de provincie. De overheid heeft voor het hele gebied niet de gevraagde 111 miljoen, maar slechts 73 miljoen beschikbaar gesteld om de zaak daarmee volledig bekostigd te krijgen. Dat betekent dat 40 miljoen elders (bij schoolbesturen of gemeenten) bekostigd zal moeten worden. Gemeenten zijn terughoudend om daar volledig in bij te dragen en de discussie speelt dat de schoolbesturen zelf ongeveer 120 m² nieuw te bouwen of te versterken scholen moeten financieren. De meeste schoolbesturen, waaronder ook Primenius, zijn van mening dat deze problematiek niet af te wenden is op de schoolbesturen, maar dat de totale maatschappij die geprofiteerd heeft van de gaswinningsbaten hieraan bij moet dragen. Primenius draagt niet bij aan bouwkosten maar investeert wel in verduurzaming, mits dit de exploitatie positief beïnvloedt.

Ook de WWZ heeft impact gehad op het onderwijsveld. Met name voor het bijzonder onderwijs (en dus ook voor Primenius) pakt dit ongunstiger uit dan voor het openbaar onderwijs. Dit zal nadelige financiële effecten tot gevolg hebben waarmee door de overheid in de totale sector een tweedeling tot stand wordt gebracht.

In het kader van harmonisatie van de overgang van voorschool naar basisschool is Primenius bezig om te kijken of zij peuterspeelzalen onder kan brengen in haar scholen. In de meeste gevallen is de stichting daarmee al heel ver. In de gemeenten Oldambt en Stadskanaal zijn niet-wettige besluiten genomen in het kader van deze harmonisatie. Primenius overweegt hiervoor gerechtelijke stappen te ondernemen. De gemeente Emmen komt de schoolbesturen ruimschoots tegemoet in de te maken kosten, met name op het gebied van gebouwaanpassingen.

Met andere gemeenten is stichting Primenius nog in gesprek om te kijken welke oplossingen zij daar kan bieden. Deze gemeenten willen wel de peuterspeelzalen en de VVE-kinderen aan de schoolbesturen overdragen, maar lijken nog niet bereid om daar gebouwendijk in tegemoet te komen. Dit blijft ook in 2019 de aandacht van het schoolbestuur houden.

Tot slot merkt de stichting dat goede onderwijzers en directeuren niet makkelijk te werven zijn. De arbeidsschaarste is ook in het Noorden een feit. In 2017 is Primenius een offensief gestart waarmee zij probeert de tekorten op de arbeidsmarkt het hoofd te bieden. Dit is in 2018 en wordt de komende jaren doorgezet. De stichting denkt hierbij aan preferente samenwerking met Pabo's. Op dit moment werkt Primenius samen met de Katholieke Pabo Zwolle, Stenden, Groningen en Assen en de Hanzehogeschool Groningen. Het resultaat hiervan is tot nu toe dat 15 studenten na afronding van hun studie in dienst zijn getreden bij Primenius. Verder is Primenius aangesloten bij het Regionaal Transfer Centrum (RTC).

3.1 Verslag raad van toezicht

De raad van toezicht (RvT) is het hoogste orgaan binnen de stichting. De raad houdt toezicht op de kwaliteit van het college van bestuur, het financiële beleid, het behalen van de gestelde doelen, het werkgeverschap en de reglementering van besturing en de verantwoording.

Ook bepaalt de RvT de kaders van de organisatie door het meerjarenbeleid op strategisch en financieel gebied vast te stellen. De raad heeft daarnaast goedkeurings- en vaststellingsbevoegdheden, fungeert als klankbord en vervult een adviesrol voor het college van bestuur. De raad werkt volgens de code Goed Bestuur PO, waar volledig aan de gestelde eisen wordt voldaan en waarop jaarlijks wordt getoetst en zo nodig vindt bijstelling plaats.

3.1.1 Samenstelling

De raad van toezicht bestaat uit vijf leden. Zij onderschrijven de grondslag van de stichting en zijn zich in hun maatschappelijk handelen bewust van hun voorbeeldfunctie voor de gehele stichting.

In 2018 kent de raad de navolgende leden:

Naam	Functie
Mevrouw M.H.M. de Jong, Groningen	Voorzitter
Mevrouw A. van den Bosch, Groningen	Plaatsvervangend voorzitter
De heer L.M. Dillerop, Klazienaveen	Lid
Mevrouw M.J.G.T. Keurs-Scholte Albers, Zwartemeer	Lid
De heer W.S. de Vries, Grolloo	Lid

3.1.2 Werkzaamheden van de raad van toezicht

Vergaderingen

De raad van toezicht heeft in 2018 zes keer vergaderd, zowel onderling als in aanwezigheid van de voorzitter van het college van bestuur (CvB). Daarnaast zijn er twee themavergaderingen gehouden. Het eerste thema: de stand van zaken met betrekking tot de ontwikkeling van de gepersonaliseerde leerlijn, is besproken in aanwezigheid van de directeur onderwijs en kwaliteit en de voorzitter van het CvB. Het tweede thema: strategische vraagstukken en doelstellingen, is besproken in aanwezigheid van zowel de op dat moment zittende voorzitter CvB als van de per 1 januari 2019 aan te treden nieuwe voorzitter CvB.

De reguliere vergaderingen stonden ook in 2018 voor een belangrijk deel in het kader van de conclusies en adviezen van de KPC-groep. Dit onderzoeksbureau is in 2017 ingeschakeld

nadat het college van bestuur en de raad van toezicht zich gezamenlijk hadden bezonnen op de vraag hoe de organisatie in de toekomst het beste kan worden aangestuurd. Dit gelet op de grootte van de organisatie, de stand van de ingezette ontwikkelingen, toekomstige (onderwijs)vraagstukken en problematiek zoals krimp. Ook het naderende pensioen van de voorzitter van het CvB was daarbij een element. KPC heeft dit onderzoek in 2017 verricht. De RvT heeft alle conclusies onderschreven en vrijwel alle aanbevelingen overgenomen.

Het bureau deed de aanbeveling tijdelijk met een tweehoofdig CvB te werken, tot aan de pensionering van de toenmalige bestuurder. De raad heeft in overleg met de bestuurder besloten een nieuwe voorzitter van het CvB te gaan werven. De toenmalige voorzitter was bereid bij het aantreden van de nieuwe voorzitter per 1 januari 2019 een stap terug te doen en lid van het CvB te worden. De raad van toezicht heeft grote waardering voor deze opstelling.

Andere onderwerpen die in de vergaderingen aan bod zijn gekomen zijn onder meer:

- management rapportages
- (meerjaren)begroting
- stichtingsondernemingsplan (STOP) 2019-2023
- samengaan van De Hoeksteen en De Braakhekke
- lerarentekort (ook in samenhang met het Regionaal Transfer Centrum)
- inzet Slob-gelden
- te ontwikkelen nieuwe school
- samenwerkingsverbanden
- werving en selectie nieuwe bestuurder
- inwerkprogramma nieuwe bestuurder
- evaluatie zittende bestuurder

Domeinen en werkgeversrol

De raad van toezicht is integraal verantwoordelijk voor het toezicht op de stichting en werkt niet met commissies. Wel zijn er domeinen benoemd waar de leden hun affiniteit en expertise op bepaalde terreinen inzetten. Het gaat om vier domeinen:

- Onderwijs, kwaliteit en identiteit
- Organisatie en HRM
- Financiën en bedrijfsvoering

- Communicatie en draagvlak

Verder berust de werkgeversrol bij de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter van de raad. Zij voeren evaluatiegesprekken en functioneringsgesprekken met het college van bestuur.

Schoolbezoeken

De schoolbezoeken hebben als doel de RvT in staat te stellen om de ontwikkeling van de organisatie op schoolniveau te monitoren en zich op de hoogte te laten stellen van de situatie in de dagelijkse praktijk van de afzonderlijke scholen. Centrale thema bij de schoolbezoeken was het gepersonaliseerde leren. De raad stelt het erg op prijs dat de bezochte scholen veel tijd en energie in de bezoeken hebben gestoken. De RvT heeft in 2018 de volgende scholen bezocht:

- St. Walfridusschool te Bedum
- Pastoor Middelkoopschool te Klazienaveen
- R.K. Basisschool De Banier te Zwartemeer
- St. Gerardus Majellaschool te Hoogezand
- O.L.V. Sterre der Zee te Delfzijl

Een drietal schoolbezoeken is uitgesteld naar 2019 om uiteenlopende redenen van praktische en pragmatische aard (zoals verbouwing van de school, drukte en agenda-problemen).

Gevoerd overleg

Voorzitter RvT en voorzitter CvB

In voorkomende gevallen heeft overleg plaatsgevonden tussen de voorzitter van de RvT en die van het CvB. Dit is bijvoorbeeld aan de orde geweest bij het ontstaan van specifieke problemen bij een school van de stichting. Het college van bestuur informeert de (voorzitter van de) raad dan actief, waarna de voorzitter van de raad actief de vinger aan de pols houdt om te horen hoe de bestuurder de ontstane situatie afhandelt. Deze contacten verlopen bijzonder constructief.

GMR-overleg

Op 18 april en op 3 oktober heeft de raad vergaderd met de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad om lopende zaken te bespreken. Op de agenda stonden onder andere het KPC-rapport en de doorontwikkeling van de organisatie alsmede de werving en selectie van de nieuwe bestuurder. Wat betreft dit laatste onderwerp is in de vergadering van april de procedure besproken en is in de vergadering van oktober het traject geëvalueerd. RvT en GMR hebben beide hun waardering uitgesproken voor de samenwerking in deze.

Evaluatie raad van toezicht

De raad van toezicht evalueert het eigen functioneren jaarlijks. Dit gebeurt steeds deels in aanwezigheid van het college van bestuur. In 2018 werd de evaluatie (voor de tweede keer) begeleid door externe deskundige J. Cooijmans.

Identiteit

De katholieke identiteit van Primenius is voor de raad van toezicht een belangrijk gegeven. De raad is als interne toezichthouder integraal verantwoordelijk op alle terreinen van het toezicht en heeft nadrukkelijk uitgesproken dat ook het borgen van de identiteit onder deze integrale verantwoordelijkheid valt. Het domein Onderwijs, kwaliteit en identiteit is in 2018 begonnen met het maken van een voorzet hoe de raad deze taak in de toekomst nader wil invullen.

Informatievoorziening

De raad van toezicht heeft de medewerkers en overige interne stakeholder van de organisatie in 2018 diverse keren geïnformeerd over stappen inzake de werving en de benoeming van de nieuwe voorzitter van het college van bestuur. Dit is verlopen via de interne informatiekkanalen en het bestuurskantoor.

De in- en externe stakeholders kunnen informatie over de stichting en de RvT terugvinden op de website www.primenius.nl.

Overige activiteiten en bezoldiging

De individuele leden van de raad van toezicht hebben in 2018 deelgenomen aan themabijeenkomsten, cursussen en congressen, georganiseerd door onder andere Onderwijsbureau Meppel en de Vereniging voor Toezichthouders in Onderwijsinstellingen (VTOI). De voorzitter en plaatsvervangend voorzitter hebben zich aangesloten bij het sectorplatform PO van de VTOI over het thema Medezeggenschap. Tevens is de jaarvergadering van de VTOI bezocht. Het doel van deelname aan deze activiteiten is om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen op het terrein van toezicht houden.

De bezoldiging van de leden van de raad van toezicht is als volgt:

Naam	Pres. verg. € per jaar (netto)	Reiskosten verg. € per jaar (netto)	Totaal € per jaar
Mevrouw M.H.M. de Jong	7.500,00	€ 235,98	€ 7.735,98
Mevrouw A. van den Bosch	5.000,00	€ 294,50	€ 5.294,50
De heer L.M. Dillerop	5.000,00	€ 322,62	€ 5.322,62

Mevrouw M.J.G.T. Keurs-Scholte Albers	5.000,00	€ 294,12	€ 5.294,12
De heer W.S. de Vries	5.000,00	€ 164,90	€ 5.164,90

De reiskostenvergoedingen worden tegen negentien cent per kilometer uitbetaald, conform de reiskostenregeling van de cao Primair Onderwijs. Dit wordt niet in het WNT model verantwoord, omdat hierin alleen de belastbare onkostenvergoeding moet worden getoond.

3.1.3 Werkgeverschap

Beoordeling functioneren van bestuur

De raad van toezicht heeft in 2018 het functioneren van de voorzitter van het college van bestuur over 2017 beoordeeld op basis van een aantal resultaatgebieden en competenties. Deze zijn opgenomen in het document 'Regeling functionerings- en beoordelingsgesprekken met de bestuurder'. Conform deze procedure is de beoordeling door de voorzitter en vicevoorzitter van de RvT besproken met de voorzitter van het CvB. In dit gesprek zijn onder meer het besturen, managen en vertegenwoordigen van de stichting, alsmede het ontwikkelen en uitvoeren van beleid aan de orde geweest. De RvT heeft positief geoordeeld over het functioneren van de voorzitter CvB. Daarbij heeft de raad haar waardering uitgesproken voor de wijze waarop de bestuurder bij zijn handelen het belang van Primenius voorop stelt.

Werving en selectie nieuwe voorzitter college van bestuur

Erik Versteeg Search is aangetrokken om de raad van toezicht te ondersteunen bij de werving en selectie van de nieuwe bestuurder. Het bureau is na een eerste gesprek met de RvT begonnen met het afnemen van interviews in de organisatie, om een profielschets op te kunnen stellen. De raad heeft vervolgens, na advies van de GMR, de profielschets vastgesteld en een benoemingsadviescommissie samengesteld.

In deze benoemingsadviescommissie (BAC) hadden zitting:

- twee leden van de GMR (uit de oudergeleding en de personeelsgeleding)
- twee directeurs uit Primenius
- de directeur van Tamariki
- een vertegenwoordiger van het bestuurskantoor
- de voorzitter en een lid van de RvT

Verder was de zittende bestuurder, John A.C.H. van Meekeren, als toehoorder aanwezig.

De BAC is na een zorgvuldige selectieprocedure tot een unanieme voordracht gekomen. De RvT heeft dit advies overgenomen en heeft per 1 januari 2019 Béjanne (L.J.M.) Hobert benoemd tot voorzitter CvB. John van Meekeren blijft tot zijn pensioen per 1 januari 2020 als lid van het CvB verbonden aan de Stichting.

De RvT is de leden van de BAC erkentelijk voor de zorgvuldige wijze waarop zij hun taak hebben vervuld en heeft grote waardering voor de wijze waarop in dit traject door allen is samengewerkt.

Arbeidsovereenkomsten

In een arbeidsovereenkomst tussen de raad van toezicht en de voorzitter van het college van bestuur zijn afspraken vastgelegd betreffende aard en omvang van het dienstverband, alsmede de rechten en verplichtingen, de beoordeling en de bezoldiging van de voorzitter van het CvB. Ook zijn afspraken vastgelegd met betrekking tot het wijzigen en verbreken van het contract.

In een arbeidsovereenkomst tussen de RvT en het lid van het CvB zijn afspraken vastgelegd met betrekking tot dezelfde onderwerpen.

3.1.4 Inzicht in het toezicht

Besluiten

BESLUITENREGISTER RAAD VAN TOEZICHT				
Nr.	Onderwerp	Omschrijving	Punt	Datum
1	Meerjarenbegroting	Meerjarenbegroting 2019 – 2023 wordt goedgekeurd met in achtname van de gemaakte opmerkingen en de aanpassingen die daaruit voortvloeien.	2	12-12-2018
2	Werving lid RvT	De procedure voor de werving van een lid van de Raad van Toezicht wordt vastgesteld	3	12-12-2018
3	Samenwerking	De onderzoeksvraag wordt na bespreking vastgesteld.	4	12-12-2018
4	Vergaderrooster 2019	Het vergaderrooster wordt vastgesteld na de aanpassingen.	5	12-12-2018
5	Bezoldiging bestuurder	De raad heeft besloten de bestuursvoorzitter met terugwerkende kracht vanaf 1 augustus een tredeverhoging toe te kennen, op grond van goed functioneren.		12-12-2018
6	Beoordeling bestuurder	De beoordeling van de bestuurder over het jaar 2017 is vastgesteld.		3-10-2018
7	RvT Primenius en Tamariki	De agenda's en vergaderingen Primenius en Tamariki worden gescheiden.	1c	3-10-2018
8	Besluitenregister	Een besluitenregister wordt opgemaakt voor de voorgaande en toekomstige besluiten.	1d	3-10-2018
9	Benoeming voorzitter CvB	Béjanne Hobert is door de Raad van Toezicht benoemd als voorzitter College van Bestuur.	5	7-9-2018
10	Beoordeling CvB	De regeling functionering en beoordeling bestuurder wordt na wijziging vastgesteld.	3	13-6-2018
11	Jaarrekening en jaarverslag 2017	De jaarrekening en het jaarverslag worden goedgekeurd door de Raad van Toezicht.	7	13-6-2018
12	Benoemingsadvies commissie	De benoemingsadviescommissie is samengesteld en vastgesteld door de Raad van Toezicht	2	18-4-2018
13	Procedure werving voorzitter CvB	De procedure van de werving van de voorzitter College van Bestuur is vastgesteld door de Raad van Toezicht.	4	21-2-2018
14	Schoolbezoeken RvT	In totaal worden 8 schoolbezoeken afgelegd. Martine voegt voor kalenderjaar 2018 nog 4 scholen toe aan de huidige planning. De raad stelt een conceptagenda op voor een ochtend vanaf 09.00 uur tot na de lunch.	3	21-2-2018
		De schoolbezoeken voor 2019 worden op korte termijn ingepland door het bestuurssecretariaat. Het gaat om totaal 6 scholen die bezocht moeten worden. Bezoeken kunnen in clusters worden gepland. Een delegatie van de Raad van Toezicht is voldoende voor deze bezoeken.	5b	10-4-2019

15	MARAP/Begroting	De Raad van Toezicht ontvangt op korte termijn de MARAP 4e kwartaal 2018.	5d	10-4-2019
		De Raad van Toezicht ontvangt in de volgende vergadering informatie over de te treffen maatregelen van het College van Bestuur m.b.t. het verwachte tekort van € 500.000,- op de personeelslasten.	5d	10-4-2019
		De vergadering van 12 juni wordt benut om in een themagesprek van gedachten te wisselen over de systematiek van begroten	5d	10-4-2019
16	Declaraties RvT	De Raad van Toezicht stemt in met het voorliggend voorstel voor afhandeling van declaraties van de leden Raad van Toezicht van Stichting Primenius.	8	10-4-2019
		Uiterste deadline voor het indienen van declaraties over het lopende jaar, blijft 31 december van dat jaar.	8	10-4-2019
17	Rooster van aftreden	Het rooster van aftreden wordt ongewijzigd vastgesteld.	9	10-4-2019
18	SOP 2019-2023	De Raad van Toezicht stelt het STOP 2019-2023 vast zoals voorliggend, onder voorbehoud van advies van de GMR.	10.a	10-4-2019
		De Raad van Toezicht zal toegang worden verschaft tot de schoolmonitor.	10.a	10-4-2019

Externe adviseurs

Flynth Adviseurs en Accountants hebben in 2018 de controlewerkzaamheden en werkzaamheden in verband met de jaarrekening uitgevoerd. Het accountantsverslag en de controleverklaring laten zien dat de organisatie in control is, zowel als het gaat om de financiële besturing als ten aanzien van de besturing van de risico's.

Erik Versteeg Search is ingezet om werving en selectie van de nieuwe bestuurder te begeleiden.

Bart Wever is als expert op het gebied van arbeidsovereenkomsten betrokken bij het op- en vaststellen van de arbeidscontracten met de nieuwe voorzitter en het lid CvB.

Jan Cooijmans, boardroom- en governance-expert, heeft de jaarlijkse evaluatie van de RvT begeleid.

Met alle externe adviseurs is constructief en naar tevredenheid van de RvT samengewerkt.

3.2 Risicoparagraaf & aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

De stichting opereert in een dynamische en complexe omgeving en dit brengt risico's met zich mee. De risico's zijn een belangrijk onderdeel geworden van de plannings- en controlecyclus. De managementrapportage is hierbij een belangrijk onderdeel en daarin zal in de toekomst ook het risicomangement worden opgenomen.

Op de meeste beleidsterreinen is sprake van stabiliteit van de risico's. Vastgesteld moet worden of er nieuwe risico's ontstaan of dat de huidige risico's groter worden. Zo zal bijvoorbeeld het risico betreffende huisvesting in de komende jaren toenemen. De risico's zijn thans beheersbaar en de organisatie is in control.

Het actieve beleid van Primenius wordt gecontinueerd met betrekking tot de leegstand binnen de scholen, teneinde het weglekken van middelen tot een minimum te beperken.

Interne risicobeheersing- en controlesysteem

Het College van Bestuur is verantwoordelijk voor de interne risicobeheersings- en controlesystemen. We onderscheiden drie soorten risico's: strategisch, financieel en operationeel.

Het interne risicobeheersingssysteem van het bestuur bestaat uit:

- de planning- en controlecyclus. Elk jaar wordt voor de komende vier jaar een financiële planning opgesteld. In deze plannen worden het strategische beleid en de financiering hiervan verder uitgewerkt. Het plan omvat ook de strategische doelstelling en het budget voor het komende jaar. Periodiek wordt gerapporteerd over de operationele en financiële performance (early warning system) middels planning en control sessies.
- de accountantsverklaring. Hierin wordt de betrouwbaarheid van de financiële rapportage expliciet door het verantwoordelijke management bevestigd.
- een duidelijke rollenscheiding. Deze is aangebracht binnen het bestuur aan de hand van de Code Goed Bestuur.

Strategisch

Als belangrijk strategisch risico onderkennen wij de onvoorspelbaarheid van het politieke klimaat waarin we opereren. De onduidelijkheid rondom gevolgen van de besluiten van het kabinet zorgen ervoor dat we andere strategische keuzes moeten maken om eventuele negatieve effecten op te vangen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de ontwikkelingen rondom de nieuwe bekostigingssystematiek voor schoolbesturen.

Jaarlijks worden bij het opstellen van de begroting diverse scenario's doorgerekend, zoals bijvoorbeeld de gevolgen van de ontwikkeling van het aantal leerlingen, zodat de gevolgen voor onder anderen de kengetallen inzichtelijk zijn, evenals de maatregelen die nodig zijn om

aan de kengetallen te blijven voldoen. De strategische risico's worden voortdurend gemonitord.

Financieel

Financieel risico is het meest duidelijke risico dat speelt binnen de stichting. Een voorbeeld van een financieel risico is de bekostiging op basis van het aantal leerlingen. De Stichting moet op ieder moment in beeld hebben wat haar financiële positie is en hoe jaren er uitzien. Bij Primenius doen wij dit door het maken van een managementrapportages en liquiditeitsprognoses. Financiële mee- en tegenvallers worden per direct verwerkt en geanalyseerd.

Her College van Bestuur rapporteert aan de Raad van Toezicht (RvT) middels de managementrapportages en zo nodig vaker. Daaraan voorafgaand worden deze rapportages besproken met de auditcommissie van de Stichting. Daarnaast bezoekt de RvT jaarlijks 8 scholen binnen de stichting, waarin ze deze resultaten op hoofdlijnen aan de praktijk toetsen.

Operationeel

De begroting is taakstellend. Dat betekent dat de schooldirecteuren hier strak op moeten sturen. Dit alles leidt tot bewustwording, een betere financiële positie van onze organisatie en een efficiënte manier van werken. Afstemming en interne schoolrapportages beperken het risico op overschrijding.

Risico's en onzekerheden

Onderwijskwaliteit

Door gecombineerde en grotere groepen, neemt de druk op goed vakmanschap van de directeur en de leerkrachten toe. Er zal scherp gestuurd moeten blijven worden op de onderwijskwaliteit van de scholen. Om het vakmanschap van de leerkrachten en de directeur te waarborgen, worden minimaal één keer per jaar audits uitgevoerd om de onderwijskwaliteit te bewaken en indien nodig tijdig bij te sturen. De voorzitter van het college van bestuur bezoekt twee keer per jaar de scholen, waarbij hij toeziet op de kwaliteit van onderwijs en bedrijfsvoering. Met alle inspanningen en het gevoerde actieve beleid op de gebieden van huisvesting en onderwijspersoneel tracht de stichting de financiën zo goed mogelijk aan te wenden en daarbij vernieuwend te zijn. De digitalisering van het onderwijs binnen de stichting blijft verder toenemen als een investering voor de toekomst.

Passend onderwijs

Op 1 augustus 2014 is de Wet passend onderwijs ingevoerd. De scholen van Primenius maken deel uit van vier verschillende samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs. De indeling is regionaal bepaald. Zestien scholen horen bij het verband dat de hele provincie Groningen beslaat (samenwerkingsverband PO 20.01), drie scholen komen bij het samenwerkingsverband in Noord-Drenthe (samenwerkingsverband PO 22.01), twaalf scholen zitten in het samenwerkingsverband in Zuid-Oost Drenthe (samenwerkingsverband PO 22.02) en één school is aangesloten bij samenwerkingsverband Hoogeveen

(samenwerkingsverband PO 22.03). Deze laatste school, en daarmee samenwerkingsverband 22.03, is per 1 augustus 2016 aangesloten bij Primenius. De besturen hebben vanuit de samenwerkingsverbanden de benodigde financiële middelen ontvangen. Deze middelen zijn aangewend voor het onderwijsondersteuningsteam (OOT), waarover de stichting al voor een groot deel beschikte en dat tot 1 augustus 2014 werd bekostigd uit de 'Weer Samen Naar School'-gelden. Hieruit worden deskundigen zoals orthopedagogen, ambulante begeleiders en MIB'ers bekostigd. Tevens bieden deze middelen extra financiële ruimte voor het ambulant aantrekken van andere specialisten via het tripartiete akkoord. De leerlingen kunnen dan adequaat worden ondersteund en begeleid bij hun onderwijsproces en hun ontwikkelpositie, om zo hun talenten maximaal tot ontwikkeling te brengen. Daarnaast heeft de stichting vanuit deze middelen gedragsspecialisten aangetrokken vanuit het tripartiete akkoord. Met een doorkijk naar 2019 moet de inzet van deze middelen en de daarmee te behalen resultaten in overeenstemming zijn met de doelstellingen zoals die zijn vastgelegd in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband en het ondernemingsplan van Primenius.

Leerlingenaantal

De eerdergenoemde prognose van het aantal leerlingen laat zien dat de komende jaren nog een lichte stijging van het leerlingenaantal wordt verwacht. Wel moet worden opgemerkt dat het in stand houden van kleine scholen onder druk komt te staan. Welke gevolgen dit voor Primenius heeft, is niet bekend aangezien niet duidelijk is hoe deze nieuwe bekostiging wordt vormgegeven.

Personele risico's

Het is noodzakelijk dat het personeelsbestand in overeenstemming wordt gebracht met de ontwikkeling van het aantal leerlingen. Hierbij is het tevens van belang om een zogenaamde flexibele schil te hebben om de risico's te beperken. Door een goede personeelsplanning kan dit risico in de hand worden gehouden. De organisatie beschikt over betrouwbare cijfers met betrekking tot het personeelsverloop en de personeelsopbouw. Ziekteverzuim, mobiliteit en vakmanschap spelen hierbij een belangrijke rol en er zal ook in de toekomst geïnvesteerd moeten worden in personeel.

Financiële risico's

Door de terugloop van het leerlingenaantal van een aantal scholen zal de bekostiging voor de huisvesting van die scholen achterblijven in verband met leegstand. Deze leegstand wordt namelijk niet vergoed. Aangezien het onderhoud en de kosten van bijvoorbeeld energie constant zijn, loopt de organisatie financieel risico over deze scholen. Zie ook de paragraaf Huisvesting.

Huisvesting

De scholen voldoen aan de minimale eisen. De vraag is echter of de scholen ook voldoen aan de energiebesparende eisen van de komende tijd. De energielasten zullen blijven stijgen als gevolg van de prijsontwikkelingen en doordat meer gebruik wordt gemaakt van het ICT-onderwijs.

Postadres: Postbus 12 | 9665 ZG Oude Pekela

Bezoekadres: Scholtenswijk 10 | 9665 ZG Oude Pekela

0597-676955 | info@Primenius.nl | www.Primenius.nl

Bestuursnummer: 45000 | BRIN-nummer: AH14

Bijlage

Scholen	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
00FI Samenwerkingsbasisschool POR	221	218	217	212	197	200	186
01BO De Toermalijn	122	118	115	115	115	115	115
03ON St. Gerardus Majella	129	115	116	110	108	118	126
03RX Willibrordschool	245	241	236	228	219	217	223
03RY St. Gerardus	206	195	198	195	200	196	191
03SL R.K. Basissch. Bonifatius	94	98	88	90	84	80	88
04OE Jenaplanschool t Sterrenpad	189	182	178	170	165	164	158
04PT Het Blokland	49	39	39	32	33	33	33
04SK Basisschool St. Frans	112	108	99	92	85	85	81
05CJ Hoogholte	36	36	36	34	32	33	33
05DB St. Josephschool	99	100	106	101	96	94	90
05DQ R.K. Basisschool De Schelp	130	127	125	121	122	124	118
05KB St. Vitus	135	138	136	135	139	145	150
06CI St. Walfridus	183	191	200	205	206	209	203
06LH R.K. Basissch. H. Gerardus	70	65	66	66	66	60	58
06QH R.K. Basisschool De Banier	145	138	133	120	115	106	105
06SI St. Theresia	124	127	128	118	111	105	106
06SQ R.K. St. Willibrordusschool	155	166	171	172	173	171	166
06YD De Hoeksteen	54	49	46	46	44	45	46
07PA Vredeveld	50	38	40	41	40	38	40
07QK R.K. Mariaschool	96	103	121	137	153	153	148
07QM St. Antoniuschool	342	343	352	341	338	330	325
07UC O.L.V. Sterre der Zee	60	62	60	60	58	57	55
08PK R.K. Heilig Hartschool	47	37	40	40	36	32	34
08PM St. Antonius	172	165	163	161	155	159	158
08VC De Brummelbos	199	192	203	210	207	201	197
08XL Maria in Campis	48	48	45	45	48	42	42
09OB Kard. Alfrink	312	312	309	300	301	301	293
10YR St. Henricusschool	217	210	213	212	212	211	213
11CB Kristalla	107	124	130	130	137	146	150
11MD Past. Middelkoopschool	130	148	148	150	149	150	145
15DL Mgr. Bekkers	400	392	397	393	379	374	362
21PU De Diedeldoom	159	161	165	170	172	177	176
23DM In de Manne	184	180	199	203	205	212	206
Eindtotaal	5.021	4.961	5.018	4.955	4.900	4.883	4.805

Stichting Primenius

Financieel jaarverslag 2018

Inhoudsopgave

Toelichting op onderdelen van het jaarverslag	Pagina
Bestuursverslag	1
Financiële kengetallen	82
Jaarrekening	
Balans per 31 december 2018	83
Staat van baten en lasten over 2018	85
Kasstroomoverzicht	86
Toelichting behorende tot de jaarrekening:	87
Grondslagen	87
Toelichting op de balans per 31 december 2018	90
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	95
Gebeurtenissen na balansdatum	95
Model G, Overzicht doelsubsidies OCW	96
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018	97
Overzicht verbonden partijen	100
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	101
Bestemming van het resultaat	103
Gegevens over de rechtspersoon	104
Overige gegevens	
Controleverklaring	105

Financiële kengetallen

Aan de hand van de jaarrekening kunnen een aantal kengetallen en ratio's worden berekend die verder inzicht kunnen geven in de gevolgen van het gevoerde beleid over het boekjaar en waardoor het beeld uit de jaarrekening kan worden verduidelijkt.

<u>Kengetallen</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
<u>Rentabiliteit</u> <i>Exploitatieresultaat in een percentage van de totale baten.</i> De rentabiliteit geeft aan in hoeverre de inkomsten en uitgaven van een instelling elkaar in evenwicht houden.	0%	2%
<u>Current ratio</u> <i>Verhouding vlottende activa en kortlopend vreemd vermogen.</i> Deze verhouding geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is aan haar korte termijnverplichtingen te voldoen. Een waarde tussen de 1,5 en 2 is goed. Ligt de waarde boven de 1,5 dan is de organisatie in staat aan haar korte termijnverplichtingen te voldoen.	1,26	1,50
<u>Solvabiliteit 1</u> <i>Eigen vermogen in percentage van het totale vermogen</i>	64,6%	66,6%
<u>Solvabiliteit 2</u> <i>Eigen vermogen plus voorzieningen / totale passiva</i> De solvabiliteit geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is aan haar lange termijnverplichtingen te voldoen. 25% a 50% wordt als goed aangemerkt. Is de waarde hoger dan 25% (solvabiliteit 1) dan is de organisatie in staat om aan haar lange termijn verplichtingen te voldoen. Bij solvabiliteit 2 wordt door het ministerie van OCW een signaleringswaarde gehanteerd van 30%.	82,4%	82,7%
<u>Weerstandsvermogen</u> <i>(Eigen vermogen minus Materiele vaste activa) / Totale baten</i> Het weerstandsvermogen geeft de vrije vermogensbuffer aan voor het opvangen van calamiteiten. Een percentage tussen de 5 en 20 procent wordt gezien als voldoende buffer.	9,0%	13,0%
Aantal leerlingen per teldatum 1-10 (t-1)	5.021	4.858
Gemiddeld aantal FTE (exclusief vervanging)	369,94	348,65
<u>Personeelskosten per FTE</u>	69.839	66.541

A.1.1 Balans per 31 december 2018

(na verwerking resultaatbestemming)

1.	Activa	31 december 2018	31 december 2017
1.2	Materiële vaste activa	8.636.036	7.708.936
1.3	Financiële vaste activa	5.277.898	5.172.720
	Totaal vaste activa	<u>13.913.934</u>	<u>12.881.655</u>
1.5	Vorderingen	3.087.338	2.013.104
1.7	Liquide middelen	883.332	2.500.611
	Totaal vlottende activa	<u>3.970.670</u>	<u>4.513.715</u>
	Totaal activa	<u><u>17.884.603</u></u>	<u><u>17.395.370</u></u>

2.	Passiva	31 december 2018	31 december 2017
2.1	Eigen vermogen	11.544.584	11.582.131
2.2	Voorzieningen	3.187.761	2.798.437
2.4	Kortlopende schulden	3.152.258	3.014.803
	Totaal passiva	<u>17.884.603</u>	<u>17.395.370</u>

A.1.2 Staat van baten en lasten over 2018

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3. Baten			
3.1 Rijksbijdrage OCW	31.224.032	29.207.881	28.562.774
3.2 Overige overheidsbijdragen	244.681	111.389	542.716
3.5 Overige baten	795.626	413.268	744.603
Totaal baten	32.264.339	29.732.539	29.850.093
4. Lasten			
4.1 Personeelslasten	25.836.279	23.135.376	23.199.533
4.2 Afschrijvingen	1.491.595	1.485.378	1.443.663
4.3 Huisvestingslasten	2.198.544	2.381.110	2.194.871
4.4 Overige lasten	2.869.398	2.613.653	2.549.344
Totaal lasten	32.395.816	29.615.517	29.387.411
Saldo baten en lasten	131.477-	117.022	462.682
5 Financiële baten en lasten	4.490	10.000	123.375
Netto resultaat	126.988-	127.022	586.056

A.1.3 Kasstroomoverzicht

	2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat voor financiële baten en lasten	131.477-	462.682
<i>Aanpassingen voor:</i>		
- Afschrijvingen	1.486.263	1.443.663
- Mutaties voorzieningen	389.325	392.679
- Overige mutaties EV	11.850	3.060-
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
- Vorderingen	1.074.234-	112.476-
- Kortlopende schulden	137.455	181.170
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties	<u>819.182</u>	<u>2.364.657</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	819.182	2.364.657
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
(Des)investeringen materiële vaste activa	2.335.772-	1.584.304-
(Des)investeringen financiële vaste activa	100.689-	1.469.915-
		-
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>2.436.461-</u>	<u>3.054.219-</u>
Mutatie liquide middelen	1.617.280-	689.562-
Beginstand liquide middelen	2.500.611	3.190.172
Mutatie liquide middelen	<u>1.617.280-</u>	<u>689.562-</u>
Eindstand liquide middelen	<u><u>883.331</u></u>	<u><u>2.500.611</u></u>

Toelichting behorende tot de jaarrekening:

Grondslagen

De activiteiten van Stichting Primenius bestaan uit het geven van primair onderwijs.

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. In deze regeling is vastgesteld dat de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn, met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Voor zover niet anders is vermeld worden activa, voorzieningen en schulden opgenomen tegen de nominale waarde.

De genoemde bedragen, voorzover niet anders vermeld, zijn opgenomen in hele euro's.

Het kasstroomoverzicht is opgenomen volgens de indirecte methode. De toelichting vloeit voort uit de toelichting op de afzonderlijke posten in de jaarrekening en is daarom niet apart opgenomen.

Per 1 januari 2018 is stichting het Sterrenpad gefuseerd met stichting Primenius.

De activa en de verplichtingen zijn per deze datum middels een activa- en passiva transactie verwerkt.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname van het materieel vast actief.

De activeringsgrens is: € 500,-

Het systeem van afschrijvingen is als volgt:

Gebouwen, bestaande uit:

-Gebouwen 3%, 5% en 10% van de aanschafwaarde

Inventaris en apparatuur, bestaande uit:

-Inventaris 5% en 10% van de aanschafwaarde

-ICT 10%, 20% en 25% van de aanschafwaarde

-Technische inventaris 5% en 7% van de aanschafwaarde

Overige vaste bedrijfsmiddelen, bestaande uit:

-Onderwijsleerpakket 11% en 25% van de aanschafwaarde

-Vervoermiddelen 20% van de aanschafwaarde

Schattingswijzigingen

Per 1 augustus 2019 (05DQ en 07QK) respectievelijk 1 december 2019 (07QM) zullen de scholen intrek nemen in een nieuw te bouwen schoolgebouw. Voor de activa welke niet wordt meegenomen naar het nieuwe gebouw is daarom in 2018 de afschrijvingstermijn herzien. De resterende boekwaarde per 1-1-2018 wordt afgeschreven over de resterende levensduur van 19 respectievelijk 23 maanden. In 2018 heeft dit geleid tot een aanvullende last van €82.169,-

Het afschrijvingstermijn van het pand aan de Mantingerbrink in Emmen, dat begin 2017 is aangeschaft, is veranderd van een afschrijvingstermijn van 10 jaar in een afschrijvingstermijn van 20 jaar.

Financiële vaste activa

De leningen en vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. De onder de financiële vaste activa opgenomen obligaties worden, voorzover ze worden aangehouden tot het einde van de looptijd, gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs of lagere marktwaarde. Obligaties die niet tot het einde van de looptijd worden aangehouden, worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Aandelen worden gewaardeerd tegen marktwaarde.

Vorderingen

Bij eerste verwerking worden de vorderingen opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en de geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. De vorderingen worden verminderd met de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het bestuur. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Algemene reserve

De Algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag en wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten die ontstaan uit het verschil tussen werkelijke baten en lasten.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserve privaats is gevormd uit resultaten uit voorgaande jaren vanuit de private geldstromen en middels het private resultaat over het onderhavige boekjaar.

Voorzieningen

Voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde, met uitzondering van voorzieningen ter zake van personeel en soortgelijke verplichtingen. Deze worden opgenomen tegen de berekende contante waarde. Een voorziening wordt eerst gevormd als voldaan is aan de vereisten terzake van het vormen van voorzieningen.

De voorziening jubilea is opgenomen tegen de contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

De voorziening duurzame inzetbaarheid wordt gevormd op basis van de ingediende verlofplanning van een personeelslid. Op basis van deze planning wordt het verlofsaldo bepaald. Dit saldo wordt contant gemaakt tegen het geldende discontopercentage. Tot op heden worden er nog maar zeer beperkt verlofplanningen gemaakt op basis van de regeling duurzame inzetbaarheid. De voorziening wordt pas opgenomen als de verplichting betrouwbaar is te schatten.

De voorziening spaarverlof is opgenomen tegen de nominale waarde van de toekomstige uitbetalingen. Het effect van de tijdswaarde wordt als niet materieel beschouwd. De voorziening wordt om deze reden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Betaalde bedragen inzake spaarverlof worden ten laste van deze voorziening gebracht.

De voorziening onderhoud is gebaseerd op de onderhoudsplanning van de komende jaren. De dotatie is op basis van de planning berekend en gelijkmatig verdeeld over de jaren. Periodiek wordt de planning geactualiseerd. Jaarlijks wordt bekeken of de dotatie toereikend is.

In de Regeling jaarverslaggeving onderwijs is een tijdelijke overgangsregeling opgenomen voor het toepassen van de methode van kostenequalisatie voor de voorziening groot onderhoud. Van deze tijdelijke overgangsregeling is gebruikt gemaakt bij het berekenen van de voorziening groot onderhoud.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Deze is gelijk aan de nominale waarde

Pensioenen

Er is één pensioenregeling. Dit betreft een Nederlandse regeling en wordt gefinancierd door afdrachten aan pensioenuitvoerder, te weten het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Per ultimo boekjaar heeft dit pensioenfonds een dekkinggraad van 103,8% (Beleidsdekkinggraad). De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. De stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij ABP, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De stichting heeft daarom de pensioenregeling verwerkt als een "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering" en heeft alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Baten

Onder baten wordt verstaan de van overheidswege toegekende (normatieve) bijdrage OCW, overige OCW subsidies en (gemeentelijke) overheidsbijdragen, alsmede de van derden toegekende overige bijdragen. De baten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Lasten

De lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen. Verliezen die hun oorsprong vinden in het boekjaar worden in aanmerking genomen zodra deze voorzienbaar zijn.

A.1.4 Toelichting op de balans per 31 december 2018

1. Activa

1.2 Materiële vaste activa

	Aanschaf- waarde per 31 december 2017	Afschrijvingen tot en met 31 december 2017	Boekwaarde per 31 december 2017	Inbreng Aanschaf- waarde per 31 december 2017 't Sterrenpad	Inbreng Afschrijvingen tot en met 31 december 2017 't Sterrenpad	Mutaties 2018				Aanschaf- waarde per 31 december 2018	Afschrijvingen tot en met 31 december 2018	Boekwaarde per 31 december 2018
						Investerings	Desinves- teringen	Afschrijvingen	Afschrijvingen desinvesteringen			
1.2.1 Gebouwen en terreinen	1.409.143	521.661-	887.482			196.166	0	52.044-	0-	1.605.310	573.704-	1.031.605
1.2.2 Inventaris en apparatuur	14.717.494	8.360.486-	6.357.008	112.392	52.954-	2.038.046	1.258-	1.291.450-	0	16.866.675	9.704.893-	7.161.783
1.2.3 Overige vaste bedrijfs- middelen	1.843.937	1.379.492-	464.445	37.258	19.103-	106.891	4.077-	142.769-	2	1.984.009	1.541.362-	442.647
Materiële vaste activa	17.970.575	10.261.639-	7.708.936	149.650	72.057-	2.341.104	5.334-	1.486.263-	2	20.455.994	11.819.959-	8.636.036

Onder inventaris en apparatuur vallen de posten Meubilair, Technisch inventaris en ICT middelen.

Onder overige vaste bedrijfsmiddelen vallen investeringen in onderwijsleerpakket en overige investeringen.

Door de toetreding per 1-1-2018 van 't Sterrenpad is de Materiele Vaste Activa toegenomen met 77.593, zoals hierboven is aangegeven

1.3 Financiële vaste activa

	Boekwaarde per 31 december 2017	Mutaties 2018			Boekwaarde per 31 december 2018
		Investe- ringen	Desinves- teringen	Resultaat	
1.3.6 Effecten:					
Overige effecten	5.020.903	-	-	4.490	5.025.393
1.3.7 Leningen u/g	151.816	105.000	4.311-	-	252.505
Totaal	5.172.719	105.000	4.311-	4.490	5.277.898

De post Leningen u/g betreft onderstaande verstrekte leningen. Deze leningen zijn met privaat vermogen gefinancierd en zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

	Boekwaarde per 31 december 2017	Aflossing per jaar	Investering 2018	Boekwaarde per 31 december 2018	Looptijd lening	Resterende looptijd
M.P. ten Oeverstichting	45.500	-	-	45.500	20 jaar	12 jaar
M.P. ten Oeverstichting	6.500	-	-	6.500	20 jaar	12 jaar
Steunst. Kath. Onderwijs	24.000	1.000-	-	23.000	30 jaar	23 jaar
St. Ondersteuningsfonds	46.355	3.311-	-	43.044	20 jaar	13 jaar
St. Tamariki	29.461	-	105.000	134.461		
	151.816	4.311-	105.000	252.505		

De leningen U/G zijn gefinancierd met privaat vermogen van de stichting

Voor de schuld van Tamariki is geen looptijd vastgesteld en worden geen rentekosten in rekening gebracht.

Ook voor de overige leningen u/g worden geen rentekosten in rekening gebracht.

De overige effecten betreft participaties in het liquiditeitenfonds van ASR. Deze zijn gewaardeerd tegen marktwaarde.

1.5 Vorderingen

	31 december 2018	31 december 2017
1.5.1 Debiteuren	248.946	222.153
1.5.2 Vorderingen OCW	1.371.026	1.328.360
De vordering OCW heeft betrekking op de overlopende posten vanuit de personele lumpsum, impulsgebieden en personeels- en arbeidsmarktbeleid.		
1.5.6 Overige overheden	1.079.606	321.306
1.5.7 Overige vorderingen	-	79
<i>Overige overlopende activa</i>	<i>428.710</i>	<i>167.583</i>
<i>Kruisposten</i>	<i>5.051</i>	<i>4.820</i>
1.5.8 Overlopende activa	433.761	172.403
1.5.9 AF: voorziening wegens oninbaarheid	46.000-	31.197-
Totaal Vorderingen	3.087.339	2.013.104

De vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

1.7 Liquide middelen

	31 december 2018	31 december 2017
1.7.1 Kasmiddelen	1.403	1.160
1.7.2 Banken	<u>881.929</u>	<u>2.499.450</u>
	<u>883.332</u>	<u>2.500.611</u>

2.1 Eigen vermogen

	Boekwaarde per 31 december 2017	Mutaties 2018		Boekwaarde per 31 december 2018
		Bestemming resultaat	Overige mutaties	
2.1.1 Algemene reserve	9.649.351	70.204-	32.877	9.612.024
2.1.3 Bestemmingsreserve privaat	1.932.779	56.783-	56.565	1.932.561
	<u>11.582.130</u>	<u>126.987-</u>	<u>89.442</u>	<u>11.544.584</u>

De bestemmingsreserve privaat is gevormd uit resultaten uit voorgaande jaren vanuit de private geldstromen.

De post overige mutaties betreft de inbreng van de algemene reserve van fusiepartner 04OE 't Sterrenpad per 1-1-2018

2.2 Voorzieningen

		Mutaties 2018						
		Boekwaarde per 31 december 2017	Dotaties	Onttrekkingen	Inbreng 't Sterrenpad	Boekwaarde per 31 december 2018	Kortlopende deel < 1 jaar	Langlopende deel > 1 jaar
2.2.1	Personeel	137.395	58.170	15.410-	4.056	184.211	7.534	176.677
	<i>Spaarverlof</i>	<i>15.538</i>	-	-	-	<i>15.538</i>	-	<i>15.538</i>
	<i>Jubilea</i>	<i>121.857</i>	<i>58.170</i>	<i>15.410-</i>	<i>4.056</i>	<i>168.673</i>	<i>7.534</i>	<i>161.139</i>
2.2.3	Overige voorzieningen	2.661.042	560.909	218.400-	-	3.003.551	563.945	2.439.606
	<i>Onderhoud</i>	<i>2.661.042</i>	<i>560.909</i>	<i>218.400-</i>	-	<i>3.003.551</i>	<i>563.945</i>	<i>2.439.606</i>
		2.798.437	619.079	233.810-	4.056	3.187.762	571.479	2.616.283

2.4 Kortlopende schulden

	31 december 2018	31 december 2017	
2.4.3	Crediteuren	794.127	343.487
2.4.4	OCW Dit betreft het saldo van de afgelopen geoordeelde subsidies van OCW.	-	203.907
2.4.7.1	<i>Loonheffing</i>	842.279	794.909
2.4.7.2	<i>Omzetbelasting</i>	612-	36
2.4.7.3	<i>Premies sociale verzekeringen</i>	74.564	52.860
2.4.7	Totaal belastingen en premies sociale verzekeringen	<u>916.231</u>	<u>847.805</u>
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	282.467	255.613
2.4.9	Overige kortlopende schulden	150.973	93.047
2.4.10.5	<i>Overlopende passiva m.b.t. vakantiegeld</i>	734.016	684.618
2.4.10.8	<i>Overlopende passiva algemeen</i>	235.577	517.229
2.4.10.8	<i>Overlopende passiva mbt subsidie Gemeente</i>	4.512	15.711
2.4.10.8	<i>Overlopende passiva mbt subsidie overig</i>	34.354	53.386
2.4.10	Totaal overlopende passiva	<u>1.008.459</u>	<u>1.270.944</u>
	Totaal kortlopende schulden	<u><u>3.152.258</u></u>	<u><u>3.014.803</u></u>

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

2.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Er is een contract met Onderwijsbureau Meppel. Dit contract wordt periodiek verlengd.

De stichting heeft een huurcontract afgesloten voor de huur van de bedrijfsruimte gelegen aan de Scholtenswijk 10 te Oude Pekela. Dit nieuwe contract is aangegaan op 1 maart 2016 en loopt t/m 28 februari 2021. Het huurcontract betreft een bedrag ad. € 52.000 per jaar.

Voor de printafdrukken heeft de stichting vanaf 01-05-2015 een overeenkomst afgesloten met Copy Cluster, met een duur van 72 maanden en bedraagt ongeveer € 57.400,- voor 2018.

Met betrekking tot de levering van energie zijn contracten afgesloten bij Eneco (gas) en DVEP Energie (electra). Beide contracten lopen vanaf 01-01-2015 t/m 31-12-2020. DVEP voor een bedrag ad. € 90.000 en Eneco voor een bedrag ad. € 258.000.

Voor de levering van schoonmaak en glasbewassing heeft de stichting een contract afgesloten met CSU Cleaning Services. Dit contract liep tot 31-08-2016 en kan vervolgens stilzwijgend met steeds één jaar worden verlengd tot 31-08-2023. In 2018 is het contract met een jaar verlengd tot 31-08-2019. Betreft een bedrag van ca. € 461.000 en is europees aanbesteed.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er is een voorgenomen besluit om de Banier (Primenius) en De Proam (viviani) samen te voegen per 1 augustus 2019 onder bevoegd gezag van Primenius.

Deze Samenvoeging heeft geen effect op de waardering van de activa en de verplichtingen per 31-12-2018.

Model G, Overzicht doelsubsidies OCW

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

De prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking:

Omschrijving	Kenmerk	Datum	Totaalbedrag toewijzing (€)	Ontvangen in 2018	Geheel uitgevoerd en afgerond	Nog niet geheel afgerond
Subsidie voor studieverlof			27.360	27.360	X	
Subsidie Teambeurs Primair Onderwijs			77.901	38.951		X
			<u>105.261</u>	<u>66.311</u>		

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

G2-A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Datum	Bedrag toewijzing (€)	Ontvangen t/m 2017	Lasten t/m 2017	Stand begin 2018	Ontvangen in 2018	Lasten in 2018	Te verrekenen 31-12-18
Aflopend			-	-	-	-	-	-	-

G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Datum	Bedrag toewijzing (€)	Ontvangen t/m 2017	Lasten t/m 2017	Stand begin 2018	Ontvangen in 2018	Lasten in 2018	Stand ultimo 2018
Doorlopend			-	-	-	-	-	-	-

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018

3 Baten

3.1 Rijksbijdragen OCW

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3.1.1.1	27.839.584	26.126.157	25.385.588
3.1.1.2	1.486.520	1.385.339	1.307.071
	Totaal rijksbijdragen via OCW	29.326.104	26.692.659
3.1.3	1.897.929	1.696.385	1.870.115
	Totaal rijksbijdragen	31.224.032	28.562.774

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3.2.1	65.197	7.540	362.156
3.2.2	179.484	103.849	180.560
	Totaal	244.681	542.716

3.5 Overige baten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3.5.1	147.433	99.865	106.983
3.5.2	288.996	180.513	241.893
3.5.3	65.685	5.000	50.000
3.5.5	204.132	121.000	221.626
3.5.6	89.380	6.890	124.101
	Totaal	795.626	744.603

4.1 Personele lasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
4.1.1.1	17.748.904	16.393.038	16.096.966
4.1.1.2	3.185.584	2.942.233	2.657.185
4.1.1.3	2.366.782	2.185.980	2.171.702
4.1.1	23.301.269	21.521.251	20.925.853
4.1.2.1	58.170	15.120	12.510-
4.1.2.2	1.073.069	71.518	783.604
4.1.2.3	1.189.361	1.092.120	1.055.647
4.1.2.4	639.121	446.000	651.832
4.1.2	2.959.721	1.624.757	2.478.573
4.1.3	424.711-	10.632-	204.893-
	Totaal	25.836.279	23.199.533

Realisatie 2018	Realisatie 2017
--------------------	--------------------

Gemiddeld aantal FTE (exclusief vervanging) 370 349

4.2 Afschrijvingen

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017	
4.2.2.1	Gebouwen	52.044	80.130	78.357
4.2.2.2	Inventaris en apparatuur	1.291.450	1.113.189	1.110.647
4.2.2.3	Overige materiële vaste activa	4.038	4.038	4.038
4.2.2.4	Onderwijsleerpakket	138.731	139.923	143.193
		<u>1.486.263</u>	<u>1.337.280</u>	<u>1.336.236</u>
	Boekresultaat desinvesteringen	5.332	148.098	107.427
		<u>1.491.595</u>	<u>1.485.378</u>	<u>1.443.663</u>

4.3 Huisvestingslasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017	
4.3.1	Huur	336.970	379.753	243.489
4.3.3	Onderhoud	109.422	76.800	107.817
4.3.4	Water en energie	402.022	433.420	437.698
4.3.5	Schoonmaakkosten	590.353	595.900	591.016
4.3.6	Heffingen	72.622	54.820	54.541
4.3.7	Dotaties overige onderhoudsvoorzieningen	560.909	752.376	645.211
4.3.8	Overige huisvestingslasten	126.245	88.041	115.101
		<u>2.198.544</u>	<u>2.381.110</u>	<u>2.194.871</u>

4.4 Overige lasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017	
4.4.1	Administratie- en beheerslasten	1.553.116	1.341.506	1.343.805
4.4.2.1	Inventaris en apparatuur	28.215	37.160	31.609
4.4.2.2	Leermiddelen	783.161	654.791	719.038
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	811.376	691.951	750.647
4.4.3	Dotatie overige voorzieningen	16.062	-	31.197
4.4.4	Overig	488.844	580.196	423.696
		<u>2.869.398</u>	<u>2.613.653</u>	<u>2.549.344</u>

Uitsplitsing

4.4.1.1	Honorarium onderzoek jaarrekening	18.412		18.900
4.4.1.2	Honorarium andere controleopdrachten	-		1.210
4.4.1.3	Honorarium fiscale adviezen	-		-
4.4.1.4	Honorarium andere niet-controledienst	-		605
	Accountantslasten	<u>18.412</u>		<u>20.715</u>

Flynth Audit heeft voor de controle van de jaarrekening een mantelcontract afgesloten met Onderwijsbureau Meppel. Als gevolg hiervan factureert Flynth Audit aan Onderwijsbureau Meppel en niet rechtstreeks aan de afzonderlijke schoolbesturen, welke bij Onderwijsbureau Meppel zijn aangesloten. Onderwijsbureau Meppel brengt voor haar totale dienstverlening aan de afzonderlijke schoolbesturen een all-in vergoeding in rekening. Hierin zijn de kosten voor de controle van de jaarrekening opgenomen. Het bedrag dat in de jaarrekening is toegelicht aangaande de controle van de jaarrekening is gebaseerd op een interne calculatie van het totale budget van Flynth Audit, welke gebaseerd is op de omvang van het schoolbestuur ten opzichte van het totaal.

5 Financiële baten en lasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
5.3 Waardeveranderingen financiële vaste activa en effecten	4.490	10.000	123.375
	<u>4.490</u>	<u>10.000</u>	<u>123.375</u>

A.1.7**Overzicht verbonden partijen****Meerderheidsdeelneming (BV of NV)**

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Eigen vermogen 31 december 2018	Exploitatie- saldo 2018	Omzet 2018	Verklaring art.2:403 BW ja/nee	Consoli- datie ja/nee	Deelne- mingsper- centage	Code activiteit
Stichting Tamariki	Stichting	Gemeente Pekela	20.588	3.394-	907.458	nee	nee	100%	4
			<u>20.588</u>	<u>3.394-</u>	<u>907.458</u>				

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

Op basis van de richtlijn van OCW hoeft er geen consolidatie plaats te vinden met Stg. Tamariki.
De balanstotaal blijft onder de 5% van het consolidatietotaal

Overige verbonden partijen (minderheidsbelang en geen beslissende zeggenschap)

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteit
Stichting Samenwerkingsverband PO 20-01	Stichting	Gemeente Groningen	4
Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Noord Drenthe 22-01	Vereniging	Gemeente Assen	4
Stichting Samenwerkingsverband 22-02 PO	Stichting	Emmen	4
Samenwerkingsverband PO 2203 Hoogeveen, Meppel, Steenwijk en omstreken	Stichting	Gemeente Hoogeveen	4
Coöperatie Regionaal Transfercentrum Primair Onderwijs Groningen U.A.	Coöperatie	Groningen	4

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

A.1.8

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren die op Stichting Primenius van toepassing is.

Op grond van de WNT regelgeving is de klasseindeling D van toepassing. Bij deze klasseindeling geldt voor 2018 een bezoldigingsmaximum van € 146.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1. BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN

1a. Leidinggevende topfunctionarissen mét dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling (bedragen in €)

Naam	J.A.C.H. van Meekeren																			
Functiegegevens	Voorzitter CvB																			
Aanvang en einde functievervulling 2018	1/1-31/12																			
Omvang dienstverband in FTE	1																			
Dienstbetrekking j/n	j																			
Bezoldiging																				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	115.249																			
Beloningen betaalbaar op termijn	17.999																			
Subtotaal	133.248																			
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	146.000																			
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag																				
Totaal bezoldiging	133.248																			
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan																				
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling																				
Gegevens 2017																				
Aanvang en einde functievervulling 2017	1/1-31/12																			
Omvang dienstverband 2017 in FTE	1																			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	111.987																			
Beloningen betaalbaar op termijn	16.802																			
Subtotaal	128.789																			
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	141.000																			
Totaal bezoldiging 2017	128.789																			

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen (bedragen in €)

Naam	M.H.M. de Jong	A. van den Bosch	M.J.G.T. Keurs-Scholte Albers	L.M. Dillerop	W.S. de Vries								
Functiegegevens	Voorzitter R.v.T.	Vice voorzitter R.v.T	Lid R.v.T	Lid R.v.T	Lid R.v.T								
Aanvang en einde functievervulling 2018	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12								
Bezoldiging													
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	7.500	5.000	5.000	5.000	5.000								
Beloningen betaalbaar op termijn													
Subtotaal	7.500	5.000	5.000	5.000	5.000								
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	21.900	14.600	14.600	14.600	14.600								
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag													
Totaal bezoldiging	7.500	5.000	5.000	5.000	5.000								
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan													
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling													
Gegevens 2017													
Aanvang en einde functievervulling 2017	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12								
Totale bezoldiging 2017	7.500	5.000	5.000	5.000	5.000								
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	21.150	14.100	14.100	14.100	14.100								

2. UITKERINGEN WEGENS BEËINDIGING DIENSTVERBAND AAN TOPFUNCTIONARISSEN MET OF ZONDER DIENSTBETREKING (bedragen in €)

Er zijn geen uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband voldaan aan topfunctionarissen met en zonder dienstbetrekking.

3. OVERIGE RAPPORTAGEVERPLICHTINGEN OP GROND VAN DE WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Bestemming van het resultaat

Het voorstel voor de resultaatbestemming is als volgt:

- € 70.204- wordt onttrokken aan de algemene reserve
- € 56.784- wordt onttrokken aan de bestemmingsreserve privaat

Ondertekening door bestuurders en toezichhouders

Bovenschools management/College van bestuur:

- L.J.M. Hobert

- J.A.C.H. van Meekeren

Bestuur:

- M.H.M. de Jong

- M.J.G.T. Keurs-Scholte Albers

- A. van den Bosch

- L.M. Dillerop

- W.S. de Vries

Gegevens over de rechtspersoon

Algemene gegevens

Bestuursnummer 45000
Naam instelling Stichting Primenius

KvK-nummer 41015441
Statutaire zetel Stichting Primenius
Adres Scholtenswijk 10
Postadres Postbus 12
Postcode 9665 ZG
Plaats Oude Pekela
Telefoon 0597-676955
E-mailadres info@primenius.nl
Website www.primenius.nl

Contactpersoon De heer J.A.C.H. van Meekeren
Telefoon 0597-676955
E-mailadres info@primenius.nl

BRIN-nummers

00FI	Samenwerkingsbasisschool Pork
01BO	De Toermalijn
03ON	St. Gerardus Majella
03RX	Willibrordschool
03RY	St. Gerardus
03SL	r.k. basisschool Bonifatius
04OE	t Sterrenpad
04PT	Het Blokland
04SK	Basisschool st. Frans
05CJ	Hoogholtje
05DB	St. Josephschool
05DQ	r.k. basisschool De Schelp
05KB	St. Vitus
06CI	St. Walfridus
06LH	r.k. basisschool H. Gerardus
06QH	r.k. basisschool De Banier
06SI	St. Theresia
06SQ	r.k. St. Willibrordusschool
06YD	De Hoeksteen
07PA	r.k. basisschool Vredeveld
07QK	r.k. Mariaschool
07QM	St. Antoniuschool
07UC	O.L.V. Sterre der Zee
08PK	r.k. Heilig Hartschool
08PM	St. Antoniuschool
08VC	De Brummelbos
08XL	Maria in Campisschool
09OB	Kardinaal Alfrink
10YR	St. Henricusschool
11CB	Kristalla
11MD	Past. Middelkoopschool
15DL	Mgr. Bekkersschool
21PU	De Diedeldoorn
23DM	Jenaplanschool In de Manne

Overige gegevens

Controleverklaring

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de raad van toezicht van Stichting Primenius

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Primenius te gemeente Hoogezaand-Sappemeer gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Primenius op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Primenius, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn;

het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 21 juni 2019
Flynth Audit B.V.

Was getekend

drs. R.M. Janssen RA